

ШУМАРСКИ ЛИСТ

(REVUE FORESTIÈRE)

САДРЖАЈ (SOMMAIRE):

J. Šušteršić: Nešto iz uzgajanja šuma (Quelque chose de la silviculture). — Ing. Stj. Francišković: Problem rentabilnosti gospodarenja u šumama Visokog Krša (Problème du bon rendement de l'économie dans les forêts du Haut Karst). — Инг. Ђ. Бурлаков: Начин »сухих култура« при пошумљивању Крша и голијети у Црној Гори и Бокви Которској (La méthode »des cultures sèches« dans le reboisement du Karst et des terrains nus en Monténégro et dans la Bouche de Cattaro). — Jugoslav. tržište drveta (Marché aux bois Yougoslave). — Manja stručna saopćenja (Miscellanées). — Literatura (La littérature). — Pismo uredništvu (Lettre à la Rédaction). — Izložbe (Expositions). — Iz Udruženja (Affaires de l'Union). — Promjene u službi (Nominations et mutations). — Zakoni i rješidbe (Les lois et les actes officiels). — Oglasi (Annonces).

БР. 6. и 7. ЈУНИ, ЈУЛИ 1929.
УРЕДНИК ПРОФ. ДР. А. ЛЕВАКОВИЋ

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ИЗДАЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ

Уређује редакциони одбор

Главни и одговорни уредник: Професор Др. Антун Леваковић

ШУМАРСКИ ЛИСТ

излази сваког првог у мјесецу на 2—4 штампана арка

Чланови РЕДОВНИ Ј. Ш. У. добивају га бесплатно након подмирења чланског годишњег доприноса од 100 Дин.

Чланови ПОМАГАЧИ а) категорије плаћају годишње 50 Дин.
б) 100 Дин.

Чланови УТЕМЕЉАЧИ и ДОБРОТВОРИ добивају га након једнократног доприноса од 2000 односно 3000 Дин.

Претплата за нечланове наноси годишње 100 Дин.

ЧЛАНАРИНА И ПРЕТПЛАТА ШАЉУ СЕ на чек Ј. Ш. У. 34.293 или на адресу Југословенског Шумарског Удружења: Загреб, Вукотиновићева улица 2.

УРЕДНИШТВО И УПРАВА налазе се у Шумарском дому Загреб, Вукотиновићева улица 2. Телефон 33-39.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ:

ЗА СТАЛНЕ огласе (инсерате) као и за дражбене огласе:

1/2 страна 500 (петстотина) Дин — 1/4 стране 175 (стоседамдесетпет) Дин.

1/2 стране 300 (тристотине) Дин — 1/4 стране 90 (деведесет) Дин.

Код трократног оглашавања даје се 15% код шесткратног 30%, код дванаесткратног 50% попуст.

Сакупљачи огласа добивају награду.

УПРАВА

88 88

ГОСПОДИ САРАДНИЦИМА

Да би се уређивање „Шумарског Листа“ могло провести што лакше и, управљамо ову молбу господи сарадницима.

ЧЛАНЦИ нека обрађују што савременије теме, у првом реду практична питања. Теоријски радови добро су нам дошли. Сваком оригиналном чланку нека се по могућности приложи кратак резиме у француском језику. За сваки превод треба прибавити дозволу аутора. — Добро су нам дошле ситне вијести о свим важнијим питањима и догађајима у вези са шумарством. — РУКОПИСИ нека су писани што читљивије. Писати треба само на непарним страницама. С десне стране сваке странице треба оставити празан простор од три прста ширине. Реченице треба да су кратке и јасне. Избор дијалекта и писма препуштен је писцу. Рукописи се штампају оним дијалектом и писмом, којим су написани, у колико аутор изрично не тражи промјену. — СЛИКЕ, у првом реду добри позитиви на глатком папиру, нека не буду улијепљене у текст, већ засебно. Ако се шаљу негативи, треба их запакovati у чврсте кутије. ЦРТЕЖИ нека буду изведени искључиво тушем на бијелом писаћем папиру. Мјерило на картама треба означити само оловком. — ХОНОРАРИ за оригиналне чланке 40 Дин, за преводе 20 Дин по штампаној страници. — СЕПАРАТНИ ОТИСЦИ морају се засебно наручити. Трошак сноси писац. — ОГЛАСЕ, личне и друштвене вијести треба слати Управи, а не Уредништву.

УРЕДНИШТВО

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Édition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,

Yougoslavie. — Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement pour

l'étranger Din 120 par an. — Résumés en langue française.

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ГОД. 53.

ЈУНИ—ЈУЛИ

1929.

JANKO ŠUŠTERŠIĆ, CRNILUG (DELNICE):

NEŠTO IZ UZGAJANJA ŠUMA

(QUELQUE CHOSE DE LA SILVICULTURE)

Prije stotinu godina počeci visoke šume nalažahu se još između Čavala i Soboli na Grobničkom polju. Što dalje prema Kamenjaku, to manje bijaše još iskorištena šuma. Na južnim i zapadnim obroncima Kamenjak-vrha (△ 838) palio se u ono doba bukov ugalj. Pokraj Grob. polja na livadi Kovačevo (△ 349) stajaše još kovačnica. Mješinu je tjerao kotač, koji je dobivao vodu sa strane rebra Bijele Peše (△ 923).

Danas na navedenim mjestima i još daleko gore vlada krš, djelomično obrašten šikarom ili niskom šumom, kako to nazivlju lugari ondješne z. z. Tek u visinama od 900 i više metara nad morem počinje istinska šuma, i to bukova visoka šuma sa primjesom četinjača. U tim se šumama vrlo mnogo sjeklo prije 50 i više godina, budući da su prije željeznice stajale najbliže moru. Ovdje se tesao velik broj jakih čet. bordonala i palilo mnogo bukova uglja. Stoga ima svuda starih kopišta, vlaka i puteva. Ta se ugljevarija protezala sve preko Primorskog Sniježnika (△ 1506) na masiv Risnjaka itd., te daleko na jugoistok i sjeverozapad navedenih visova. Danas je teško zamisliti pratnju ugljena itd. u masivu Risnjaka po starom putu kroz Smrekovac (△ 1130) u strmac na Medvjeda vrata (△ 1285) i dalje k moru. Taj je put inače poznat kao jedna od najstarijih veza mora sa gerovskom i čabranskom kotlinom još u doba vitezova. Na Smrekovcu nalazila se u doba ugljevarije kovačnica. Na svim navedenim visovima napada visok snijeg, a počam od Primorskog Sniježnika prema moru zviždi i tutnji, naročito u zimskim mjesecima, jaka i prava primorska bura.

Svuda gdje su u svoje vrijeme na navedenim prostranim područjima palili ugljen, nalazi se danas slabiji ili jači bukov letvenjak, u njemu još rijetke bukve semenjače i pojedinačna stara jelova stabla ili mlade jele (prs. promer 15—35 cm) raštrkane stablimično ili u čoporima. Gdje-gdje samo ima još (ponajviše sječivih) jelovih sastojina u stanju naknadnog ili dovršnog sijeka, a pod tim se sastojinama nalazi normalno opet bukov letvenjak ili podmladak prelazeći na nekim mestima već i u letvenjak. Bukve sjemenjače već su tu i tamo i izvađene iz podmlatka i letve-

njaka, jer su dapače i preintenzivno obavile svoju dužnost — u koliko nije bilo i bukovog izdanačkog podmlatka između podmlatka sjemenskog.

Za navedena područja, a naročito za šumske komplekse Platak ($\triangle$ 1111 jugozapad. Primor. Sniježnika) i Suho ($\triangle$ 1023 sjeveroistoč. Obruča), nastaju pitanja:

1. Kojim bi se putem i na kakav način dali prorijediti vrlo prostrani bukov letvenjaci?

2. Na kakav bi se način — u optimumu bukve, a na mjestima u svakom pogledu za to podesnim dale u bukovim letvenjacima opet uzgojiti pretežno četinjave (rentabilnije) sastojine?

3. Kako bi se pretežno četinjave sastojine, gdje ih još ima, dale u smjesi sa bukvom i u buduće uzdržati?

I. Postupak do godine 1912.

Do tog doba radilo se zaista samo u području Suhoga (naime $\triangle$ 965 Trstenika, koji pripada danas Italiji). Platak ne dolazi u obzir sa svojih samo nekoliko stotina metara ogrjeva. Poradi prode gotovo isključivo čamovog drveta kretahu se na Suhom sječine u pretežno jelovim sastojinama, te se stoga ograničavao postupak u glavnom na pitanje pod tačkom 3.

To se pitanje rješavalo previše teoretski i šablonski, sasvim poput istog pitanja u Gorskom kotaru, gdje se mogu da opaze na nekim mjestima iste pogreške. Radnje odgovarahu inače »prebيرانju u sječinama« (Plenterschlagbetrieb¹), pri čem se ostavljalo 30—40% bukovih sjemenjara. Rezultat: gotovo svuda samo najljepši i najgušći bukov podmladak pod jelom.

Da se ipak odgoji u glavnom četinjava sastojina, posječen je taj bukov podmladak, no bukov panjići potjeraše izdanke i evo opet šikare, koja nije dozvoljavala četinjastom drveću mogućnosti oplodnje, a slučajne je četinjaste biljke pogušila. Povrh toga neuspjeha nastojalo se bukov podmladak vrlo prorijediti i bukove panjiće precijepati na polovinu ili unakrst. Opsijecala se i gulila kora stabličima. Pa ipak svi ovi pokusi ostaše bez povoljnog rezultata.

II. Postupak od godine 1912. dalje.

Rješavajući pitanja pod tačkom 1. i 2. uveo sam god. 1912. proredu bukovih letvenjaka putem ugljevarije na Platku, koja se potencirala god. 1913. i 1914. do svjetskog rata. U proredu su dolazili bukov letvenjaci u starosti od 40 godina dalje, t. j. letvenjaci »zreli« za proredu. Ti su letvenjaci pokazivali — već prema bonitetu tla i ekspoziciji — prosječnu debljinu od 6 do 14 cm prs. promjera i visinu od 8.0 do 14.5 m. Proreda se izvađala na ovim principima:

1. Što manje ima se prekidati sklop. Dakle periferije donjih dijelova krošanja (koje su malene poradi gustog uzrasta) neka se dotiču.

2. U sterilnom terenu, naročito sa ekspozicijom prema jugu itd., imaju se ostavljati podstojna stabalca sa dostatno živom krošnjom kao etaža, koja još naročito zaštićuje tlo.

¹ Za mene to nije danas više — pa ni u čitavoj posljednjoj perijodi — »Plenterschlagbetrieb«, već »der kombinierte bayrische Schirmschlagbetrieb«.

3. Sve se bukve semenjače sijeku. Iznimka: Otvaranje prevelikih plješina, eksponirane kose, grebeni itd.

Prema tački 1. i 2. postizava se po dovršenoj proredi najpodesnije, ponajviše difuzno osvjetljivanje tla. Pri tom se već u narednoj godini pokazuje rijedak, nizak, zelen pokrov tla, što je znak, da je proreda za dotičnu ekspoziciju, bonitetu tla itd. izvedena kako treba. Ako je stupanj proreda prejak, nastupa — osim izbojaka iz panjeva — porast niske, guste trave. Tlo otvrdne. Poznato je naime, da je porast trave to brži, jači i opasniji, što se više nad morem šuma nalazi. Posljedice porasta trave ne treba ni da se spominju, naročito za slučaj, ako bijaše nakana, da se pod bukovim letvenjakom dobije četinjast podmladak.

Proreda, ako je provedena i u odgovarajućem stupnju, ali u letvenjaku »nezrelom« još za proredu, uzrokuje izbojke iz panjeva (ostalih od proreda). Ti izbojci porastu u takovom broju, da mogu da tvore već sami za sebe potpun novi podmladak sastojine. Ta je pojava vazda vrlo fatalna, naročito još stoga, jer sprječuje postanak poželjnog četinjastog podmlatka.

Iz navedenih se činjenica može zaključivati:

a) da se »nezreli« bukovi letvenjaci — naročito u optimumu bukve — nikada ne smiju prorođivati;

b) da bukva u nezrelim svojim letvenjacima tjera izdanke ne samo poradi mladih još panjeva sa jakom izbojnom snagom, već i poradi toga, što ne odgovara njezinom naravnom gustom uzrastu, naročito u doba »šipača«,² da bude prorijeđen.

Napomenuti treba, što je i razumljivo, da panjevi tjeraju izbojke naročito ondje, gdje je proreda provedena u proljeću ili jeseni. Proreda provedena u drugom roku vrlo umanjuje izbojke ili ih posvema isključuje.

Prema tački II. 3. sijeku se sve bukve sjemenjače s razloga, jer bi inače odmah i vrlo gusto naplodile svoju okolinu. A to nije poželjno, jer bi oplodnja bila prerana, pa prema tome ondje, gdje se radi na oplodnji jele, štetna ovoj posljednjoj.

Naputak za oplodnju jele i opstanak iste pod bukovim letvenjakom, imajući u vidu optimum bukve, bio bi ovaj:

A) Oplodnju jele treba postići pri prvoj proredi bukovog letvenjaka.

B) Rijetko i nisko zelenilo tla treba da se pokaže poslije provedene proreda.

C) Bukva, koja već »žiri« (rodi sjemenom), ne smije se tu nalaziti.

D) Podmladena jela mora da se dostatno razvije do doba, kad započne žiriti prorijeđena bukova sastojina.

Prorijeđena bukova sastojina započet će žiriti, bar sporadično, možda i prije očekivanja:

a) stoga, jer se mora prekidati sklop, no vrlo oprezno i na taj način, da se vade iz prorijeđenog letvenjaka pojedina stabla, kako bi jelov podmladak mogao da dobije dostatnog svjetla za razvitak;

b) radi kasnije uopće provedene druge proreda, u koliko bi još potrebita bila obzirom na provođanje mjere pod tačkom a).

U vezi sa tačkom a) treba još imati na umu oprez u vađenju pojedinih stabala, da ne bi tlo obraslo travom i da se ne bi još ipak našli koji uzroci tjeranju izdanaka iz panjeva itd.

² Kastavski izraz »šipač« za listaču do početka doba letvenjaka.

Ovim proredama bila bi najbliža možda Danska proreda, koju spominje za bukvu ing. Aug. K u b e l k a.³

Prorede bukovih letvenjaka u navedenim su područjima u glavnom »niske«, no protežu se i na sistem »visokih« — odnosno sistem niske prorede u novijem smislu riječi.⁴

Poslije prevrata, no tek god. 1922., nastavio sam proređivanjem bukovih letvenjaka na Platku. Ta se proreda protekla i na Suho, uvećavajući se tu i tamo iz godine u godinu. Jer su predratne prorede, provedene po ranije navedenim principima, pokazale vrlo povoljne rezultate, naročito što se tiče jelova podmlatka, to su prihvaćeni i za buduće isti principi prorede.

Ti rezultati bijahu mi u prvom redu i putokazom za postupak pri rješavanju pitanja navedenog ranije pod tačkom 3.

Taj putokaz glasi ovako:

1. Naročito u optimumu bukve, a u želji, da se uzgoji u glavnom opet četinjava sastojina sa stanovitom primjesom bukve, mora da se za pripralni sijek (koji će biti ujedno — bar donekle — odmah i oplodni) izvadi u principu samo bukva. Po mogućnosti ima da se ona izvadi što temeljitije: gdje je ikako moguće — sva stabla, koja »žire«.

2. Gdje taj način nije podesan poradi razmjerno preslabog omjera jele prema bukvi, treba da se liši bar najbliža okolina jele sviju bukava, koje »žire«. Na ostalim se mjestima favorizuje svakako opet jela pred bukvom. Bukva, koja »žiri«, umanju se na mogući minimum, obzirom na sve postulate naravne oplodnje, klimatske prilike, ekspoziciju itd. itd.

Dok se naplodi jela i poraste njezin podmladak, dotle će ona bukva, koja je u doba pripravnog sijeka bila ostavljena, jer nije žirila, stupiti u rodno stanje, te će dovoljno rano i u dovoljnoj količini naploditi svoju vrst, koja mora da bude najmanje 10 god. mlađa od jele, ako nećemo, da je uguši.

Opisivanje raznolikih posebnih momenata vodilo bi ovdje predaleko. Do šumara je, da kasnijim sijekovima (poslije pripravnog) još bolje izreguliše bukova rodna i nerodna stabla onako, kako bi to zahtijevali uzgojni momenti, lokalne prilike itd. za dostatnu naplodnju jele i pravi omjer bukve.

Jelove sastojine (sa primjesom bukve), kakove bijahu sastojine napomenute pod I., sa već gustim bukovim podmlatkom ili dapače letvenjakom, moraju da se tretiraju poput letvenjakâ i njihovih proreda opisanih pod II.

Preporučiti bi valjalo ovdje samo to, da treba nastojati, da se bukov podmladak što brže digne i dozrije u letvenjak za proredu. To će se postići u prvom redu time, da se obore sva dozrela jelova stabla, te se ostave samo mlađa i toliko njih, koliko ih treba za svojevremenu naplodnju jele. Što se razmjerno ranije izvade nepotrebna jelova stabla, to bolje. Što kasnije budu sječena, to više će načiniti štete — čitave ulice u bukovom letvenjaku — i osporiti kasniju oplodnju jele.

³ Moderne Forstwirtschaft — Wien u. Leipzig 1918 — stranica 67 i 68.

⁴ Vidi brošuru: Ing. Heinrich Lorenz: »Für den Fortschritt in unserem Durchforstungswesen«. Eigentum und Verlag des Niederösterreichischen Forstvereines, Wien IV.

Od prekinutih, previše ozlijeđenih, previnutih itd. letava, što se moraju da posijeku, potjeraju panjevi nepoželjne, već ranije istaknute izdanke, te se na tim plješinama nakorovi tlo itd., itd.

Sve do sada navedeno odnosi se na položaje sa bar donekle svježim tlom i tolikom zemljom, da može bukva da crpi za sebe dostatno hrane i vode. Što je više teren škrapovit i stoga razmjerno suh, to više nestaje bukve pred četinjastom vrsti drveća, a konačnu ulogu igra — smreka. Smreka zauzima prvo mjesto i u mrazištima — već i s razloga veće zračne vlage — te može najbolje da odolijeva hladnim položajima bestrujnog zraka sa žestokim kasnim mrazovima.

Mnoga, prostrana mrazišta na Platku i Suhom vrlo su interesantna, te zahtijevaju naročite pažnje pri uzgoju četinjastog (smrekovog) podmlatka, pri kojem se uzgoju ne može dosta računati sa zaštitom bukve, jer ona silno strada po kasnim mrazovima. To vrijedi i za jelu, naročito njezin podmladak i letvenjak, koji ne može nikada u vis, pa radi pozebe stvara po 2, 3 i više vršika.

U takovim se mrazištima mora naročito favorizovati smreka (lokalna smreka, varijetet Gorskog kotara). Ova smreka odolijeva vrlo dobro i snijegu i drugim zimskim nepogodama. U žilavosti dostiže skoro posve jelu, te joj snijeg ne prekida vršike, kao što se to naročito u prošloj zimi (1928/29.) skoro redom dogodilo svim smrekovim letvenjacima itd. proizašlim iz importiranog sjemenja. Vještom stručnjaku pada smreka Gorskog kotara odmah u oko — pogotovo ako se nalazi pokraj nje smreka od importiranog sjemenja.

Pobliže se opisom te smreke ovdje ne mogu da bavim, jer ne odgovara svrsi ove rasprave.

Međutim, jer bijaše ovdje govora o bukovim proredama, o Platku i Suhom, te o naročitoj smreci iz Gor. kotara, moram da istaknem i jednu varijetetu bukve, koja se nalazi u opisanim područjima i koju pronadoh prošle godine (1928.) također u Crnomlugu.

Ova bukva dobiva već prije doba letvenjaka sasvim drugu strukturu kore. Struktura kore sličij onoj mladog brijesta (*M. montana*), koji počinje sa nastavkom grube kore t. j. pokazuje izmjenično glatke (svjetlije) i hrapave (tamnije) poteze kore. Slična struktura kore vidi se tu i tamo kod kamene bukve (*Steinbuche*), ali samo na starim deblima.

Résumé. L'auteur décrit le meilleur (à son avis) mode de traitement et de régénération des peuplements mixtes du hêtre et du sapin dans nos forêts du »Gorski kotar« (Arrondissement montagneux) en Croatie près du Littoral adriatique.

Ing. STJEPAN FRANCIŠKOVIĆ, DELNICE:

PROBLEM RENTABILNOSTI GOSPODARENJA U ŠUMAMA VISOKOG KRŠA

(PROBLÈME DU BON RENDEMENT DE L'ÉCONOMIE DANS LES FORÊTS DU HAUT KARST)

Podlogu za proučavanje rentabilnosti šumskog gospodarstva čine tri faktora: šumska taksa, troškovi proizvodnje i tržišna cijena. Hoćemo li pokrenuti pitanje rentabilnosti, moramo težište našeg rada postaviti na ova tri temelja. Osobito, ako tražimo da dode-mo do stvarnih zaključaka trajne vrijednosti.

Nu današnje nas opće poratne prilike sile, da pretresanje ovog pitanja postavimo na još širu bazu. Faktori, koji u današnje vrijeme određuju cijenu proizvodima našega rada, stoje najvećim dijelom izvan dohvata nas šumara. Dok gibanje šumske takse i malog dijela proizvodnih troškova možemo pripisati dosadanjim šumsko-gospodarstvenim odnosajima, dotle velik dio troškova proizvodnje i tržišna cijena stoji pod uplivom općih nesređenih prilika poslije svjetskog rata. Kušat ću u ovo nekoliko redaka, da u pitanje rentabilnosti gospodarstva u našim kraškim šumama, koje se pokrenulo u zadnje vrijeme, unesem više svjetla posmatrajući ga s gledišta konkretnog šumsko-gospodarskog stanja i prilika, koje danas vladaju na drvnom tržištu. Pritom ću uzeti u obzir sva dosad iznešena mišljenja u tom pravcu, kako bih ovom važnom pitanju mogao dati jednu cjelovitu sliku. Budući da ovaj problem želim promotriti s čisto načelnog stanovišta, klonit ću se po mogućnosti svih navađanja brojaka i podataka, što ne reprezentuju stalne ili barem takove vrijednote, koje pravilno rastu odnosno padaju.

I. Utjecaj konkretnih šumsko-gospodarskih odnosa.

Ispravan se pogled na rentabilnost šumskog gospodarstva uopće, a izvjesne vrste šumskog drveća napose može stvoriti samo na osnovu podataka, koji su uzeti iz jednog dobro gospodarenog objekta. Samo dobro uređena ekonomija, s kojom se kroz dugi niz godina konzervativno, a uz to i intenzivno gospodari, može pružiti sigurnu bazu za određivanje uspjeha gospodarenja. To je osnovni zakon računanja vrijednosti šuma odnosno šumske statike. Izuzetaka nema.

Konzervativizam je u šumskom gospodarstvu obilježen nastojanjem, da se održi stalan osnovni pravac gospodarenja, koji je unaprijed gospodarenju postavljen, jer u izvođenju šumskog gospodarstva nema mjesta eksperimentima. Pod intenzivnim se gospodarenjem pak razumijeva upotreba što veće količine rada i pokretnog kapitala, a to je potpuno realizovanje svih faktora, koji uvećavaju zemljišnu rentu, odnosno uklanjanje svih onih negativnih faktora, koji je umanjuju. Pa u tom baš leži cilj šumskog gospodarstva, kojem moramo težiti, da mu se što više približimo, znajući ipak, da ga nikad ne ćemo sasvim dostići.

Ovo naročito vrijedi za šume visokog krša, gdje nijedna druga kultura nije moguća osim šumske.

Kada je dakle riječ o rentabilnosti pojedinih vrsti drveća, koje sačinjavaju naše kraške šume — a to su u glavnom bukva i jela — onda je razumljivo, da valja s ovim osnovima racionalnog gospodarstva računati u prvom redu. Oni tu vrše presudnu ulogu i nema mjesta drugim samovoljnim kombinacijama.

Čitavo područje šuma hrvatskog visokog krša imade u klimatskom i pedološkom pogledu svuda zajedničke značajke, koje ga u njegovoj potpunoj slici prikazuju, a koje su kadikad upravo strašne. U pogledu samog gospodarstva raspada se ono u dva nejednaka dijela. Ta je dioba rezultat zahvatanja čovjeka u te kraške šume, kao i plod njegovog racionalnog odnosno neracionalnog gospodarenja. Tako razlikujemo s jedne strane šume vlastelinstva Thurn Taxis u Gorskom Kotaru, koje se računaju među uzorna šumska dobra, gdje se zasade šumarske nauke već preko pola stoljeća stricte primjenjuju i gdje je intenzivnost gospodarenja dignuta gotovo do maksimuma, a s druge strane šume države, šume krajiških imovnih općina i zemljišnih zajednica, gdje se o konzervativnosti u smislu potrajnog uživanja i o intenzivnosti gospodarenja u smislu uporabe rada i kapitala u najviše slučajeva uopće ne može govoriti. Nije to samo tvrdnja naših najpriznatijih stručnih autoriteta, već opće poznata činjenica, koju nažalost ne možemo ni pred laicima pobijati, a kamo li pred šumarskim stručnjacima dokazivati.

Pred par godina je direktor ogulinske imovne općine g. ing. Perušić pokrenuo pitanje rentabilnosti glavnih vrsti drveća naših kraških šuma. Na neke sam njegove izvode stvarno odgovorio, ali g. Perušić izvlači to pitanje ponovo i raspravlja o njemu na svoj jedinstveni način. Naime na temelju svojih opažanja, a ne istraživanja, došao je do zaključka, da današnje naučne metode gospodarenja s bukvom nikako ne zadovoljavaju i pozivajući se na rastenje cijena ovoj vrsti drveća upozorava na teške posljedice postupka napose nas mladih šumara, koji — po njegovu mišljenju — suviše radikalno uklanjamo bukvu iz sadanje njezine smjese s četinjačama, jer je »skidamo kamo stignemo«. Svoje je konstatacije objelodanio u dva članka.¹ Osim ove opaske, kojoj se neće dati neki autoritativni karakter, nije autor spomenutih članaka uspio, da nam pruži točnu determinaciju vrijednosti bukve. Ako naime prostu i nikako nedokumentovanu napomenu, da više pažnje valja poklanjati bukvi, izostavimo iz spomenutih članaka, to nalikuje čitava obradba ovog pitanja na jedan mozaik, sastavljen od možda lijepih boja, nu bez jedinstvene slike, bez jedne jedinstvene jasne crte, koja bi nam pružila realan pogled u ovo zamašno pitanje. Hoćemo li, da srušimo ustaljena pravila i zasade savremene šumarske nauke računanja vrijednosti šuma, moramo u zamjenu dati nešto bolje, solidnije i ispravnije, a nije za to nikako dostatna jednostavna igra riječi u rješavanju važnih ekonomskih problema.

Ja sam iznio naučno utvrđeno gledište u pitanju rentabilnosti bukve i jele, pa sam dokazao ne samo manju rentabilnost bukve, nego i to, da su sadanje naše metode gospodarenja saglasne s naukom računanja

¹ Šumarski List, g. 1928. br. 5. Pag. 251 i g. 1929. br. 2. Pag 76—81.

vrijednosti šuma odnosno šumske statike.² U tom pogledu nemam što da mijenjam, a ponovno razglabanje toga pitanja nije nužno. Ta ono je kod drugih naprednih naroda davno riješeno na štetu bukve. Jednostavno upozoravanje g. ing. Perušića na nedostatke sadanih metoda gospodarenja ne mogu akceptirati, budući da samom tom konstatacijom ne samo da nijesu obrazložene ni opravdane bolje i ispravnije metode, nego te metode uopće nijesu ni iznešene. Obarati znanstvene tekovine, koje se na najvišim šumarskim naučnim instancijama već duže vrijeme predaju, a ne pružiti osim neke autoritativne opomene ništa bolje, konkretno i stručnjački (naučno) dokumentovano — znači sa svakog gledišta negaciju i korak unatrag. Taj nam eksperiment nije potreban, jer smo do sada dosta na polju valjanog gospodarstva grijehili, pa i sada još griješimo.

Ja sam međutim mišljenja, da g. Perušić uopće ne može na temelju svojih opažanja ovo pitanje meritorno rješavati. Kakovu bazu za proučavanje rentabilnosti mogu pružiti naše krajiške ličke šume, a tako i naše državne kraške šume, gdje se konzervativno i intenzivno nije nigda gospodarilo, a niti se danas gospodari? . . .

Da se konzervativno nije gospodarilo u smislu potrajnosti prihoda, što više, da se u skoroj budućnosti i ne može na neku konzervativnost ni pomišljati, najbolji je dokaz konstatacija g. dra Miletića, koji skrećući pažnju na brojne prašumske tipove³ tamošnjih sastojina naglašuje, da je sada kraj konkretnih sastojinskih prilika neko finije gospodarenje osim prelaznog nemoguće inaugurirati.⁴ Razumljivo je, da će u šumama, u kojim dolaze prašumski tipovi i gdje prezrele četinjače pružaju maksimalno 40—50% građe, jela imati proporcionalno manju vrijednost od bukve. To može da bude pojav lokalne i povremene naravi, ali nikakovo generalno pravilo.

Da se pak intenzivno u tim šumama ne gospodari, jer se malo ulaže rada i pokretnog kapitala, ne treba dokazivati. Ako potražimo glavne kriterije intenzivnosti šumskog gospodarstva t. j. dobru upravu, razgranjenost dobrih prometala i zgodan način unovčivanja šumskih proizvoda, to ih u tim šumama ne možemo naći. Nije dobra i napredna šumska uprava, kod koje na jednog šumara upravitelja otpada 20 tisuća jutara šume umjesto 4—5 tisuća, kako je to naučno utvrđeno kao normala. Tu se uz velike napore šumara i njegovog pomoćnog osoblja može govoriti u najboljem slučaju tek o krajnjem ekstenzivnom gospodarenju. U pitanje funkcije prometala nije nužno zalaziti. To je pitanje za odnosne šume na drugom mjestu dovoljno osvijetljeno i utvrđeno, da faktično stanje razgranjenosti prometala ni izdaleka ne odgovara potrebama intenzivnog gospodarstva kraških šuma. U ostalom, kad bi ono odgovaralo, ne bi se nikako moglo govoriti o prezrelim sastojinama i prašumskim tipovima. Napokon niti paušalna prodaja osnovnih stabala nije najzgodniji način unovčivanja šumskih produkata. Riziko kupca i prodavaoca, koji tu nikako nije isključen, pogotovo kod procjene prezrelih če-

² Šumarski List, g. 1928. br. 6 i 7. Pag. 285.

³ Prašumske tipove ličkih šuma (»škart«) spominje i g. Perušić (»Drvotržac«, g. 1927. br. 15 i 20).

⁴ Šumarski List, g. 1928. br. 8 i 9. Pag. 336.

tinjača, neminovno potiskuje cijenu prema dolje. To je staro poznato pravilo u nacionalnoj ekonomiji u opće, a u šumskoj trgovini napose.

Uvažavši samo ova fakta, a mimoilazeći mnoga druga pitanja, koja u tamošnjim šumama priječe konzervativno i intenzivno gospodarenje (na pr. pašarenje) nameće se pitanje, kako ovako gospodarene šume mogu uopće poslužiti kao baza za proučavanje rentabilnosti jedne vrsti drva nad drugom. Ako isključimo finansijsalnu ophodnju, ne možemo nikako govoriti o prihodnoj vrijednosti zemljišta, jer je ona u finansijsalnoj ophodnji najveća. Kudikamo manje možemo tada mimo naučnih zaslada zaći u prosuđivanje pitanja o rentabilnosti jedne vrsti drveća, kao što je na pr. bukva, koja je u našim šumama zastupana daleko nad potrebnom ekonomskom normalom, i izvoditi konkluzije generalnog i autoritativnog značaja. Radeći na daleko uređenijem šumskom gospodarstvu, nego što su krajiške šume na kršu, ne nalazim nikakovog opravdanog razloga, da se upustim u rješavanje jednog ovakovog problema i da izvodim zaključke sasvim oprečne od utvrđenih naučnih činjenica. U našim poratnim abnormalnim prilikama, koje se na žalost vrlo polako sređuju, bio bi svaki zaključak u ovom predmetu nagao i preuranjen, a da ne kažem i suviše smion. Dosada sam tokom svoje prakse svagdje i svuda naišao na potpunu afirmaciju znanstvenih istina, koje sam u teoriji naučio.

II. Utjecaj savremenih tržišnih prilika na rentabilnost jedne vrsti drveća.

Pored šumsko-gospodarstvenih prilika ne može niti tržišna cijena pružiti sama po sebi jednu sigurnu podlogu, da se u pitanju rentabilnosti pojedinih vrsti šumskog drveća donese sasvim zasebno gledište pojedinca od naučno utvrđenog gledišta. U današnjim nesređenim privrednim prilikama ne može tržišna cijena u tu svrhu poslužiti niti općenito niti specijalno. Kušajmo to u glavnim potezima dokumentovati.

a) Općenito. Da za nas šumare ne može časovita tržišna cijena biti apsolutnim mjerilom za rentabilnost vrsti drveća, poznata je stvar. Mi smo ponajprije dužni posmatrati vrijednost čitave stabalne mase, a ne samo onog dijela, koji otpada na građu. Kod bukve znamo, da procenat građe dosiže jedva 45%, dok se kod jele i smreke uspinje na 85% od ukupne stabalne mase. Pa kad bi tržišna cijena bukovine bila za 25 do 30% veća od jelovine i smrekovine, ni tada se još uvijek ne bi moglo ništa odlučno reći u prilog rentabilnosti bukve. Nu mi šumari moramo još računati i s prihodima ovih vrsti po jedinici površine, a taj je prihod gotovo dvostruko veći kod jele i smreke, nego onaj kod bukve na istom bonitetu i u jednakom turnusu.

Da tržišna cijena bukovog drveta u današnje vrijeme daje vrlo slabo uporište za proučavanje njene rentabilnosti, najbolje svjedoče njezine velike oscilacije u poratnim godinama. Nitko ne može zajamčiti u skoroj budućnosti neku njezinu stabilnost — mi što više moramo računati, da će ona u doglednoj budućnosti s obzirom na spomenute vrste (bukva i jela respect. smreka) ići u prilog čas jednoj čas drugoj strani. Ovakova tržišna cijena ne može uplvisati ništa na omjer, što nam kazuje šumska taksa, prema kojem se jela triput skuplje plaća nego bukva. Posljedica se današnjeg nesređenog privrednog stanja manifestuje i u abnormalnoj proporciji tržišne cijene i troškova proizvodnje, za koje znamo, da na nju najjače uplvišu. Tako na pr. u mojem službe-

nom području pokazuje današnja tržišna cijena — ako eliminišemo upliv valute — jedva nekoliko procenata povišice naprama predratnoj, dok su troškovi proizvodnje narasli više nego na dvostruko. Ako samo uočimo, da je tržišna cijena funkcija šumske takse i troškova proizvodnje, dolazimo do zaključka, da ona nikako ne može danas poslužiti kao mjerilo za studij o vrijednosti našeg šumskog drveća u opće, a bukve napose. Jer ako ova dva faktora rezultuju iz nezdravog i nesređenog stanja, ne može niti njihova funkcija pružiti pravu vrijednost.

Napokon na tržišnu cijenu uplivišu razni drugi faktori, koji stoje van dohvata djelovanja šumara i šumskog industrijalca. Političke trzavice, koje se još danas u svim evropskim zemljama pojavljuju i izazivlju gospodarske krize, emigracije seoskog pučanstva u velike gradove, savremenom građevni obrt, suviše velik broj pilana (koje su podignute u najmanjoj mjeri zbog bukve) i napokon različiti trgovački običaji na jednom te istom području — sve to zajedno imade karakter jednog previranja, čije se staloženje i konac nikako ne može već sada sagledati. Ovdje moramo spomenuti i poratni pad valute, njezino časovito dizanje i padanje na svjetskim burzama, teško stanje našeg saobraćaja, manjak na međunarodnim trgovačkim ugovorima i još uvijek neuređenu carinsku tarifu, što sve u šumsko-trgovačkom pogledu onemogućuje ispravnu kalkulaciju i uvelike obara cijenu šumskih produkata na svjetskom tržištu.

Nije do mene da ispitujem razloge, koji su doveli do ovakove privredne situacije. Oni su u glavnim crtama uopće poznati. Važno je to, da je opće ekonomsko stanje danas nezdravo i da ono ima najveći upliv na gibanje tržišne cijene drveta.

b) S p e c i j a l n o. Tržišne cijene, koje g. Perušić navodi za sušačko i senjsko tržište, ne idu nikako niti na štetu jele niti u prilog bukve. Ako i pustimo iz vida opće razloge, koji danas umanjuju valjanost upliva tržišne cijene na rentabilnost pojedinih vrsti našeg šumskog drveća, ne možemo proste brojke spomenutih tržišta prihvatiti bez temeljite analize. Same brojke o visini cijena bez stvarnog prikaza svih onih faktora, koji uplivišu na valjanu kalkulaciju (šumska taksa, intenzivnost preradnje, proizvodni troškovi, procenat škartovanja i t. d.), ne daju nam gotovo ništa.

Uza sve to nužno je podvući još jednu vrlo važnu činjenicu. U šumama visokog krša dolazi jedna osebujna rariteta bukve, zvana »bjelica«, koja je karakterizovana tim, što nema crvene srži. Zastupana je u ovim šumama u vrlo malom procentu (jedva kojih 20% od sveukupne bukovine), a osim toga ima još i tu manu, da nema nikakvih kriterija, po kojima bi se u spoljašnosti razlikovala od drugih bukovih stabala. Ta bukva »bjelica« zaslužuje poseban studij, jer je od velike ekonomske važnosti. Analognih rariteta među četinjačama nema. Za ovu »bjelicu« stavljaju trgovci vrlo visoke ponude, dapače i više nego za četinjače. Kada bismo se tim slučajem dali zavesti, pa po toj »bjelici« općenito prosuđivali vrijednost bukve, nema sumnje, da bi ona znatno poskočila, te bismo prema tome morali omjer cijena bukve spram jele (1:3) donekle korigovati. Nu za nas »bjelica«, kao vrlo rijedak egzemplar u našim šumama, nije mjerodavna. Zato je i sasvim sporedno, koliko ona upliviše na šumsku taksu i na cijene senjskog i sušačkog drvnog tržišta. Glavno je, da se tu radi o jednom vrlo malom izuzetku, a izuzetak nigdje i nikada ne čini pravila — izuzevši možda bivšu Vojnu Krajinu.

Ali ima mnogo faktora, koji zajednički uplivišu i na šumsku taksu i na tržišnu cijenu. Od ovih je najvažnija nesolidnost konkurencije. Ovaj je faktor vrlo teško eliminisati, pogotovo kad se radi o ofertalnoj dražbi, gdje isključivo visina ponude određuje dostalnu cijenu, t. i. gdje prodavalac nije mimo visine ponude zadržao za sebe pravo izbora dostaoa. Eklatantan primjer za to daju uspjesi licitacija šuma Thurn Taxis prošlih godina, napose godine 1928. — na ekonomiji, u čijoj upravi sudjelujem. Od preko 40 oferenata dostao je samo jedan preko polovinu mase čitavog etata, dok ogromna većina nije uopće dostala ništa. Razumije se, da je ova anomalija morala imati odjeka na kasnijim dražbama i u susjednim šumama, koje se nalaze u istoj trgovačko-interesnoj sferi i istim prometnim okolnostima.⁵ Ponude za drvo počele su se rapidno dizati u težnji, da se na drugim dražbama predusretne analogan slučaj. Višu cijenu, koju je prouzročila ova anomalija, opet ne možemo smatrati trajnom i stalnom vrijednosti, jer je ona rezultanta prolaznih prilika i nesolidne trgovačke spekulacije, kojoj je u tom slučaju bila jedina svrha, da se drugi trgovci eliminišu iz posla.

Kako vidimo, današnja nam tržišna cijena ne dije nikakovog sigurnog uporišta, da bismo obzirom na nju mogli mijenjati znanstvenim putem utvrđene činjenice o rentabilnosti bukovog drveta u našim šumama. Mi ih ne možemo ne samo mijenjati, nego ih ne smijemo ni napustiti, jer se i kod nas već jednom moraju načela šumarske nauke uvažiti u život, kako su to napredniji narodi potpuno učinili.

III. Osvrt na iznešena gledišta.

Vratimo se za čas na pojam dobre šum. uprave, koja je bila u svoje doba začetak ove polemike. Čini mi se, da s pojmom dobre šumske uprave nijesu nekoji naši stručnjaci potpuno na čistu. Kad bi se ovaj pojam ispravno shvatio, ne bi bilo nikako nužno naglašivati, kako povoljne uspjehe nekih licitacija vodeći šumski upravnici ne upisuju sebi u zaslugu.⁶ Iz ovog dobivam dojam, da samo atributi, kao što su savjesnost, poštenje i radinost upravitelja, karakterizuju dobru upravu. Neugodna je to zablude. Jer kada bi moralna i intelektualna kvaliteta šumskih upravnika mogla biti mjerilom za prosuđivanje uprave šuma, onda uprava šuma ne bi bila samostalna nauka, nego grana kakove socijalno-etičke znanosti. Mi međutim znamo, da osnovicu nauke o upravi šuma ne čini kvaliteta lica, nego organizacija i sistem uprave. Nije dakle stvar u kakvom možda ličnom (osobnom) prestige-u, nego u čisto naučnom, dapače u općem nacionalno-ekonomskom načelu, kod koga mi i u buduće ostajemo.

Ulogu bukve u smjesi s četinjačama ne određuje samo finansijski momenat. U četinjastim šumama ima bukva vrlo važnu pomoćnu ulogu — s uzgojnog gledišta. Obzirom na ova dva faktora odredila je naša nauka najpovoljniju smjesu bukve s okolnim četinjačama. Ta je smjesa

⁵ Šumarski List, g. 1929. br. 2. Pag. 79. al. 6. Ovaj je najvažniji faktor kod navođenja uzroka, koji su uplivali na uspjeh dražba, ispušten u citiranom članku.

⁶ Šumarski List, g. 1929. br. 2. Pag. 79. al. 7. — Govoreći o šumama vlastelinstva Thurn Taxis (Š. L. g. 1927. br. 10—12) pripisao sam visoke cijene drveta dobroj upravi vlastelinstva. Gornje naglašivanje ne bi imalo smisla, kad se ne bi odnosilo na moju tvrdnju.

— od $\frac{2}{3}$ jele i $\frac{1}{3}$ bukve — ideal nas mladih šumara, koji smo ponijeli iz škole, pa ga ne možemo napustiti sve dotle, dok se znanstveno ne dokaže potreba druge proporcije, povoljnije i rentabilnije, nego je ova. Držim, da ćemo na tu izmjenu još dosta dugo čekati. U koliko pak kakovi drugi, na pr. šumo-zaštitni razlozi govore još više u prilog bukvi, nego naučno utvrđeni razlozi, moramo to pripisati samo lokalnim prilikama. Nu u najboljem slučaju, to bi bilo biranje manjeg zla, da se prepriječi veće zlo.

G. Dr. Miletić je prilikom proučavanja šumsko-gospodarskih odnošaja u državnim šumama visokog krša označio kao glavnu zadaću gospodarenja potiskivanje bukve na drugo mjesto.⁷ U tim je šumama bukva najjače zastupana vrst, dok bi u buduće njezino mjesto morala zauzeti jela. Kad bi ovo drugo mjesto označivalo neki zaseban omjer smjese, koji bi išao više u prilog bukvi, nego je to naukom određeno, onda bi taj omjer trebalo specijalno istaknuti, obrazložiti i svesti u suglasje s naukom. Dok toga nema, dužni smo vjerovati, da se tu radi o naučnom omjeru, koji omogućuje rentabilnost šumskog gospodarenja na kršu i uz najmanji procenat uložениh kapitala u te šume. Osim toga omjera ne poznajemo dosad nikakovog drugog, koji bi u pogledu smjese bukve i jele odnosno smreke mogla uopće postaviti naša nauka.

Prihodno-prirasne skrižalike pokazuju za istu starost, isti obrast i bonitet približno dvostruki prihod jele naprama prihodu bukve po jedinici površine. Prihod se obiju vrsti drveća daje izraziti u omjeru 1:2. To pokazuju njemačke prihodne tabele, koje su u našoj državi jedine udomaćene. Diferencije između pojedinih tabela mogu da budu u masama i broju boniteta ali u omjeru nikako. Tu su saglasni svi stariji i noviji rezultati istraživanja prirasta. Da li se radi o čistim ili mješovitim sastojinama, ne mijenja na stvari apsolutno ništa. Stoga je deplasirano i za školovane šumare nerazumljivo pobijanje tog stvarnog omjera prihoda bukve sa prostom konstatacijom, da u području Velike Kapele ima bukovih sastojina sa preko 300 m³ totalne drvne mase po jutru.⁸ Ova se tvrdnja iznosi bez navođenja starosti, obrasta i boniteta za dotične sastojine. Što to znači? Tko može povjerovati u ispravnost ove tvrdnje bez tih podataka? Prihodne tabele za bukvu pokazuju za stanovito doba, obrast i bonitet ne samo ovu masu, nego dapače i dvostruku, t. j. 600 m³ po jutru. Time nije još uvijek ni najmanje izgubio vrijednosti spomenuti omjer prihoda jele i bukve, a to još manje, jer će na istom bonitetu i uz iste uslove četinjače (jela i smreka) pokazivati gotovo dvostruk (600 odnosno 1200 m³) prihod po jutru naprama prihodu bukve. Kad se dakle ovako pogrešno operiše s osnovnim pojmovima, ne može se nikakova važnost pokloniti izvodima, koji izlaze iz tog krivog pojmovanja. Krive premise dovode do krivih zaključaka.

Da resumiram. Glavna zamjerka, da današnji pogledi (napose nas mladih šumara) na rentabilnost i ulogu bukve spram vrijednosti jele i smreke nikako nisu osnovani, te da naše današnje gospodarenje s bukvom ne zadovoljava neke starije šumare, kao i ona opomena, da toj vrsti valja posvetiti još više pažnje, potpuno je iluzorna. Ona je neosnovana iz ovih razloga:

⁷ Šumarski List, g. 1928. br. 8 i 9. Pag. 336.

⁸ Šumarski List, g. 1929. br. 2. Pag. 80. al. 6.

a) što ona ruši naučno utvrđena pravila, a ne donosi ništa novo, konkretno i obrazloženo;

b) što se ona osniva na opažanjima u našim krajiškim i državnim šumama visokog krša, a tim šumama manjkaju elementarni uslovi racionalnog gospodarstva;

c) što današnja cijena drveta ne daje sigurnog uporišta za trajno i meritorno riješenje rentabilnosti današnjeg gospodarenja sa bukvom na kršu;

d) što nikakvi ni uzgojni ni šumo-zaštitni razlozi ne govore za to, da se u pogledu smjese jele i bukve donese zasebno načelo mimo naučnih tekovina.

S tim smatram ovu suvišnu diskusiju završenom. Ona u današnjim prilikama ne može uopće donijeti nikakvu pozitivnu soluciju. Dok se naše opće prilike ne stalože i dok naše šumsko gospodarstvo ne bude na dovoljnoj visini, mi ćemo će poslužiti iskustvom drugih naprednijih naroda. Čemu lomiti koplje u korist jedne vrsti drva, koja u našoj državi zaprema dvije trećine površine svih šuma i čija vrijednost daleko zaostaje za svim glavnim vrstima šumskog drveća? Čemu bez stvarne podloge prigovarati tekovinama nauke i osnovima naše nastave? Kuda to vodi? Na to možemo dati samo jedan odgovor. Ovu pojavu možemo protumačiti samo kao odraz nezdravih prilika, u kojima živimo.

Résumé. C'est une réplique à l'article paru dans le deuxième Numéro de cette année (page 76) intitulé Sur le rendement du hêtre.

Инж. Ђ. БУРЛАКОВ, ЦЕТИЊЕ:

НАЧИН „СУХИХ КУЛТУРА“ ПРИ ПОШУМЉИВАЊУ КРША И ГОЛИЈЕТИ У ЦРНОЈ ГОРИ И БОКИ КОТОРСКОЈ

(LA MÉTHODE „DES CULTURES SÈCHES“ DANS LE REBOISEMENT DU KARST ET DES TERRAINS NUDES EN MONTÉNÉGRE ET DANS LA BOUCHE DE CATTARO)

І. У В О Д.

У јужној и југоисточној Европи највећа количина оборина пада у касној јесени и зими, када вегетације биљака скоро нема. Прољеће, љето и почетак јесени — вријеме највеће вегетације — обично је бескишно и вруће. Ради тога је највећа сметња за успјех вјештачког пошумљивања у овим крајевима — како је то сваком стручњаку познато — суша односно исушавање тла, на којему је култура изведена. Ово исушивање, у случају дугог трајања суше, иде тако далеко, да коријен посађене биљке не може да достави горњем, надземном

ТАБЕЛА I.
Метеоролошки подаци о оборуинама за вријеме од 1917.—1928. г.

А. у Црној гори															
Ред. бр.	Назив мјеста	Година	К у б и н и х м и л и м е т а р а												Укупно
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1.	Цетине	1917—1928	276.9	336.5	411.4	231.0	154.3	152.4	36.4	62.7	137.2	474.8	566.2	521.7	3361.5
2.	Никшић	"	199.3	231.7	247.4	177.0	134.8	105.1	48.0	63.9	113.0	227.9	427.2	313.3	2288.6
3.	Подгорица	"	118.7	168.5	157.6	114.1	108.2	82.2	44.8	31.6	67.3	243.5	243.4	243.3	1623.2
4.	Колашин	1924—1928	175.2	174.4	211.4	189.6	98.6	138.8	56.3	51.4	93.7	186.7	262.4	193.2	1831.7
5.	Андријевица (?)	1924—1925	11.55	41.55	78.15	125.45	56.60	83.0	27.65	45.75	68.20	67.50	222.13	104.75	932.28
6.	Можура	1927—1928	26.3	47.6	185.5	128.0	138.1	51.3	6.1	8.0	192.4	143.5	205.1	310.5	1442.3
7.	Вир Пазар	1928	28.4	24.3	247.7	124.6	268.6	9.7	—	26.0	173.7	65.1	639.0	754.0	2361.1
8.	Беклићи	1927—1928	433.0	147.03	304.52	104.07	298.52	24.0	7.5	18.9	97.53	300.56	324.07	211.05	2269.48
9.	Тузи	1926—1928	164.52	66.53	131.02	65.0	141.58	22.04	3.0	12.1	60.56	142.09	157.02	204.37	1169.74
10.	Плавница	1927—1928	192.54	85.59	134.59	78.03	158.53	39.04	4.7	12.6	109.54	156.55	349.0	267.03	1586.57
11.	Андријево	1927—1928	170.12	50.0	215.53	88.0	254.54	28.0	22.51	6.0	76.02	240.03	455.10	322.0	1963.85

Б. у Боки Которској и Црногор. Приморју															
1.	Рисан	1917—1928	216.15	285.50	374.78	255.78	187.93	166.88	44.77	28.67	99.40	358.68	114.78	339.53	2472.85
2.	Котор	1927—1928	66.0	62.0	228.3	116.51	268.52	42.0	—	—	69.8	190.53	381.02	466.07	1889.76
3.	Будва	1924—1928	121.6	169.4	168.9	103.2	78.1	108.2	20.8	20.7	61.1	125.1	199.0	256.3	1432.4
4.	Кумбор	1924—1928	164.6	208.3	262.3	158.5	75.1	101.5	34.7	30.4	114.1	197.1	314.5	300.1	1961.2
5.	Суторме	1921—1928	109.28	116.19	90.54	93.18	86.53	66.75	2.44	1.89	85.30	100.02	298.16	177.02	1227.30
6.	Црквице	1921—1928	408.62	543.20	601.89	417.62	147.46	16.32	49.05	66.18	24.47	690.33	1110.62	604.05	4679.81
7.	Улцињ	1923—1928	23.0	116.0	112.8	71.0	55.4	50.7	34.6	44.3	47.1	107.1	133.7	212.6	1007.7
8.	Бар	1924—1928	135.6	213.8	111.2	78.7	86.0	58.4	33.3	12.3	61.6	104.0	167.4	240.0	1302.3

дијелу биљке и лишћу односно четињама ону количину воде, која је потребна за физиолошке функције и живот биљке. У исто вријеме обична жега и врућина још више повећавају испаривање, тако да биљка ради помањкања најпотребитије влаге угине.

Међутим је општа количина оборина у већини ових крајева — особито у Црној Гори и Боки Которској — огромна, много већа него средње-европска, што се јасно види из приложене табеле I.¹ С друге стране средња количина оборина у највећим варошима Европе — по подацима љубазно достављеним од шефа Метеоролошке Опсерваторије у Београду г. проф. П. Вујевића сабрана је у табели II. Далмација, према подацима сакупљеним у одличном чланку проф. дра. Ј. Балена »О климатским факторима на кршу и њиховом односу према вјештачком зашумљивању«² има годишње оборина:

Вис	583 мм
Хвар	796 «
Сплит	877 «
Книн	1075 «
Кистање	1115 «
Сињ	1192 «

Из ових података јасно је, да је средња количина оборина у Црној Гори и Боки Которској скоро три пута већа, него средња у Европи, а у Далмацији је скоро иста и чак већа. Свакоме су међутим познати огромни напори шумарских стручњака, да пошуме гола брда и кршове Далмације. Познати су и неуспјеси, који годинама и годинама опетовно угрожавају овај неопходно потребни и корисни рад у том бисеру Југославије, док се у исто вријеме код Петрограда у Русији, код Берлина у Њемачкој, код Беча у Аустрији и т. д. налазе огромни шумовити предјели, у којима се нитко од шумара не само не жали на помањкање влаге, него обратно још мора да се бори са сувишном влагом.

Главни су узроци тешкоћи пошумљивања у овим предјелима Крша односно помањкању влаге за посађене биљке у вегетационом периоду — неравност терена и шушљикавост тла (крчњака). Они сву воду, што пада на тло у облику киша, снијега и т. д., одмах одводе даље или пропуштају у доње дијелове земље. К томе долази огромно испаривање горње површине тла и свих биљака, које се на њем налазе, ради топлине ваздуха и огромне инсолације.

Физиологија биљака учи, да интензивност испаривања (транспирације) зависи како од вањских узрока (свјетла, влажности ваздуха, вјетра, температуре ваздуха, физичких и хемијских својстава тла) тако и од унутрашњих (старости биљака и њиховог анатомског састава, т. ј. размјера и количине дисаљних ушћица, дебљине кожице на лишћу и кори и т. д.). Покуси са испаривањем биљке Зеа Манс³ показали су, да 3 биљке за један сат испаре:

¹ Према податцима: 1. Виктора Конрад-а: *Beiträge zu einer Klimatologie der Balkanländer*, Wien 1921., 209.; 2. „Извештаја о оборунама у источном дијелу СХС за 1923.—1928. г. Хидрографског Одејка Генералне Дирекције Вода“; 3. Метеоролошких станица Инспектората Шума у Цетињу, Подгорици, Никшићу и Котору; 4. Кишомјерних станица истог Инспектората у Можури и Бару-Новом.

² „Шумарски Лист“ 1928. г. бр. XII.

³ Акад. проф. Паладин: *Физиологија биљака*, 1919. г. стр. 71.

ТАБЕЛА II.

Назив мјеста	Година	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
		К у б н и х м и л и м е т а р а											
Осло (Норвешка)	1866—1920	31.8	27.7	31.2	31.7	38.5	48.4	67.8	31.6	59.7	61.1	43.6	39.5
Петроград (Русија)	1881—1920	27.3	25.2	24.3	31.2	41.1	54.4	59.2	82.6	60.3	44.9	36.2	32.6
Москва (Русија)	1886—1916	33.8	30.8	35.0	34.7	45.1	67.2	80.9	77.8	54.7	52.6	44.0	40.2
Варшава (Пољска)	1885—1920	33.8	24.2	32.5	40.1	49.5	61.2	87.1	65.9	45.0	41.0	36.7	35.6
Берлин (Њемачка)	1851—1924	42.3	35.7	40.7	38.7	48.5	59.6	75.4	58.2	42.5	44.1	42.0	49.0
Цирих (Швајц.)	1864—1920	52.4	54.6	75.3	89.7	106.8	133.2	129.7	128.9	102.7	91.0	67.9	76.5
Парис (Француска)	1874—1923	38.5	35.4	41.3	43.5	48.1	53.7	55.5	52.7	48.6	58.5	48.0	51.7
Беч (Аустрија)	1851—1920	37.0	33.0	46.0	52.0	71.0	69.0	79.0	69.0	50.0	47.0	45.0	46.0
Београд (С.Х.С.)	1888—1924	33.3	30.2	41.0	60.8	69.9	76.3	65.9	48.7	43.5	59.9	48.7	40.9
Рим (Италија)	1782—1924	82.5	67.9	73.0	66.0	55.4	39.5	17.4	26.3	64.6	128.0	112.1	98.3
Мадрид (Шпанија)	1860—1919	33.0	32.2	40.3	41.8	42.4	34.1	9.7	12.5	37.2	45.6	50.7	40.4
Виљно (Летонија)	1881—1915	28.7	23.9	26.7	32.3	48.6	68.0	76.1	84.7	47.0	41.5	36.3	32.6
Лисабон (Португ.)	1864—1920	92.3	88.6	87.9	65.7	49.6	17.9	4.3	6.0	36.5	82.9	109.1	103.7
Гринич (Енглеска)	1841—1920	48.0	38.5	41.2	41.0	47.2	51.0	61.4	59.4	52.6	68.1	56.6	50.7
Атина (Грчка)	1895—1920	52.2	42.2	29.5	21.9	21.1	17.5	7.2	12.4	16.7	39.9	66.2	66.9

на сунчаном свјетлу . . .	198 мм
у сјени	68 мм
у тами	27 мм

На сунчаном свјетлу било је дакле испаривање биљке Зеа Маис 3 пут веће него у сјени и 7 пут веће него у тами.

Пошто се при пошумљивању крша и голијети хемички и физички састав тла у већини случајева не може измијенити, а исто тако унутрашња својства биљке, шумар култиватор може примијенити (и то дјеломично) свој утицај само на вањске факторе: на име на свјетло — засјењивајући биљку по могућности с јужне стране, затим на влажност и температуру ваздуха као и на вјетар — изводећи културе по могућности тако, да се очува свако грмље и дрвеће на простору одређеном за пошумљивање, како би се омогућила младим биљкама мала засјена и заштита од јаког вјетра. За заштиту од исушивања самог тла могуће му је у близини и око посађене биљке поставити неколико плочастих камена. Али грмља и дрвећа нема свагдје на културним површинама и на крају крајева још је велико питање, да ли оно својим разграњеним жилама носи користи или штете посађеним биљкама. С друге стране заштита од сунца помоћу камења веома је малена, те ово камење служи само веома кратко вријеме и на веома малом простору.

Има пуно шумара култиватора, који у исту сврху препоручују, да се на културној површини оставља трава — налазећи, да и она чини неку сјенку и да даје већу влажност ваздуху у близини биљке, чиме да се задржаје транспирација као и влага у терену. Међутим ови култиватори не воде рачуна о томе, да далеко још није проучено питање, да ли је за биљку корисније уништавање траве са огромном количином њезиних сисалица т. ј. коријења, које на велику дубину исушује тло и конкурише slabим и малобројним жилама посађене биљке, или је можда кориснија она незнатна заштита од жеге, вјетра и сунца, коју стварно доставља биљки ова трава. Једно је несумњиво а забиљежено је, мислим, од свих пажљивих култиватора, а то је, да кошење или уопште уништавање траве у вријеме великих врућина и јаког сунца одмах води за собом угинуће садница. Али ова се појава лако објашњава тиме, да с једне стране долази нагла промјена животних услова за живе организме, а с друге стране жале покошене траве, које се налазе у земљи, упијају и даље влагу једнаком снагом као и прије кошења. Осим тога је испаривање влаге ради тога, што терен није више никако заштићен од сунца и вјетра, још много повећано.

Исто тако веома мало помаже сађење биљке у земљу дубље, него је она била у расаднику, или сађење у дно ископане јаме. С једне стране налази се до коријена неплодни или мало плодни слој тла са још нецеолитисаним честицама земље, а с друге (како ћемо даље видјети) при дуготрајној суши исушивање тла иде тако дубоко (више од 1 метра), да и вјештачко удубљење хоризонта помаже веома мало. Природно је, да ће тако дубоко посађена биљка бити у кратко вријеме затрпана земљом, која ће се одронити од саме рупе. Осим тога веома често долази још и поплава биљке муљем и водом, што све физиолошки не даје биљци могућност здравог опстанка, него она ради тога мора веома слабо напредовати («животарити») и при првим неповољним приликама угинути.

Имајући у виду горње веома кратко и шематички изложене факторе ваља се запитати, је ли наука односно практика пронашла начин, како би се током сухог периода могле за дуже времена искористити оборине, које падају у кишно (јесенско и зимско) доба, односно задржати за вријеме суше влагу у земљи у оној количини, која је довољна за живот биљака.

Јамачно је један од таквих начина т. зв. »начин сухих култура«, који се употребљава у Русији при пошумљивању степа и који је начин потписани од 1901. до 1918. године примјењивао са успјехом на југу Русије код пошумљивања бујица и летећих пијескова, а у току последње 3 године почео га је проводити у живот при пошумљивању кршева и голијети у Црној Гори и Боки Которској. Резултати овог начина особито су се исказали у току љета 1927. и 1928. године, када је владала у овим предјелима дуготрајна, незапамћена суша и жега, која је проузроковала у овим годинама глад у Црној Гори, а дјеломично и у Херцеговини и Далмацији.

Имајући у виду, да је питање вјештачког пошумљивања безбројних голијети и кршева Јужне Србије, Далмације, Херцеговине и Црне Горе сада постављено као један од најважнијих проблема садашњег практичног шумарства, слободан сам, да у кратко изложим теоретске основе овог »начина сухих култура«, а тако исто и резултате овако изведеног пошумљивања у Црној Гори и Боки Которској од 1926. до 1928. године, по могућности у цифрама.

II. ТЕОРЕТСКЕ ОСНОВЕ »СУХИХ КУЛТУРА«.

Тлознанство учи, да се свако тло састоји из минерала — у главном пијеска и глине — са већом или мањом примјесом креча и т. зв. хумуса, од количине којег зависи тамна боја тла. Неопходно за храну биљака потребита мала количина хлора (Cl), сумпора (S) и фосфора (Ph) налази се обично у води, која лежи између честица тла.⁴ Долазећи у додир са честицама тла — жиле биљака дотично њихови крајеви или т. зв. власне (капиларне) жиле, које у себи садржавају малу количину киселине, растварају минералне честице, што улазе у састав глине и пијеска, те извађају из ових животу биљака потребите храниве супстанције, које затим помоћу озмозе и дифузије допиру до синтетичних органа биљке.

Из овог је разумљиво, да количина власних жила, које се налазе само код краја коријења и које угибају у истој мјери, како коријен расте у дужину, има огроман утјецај на развитак и уопште живот биљке.⁵

Међу честицама тла налази се у већој или мањој количини вода. Ова вода ту долази у главном одозго — посредством оборина, кишних и снијезних. У ријетким случајевима долази она и одоздо — од подземних вода: извора, подземних језера и т. д. Међу честицама воде дјелују молекуларне силе кохезије, које силе теже да привуку молекуле воде једну на другу, а силе адхезије дјелују између воде и минералних честица тла. Пошто, како је познато, вода к в а с и честице тла, то ће резултанта дјеловања ових двију сила бити позитивна, односно вода ће

⁴ В. В а р г и н: Тлознанство, 1914. г. стр. 5.

⁵ Проф. А. Г а н з е н: Физиологија биљака, 1924. г. стр. 27.

увијек стајати између честица тла у највише могућој мјери, а при већој количини воде, то јест након што се напоје празнине међу честицама тла, вода кваси тло све ниже и ниже, односно бјежи својом тежином у доње (најниже) слојеве земље. Овако наквашено тло расходује добивену и између честица тла налазну воду:

- а) испаривањем своје површине под упливом сунца, вјетра, температуре и т. д.;
- б) сисањем коријења различитих биљака, које се у земљи налазе, а којима је ова вода неопходно потребна за физиолошке функције, односно за живот.

Међусобно одстојање већине честица тла зависи од његове структуре и обично је веома малено (мање од 0.25 мм). Како се на једну малу празнину наслања одмах друга образујући тако једну капиларну цијев, која иде скоро вертикално, то се вода — по мјери исушивања површине тла ради испаривања, које настаје због горе поменутих физичких фактора — диже све више и више к исушеној површини земље. Имајући у виду емпирички закон капиларности, по којему је висина дизања воде у капиларним цијевима обрнуто размјерна полупречнику цијеви,⁶ као и обичну појаву, да је тло на површини земље збијено кишом дотично снијегом или погажено од пролаза животиња и људи тако, да су честице тла на површини више притиснуте једна уз другу него у доњем дијелу — капиларна цијев, која се налази у горњем дијелу тла, имаће увијек мањи дијаметар, него доњи капилар, ради чега ће исушивање тла ићи непрестано до нове кише, односно до потпуног исушења терена. Обратно, при окопавању (рахљењу) горњег слоја тла, дизање воде може се остварити само до мјеста, гдје почиње окопана земља и како се у окопаној земљи честице тла налазе међу собом на већем одстојању него у доњем дијелу, гдје је земља остала недирнута, то ће исушивање тла бити одмах обустављено.

У познатим покусима Неслер - а биле су узете 4 порције једног те истог тла: једна порција у рахљеном стању; друга у збијеном, али са разрахљеном површином на дубину од 20 мм; трећа у збијеном стању, али покривена упијачом (бугачицом); четврта у збијеном стању, али ничим непокривена.

Послије неколико времена губитак воде ради испаривања био је:

1. Тло разрахљено	40.0 %
2. Тло збијено, али са разрахљеном површином на дубину од 20 мм	45.3 %
3. Тло збијено, али прикривено упијачом	45.7 %
4. Тло збијено у цјелини	100.0 %

Земља збијена испарује дакле у једно те исто вријеме и при истим условима $2\frac{1}{2}$ пута више него земља рахљена и отприлике 2 пута више него земља рахљена на дубину од 20 мм или прикривена упијачом.

Интересантно је, да је при сличним покусима рахљена земља, али са збијеном горњом 20 мм дебелом површином, испаривала исто толико, колико и потпуно збијена земља.⁷

⁶ Др. Милорад Поповић: Физика, 1926. г. стр. 135.

⁷ В. Варгин: Тлознаство, 1921. г. стр. 25.

Ова последња појава лако се објашњава тиме, да — како сам то раније рекао — уске капиларне цијеви могу дизати воду из широких, али широке из уских не могу.

Познавајући овај физички закон — »закон капиларности« — и примјењујући га код пошумљивања у крајевима изложеним суши шумар култиватор има у својим рукама једно моћно средство, да очува воду односно влагу у слојевима тла, у којима се развијају жила биљака, чак и при највећој суши, чиме може очувати на доста дуго период времена довољну количину влаге за живот биљке и тиме јој осигурати опстанак.

»Сухе културе« нијесу дакле ништа друго него начин, којим се вјештачки и научно искоришћује једноставни физички закон капиларности за задржавање влаге у земљи. У исто се вријеме постижава њима и други резултат рахљења земље, т. ј. снабдијевање жила биљака ваздухом односно кисеоником, који као чисто физиолошки фактор има огроман утјецај на развитак власних жила код посађених биљака, омогућује њихов бржи раст и напредовање.

Интересантно је, да се ова необично корисна мјера за развитак и напредовање биљака, т. ј. рахљења (окопавање) тла око њих, од памтвијека примјењује у пољодјелству: при култивисању крумпира, кукурузе, тикве, дувана и др. биљака, а код шумских биљака, које су такођер биљке, тај се рад сматра често непотребним и сувишним, па се код стручног описа радова о пошумљивању обично ни не спомиње.

III. ПРИМЈЕНА »СУХИХ КУЛТУРА« У РАСАДНИЦИМА.

Начин извођења сухих култура у сушном поднебљу мора се примјењивати одмах по изведеној сјетви у шумском расаднику. При пошумљавању велик дио успјеха овиси од врсти и од квалитета садница. Задаћа је шумара, да изабере између четињара и листача оне врсти, које могу подносити климу дотичног мјеста, издржати дуготрајну сушу и жегу, а од којих се у будућности може добити више мање вриједно и скупочијено дрво. Имајући у виду херeditарне законе треба по могућности искоришћавати сјеме од аборигених дрвета, а стране и мало познате врсти узгајати само у сврху аклиматизације и за покус.

Огроман значај за успјех култура има такођер квалитета садница, особито њихов систем коријења (жила), а ова квалитета највише зависи од начина уређења расадница, од његовог положаја на сунцу (отвореном или заклоњеном мјесту), од начина узгајања садница са залијевањем или без залијевања, са честим или ријетким окопавањем и т. д.

Дубоко прекопавање земље, ђубрење без особите потребе, засјењивање садница од врућег сунца сјеном околних дрвета, зидова, вјештачких кровова и т. д., одвише густа сјетва, често залијевање — све то даје њежне, по изгледу одличне, али иначе слабе саднице са дугачким основним коријеном, скоро без споредних жила, које су (како смо горе видјели) тако неопходно потребне за здрав живот и напредовање биљке. Насупрот васпитањем садница на отвореном простору изложеном сунцу и вјетру, доста ријетким засијањем, залијевањем само у случају највеће суше и жеге (и то за вријеме клијања или када послје дуготрајне суше саднице јасно почињу страдати), честим и у право вријеме изведеним плијевљењем и окопавањем површине — до-

бивају се одличне саднице, навикле сунцу и вјетру, са снажно развијеним споредним жилама, без предугачког основног коријења.

У овом случају игра најглавнију улогу прашење (рахљење, окопавање), јер оно не само да чува влагу у најнижем дијелу тла, него доставља жилама биљке кисеоник за дисање, јача их на нов живот стварајући им увијек нове и нове ситне жилице и т. д. Огромна улога прашења у току љета види се из приложених података о исушивању тла у Шумском расаднику на Цетињу после сушних љетних мјесеци у току 1926., 1927. и 1928. године, које сам податке добио на малој Шумској Опитној Станици Цетињској. На крају августа 1926., 1927. и 1928. године на свим парцелама расадника, који уопште ниједан пут није био заливен, биле су лопатом ископане јаме у сврху, да се измјери дебљина исушеног горњег слоја. Свих јама било је ископано у 1926. години — 211, у 1927. години — 206, у 1928. години — 211. Резултате овог мјерења у погледу средњег исушивања тла показује табела III.

ТАБЕЛА III.

Редни број	Година	Колико дана до мјерења није било кише.	Било је ископано рупа	Прекопане на прољеће и усијане површине				Некопане површине	Примједба
				Са прашењем 2-3 пут на љето		без прашења (неусијано)			
				биљке		биљке			
				1.-г.	2.-г.	1. г.	2.-г.		
1.	1926	48	211	4.5	—	18.4	—	50	а) Висина биљака 1. г. од 1.0 до 12.0 см. висине 2. г. " 6.0 " 21.0 " " 1. г. " 14.0 " 25.0 " " 2. г. " 3.0 " 26.0 " " 2. г. " 6.0 " 25.2 " " б) дани са мање обораина од 10 мм нису урачунати у кише, јер су земљу навлажили само површино и влага се одмах испарила.
2.	1927	67	206	16.4	18.9	36.2	—	100	
3.	1928	72	211	16.2	18.8	25.5	—	100	
Средина за 3 године				12.3	18.8	26.7	—	80	

Метеоролошке податке, средњу температуру ваздуха и количину оборина за љетне мјесеце 1926.—1928. године на Цетињу показује табела IV.

ТАБЕЛА IV.

Ред. бр.	Мјесец	1926. г.		1927. г.		1928. г.		Примједба
		Средњ. темп. С°	Обор. м/м	Средњ. темп. С°	Обор. м/м	Средњ. темп. С°	Обор. м/м	
1.	Јуни	—	373.0	21.9	28.3	19.3	59.7	
2.	Јули	—	52.8	23.3	8.6	24.7	1.4	
3.	Август	—	46.6	21.8	8.0	24.1	17.8	
Средња Т° за 3 љетна мјес.		—	23.3	—	22.9	—	—	
Оборине		472.4	—	44.9	—	78.9	—	

Подаци табеле III. показују, да је двократно и трократно прашење у току љета (одмах после кише) добро очувало влагу у земљи код свих садница у расаднику. Јер у исто вријеме, у које се на некопаном и непрашеном тлу влажна земља налазила већ у дубини од преко

80 cm, у којој је већ нису могле искористити жиле једногодишњих и двогодишњих биљака, копане и прашене леје имале су влагу у много мањој дубини: и то код једногодишњих садница попријечно за 3 године у дубини од 12.3 дотично 18.8 cm, т. ј. у оној дубини, у којој су највише развијене споредне жиле садница. Интересантно је, да су леје копане у прољећу, али неусијане и ниједан пут прашене, имале за исте 3 године влажну земљу у дубини од попријечно 26.7 cm, т. ј. у два пут већој дубини, него оне леје, које су биле копане, у исто вријеме засијане и 2 до 3 пут прашене у току љета. Истодобно имале су оне влажну земљу у 2 до 3 пут мањој дубини, него на посве некопаним површинама.

Јасно је, да није потребно никакovo залијевање садница, које се узгајају на описан начин.

Прашење биљака у расаднику неколико пута у току љета — обично после сваке веће кише, а особито после пљуска — не задржаје само влагу у земљи, него и биљкама знатно повећава број споредних жила. Као примјер служи опис једногодишњих садница гледичије (Гледичија триакантос) из табеле V., усијани у априлу 1928. године (средица из 10 комада узетих редом).

ТАБЕЛА V.

Редни број	Назив узгоја	Стабло		Коријен			Примједба
		Висина (cm)	Дебљина (cm)	Дуљина (cm)	Количина споредних жила већих	Дебљина (mm)	
1.	Плијевљење и прашење 3 пута у току љета	30.0	2.1	32.0	34.0	2.6	Види приложу жену слику. Бројке на тој слици одговарају редним бројевима у овој табели.
2.	Само плијевљење (без прашења)	14.0	0.8	18.0	17.3	0.5	

Из тог описа и приложене слике види се јасно резултат прашења на једној те истој врсти биљке, посијаној и узгојеној у једно те исто вријеме и на једном те истом земљишту. Јер трократно прашење у току љета повећало је за $2\frac{1}{2}$ пута висину и дебљину стабала и коријења садница гледичије никлих из истог сјемена и на истом земљишту.

IV. »НАЧИН СУХИХ КУЛТУРА« НА ТЕРЕНУ.

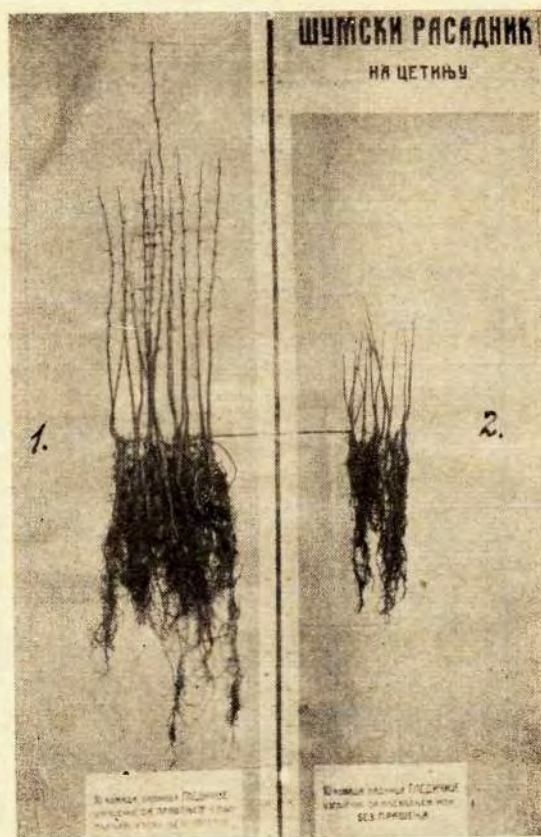
Како смо видјели, најглавнији је фактор за успех култура у сушној клими очување влаге у тлу током љета, јер је влага неопходно потребна за физиолошке функције и живот биљке. Прво, што је за ову сврху могуће сваком култиватору и на сваком мјесту, то је — тако рећи — каптирање јесенских, зимских и рано-прољетних кишних и снијежних оборина. За ову сврху неопходно је потребно обрађивати терен за пошумљивање (копањем, орањем, израђивањем леја) у јесени или зими. Садња биљака, ради евентуалних мразова, или сухих зимских вјетрова (бура), изводила би се у рано прољеће.

Како је познато, поље засијано житом испарива дневно толико воде, да би она могла покрити поље слојем од 2 до 5 mm (Haberland:

Landwirthschaftliche Pflanzen) односно за 100 дана вегетационог периода слојем од 200—500 мм. Међутим количина оборина у љетним мјесецима (јуни, јули, август) у Црној Гори и Боки Которској обично је веома незнатна, наиме:

	1917./18.	1926.	1927.	1928.
Цетиње	340	472	44.9	78.9
Подгорица	201	333	24.7	38.0
Никшић	239	394.3	120.2	73.1
Котор	—	38.4	7.2	59.2

Ова чињеница с једне стране лако објашњава, зашто су године 1927. и 1928. биле неродне и чак гладне, а с друге доказује, да су биљке живјеле у овом периоду врло слабо на рачун кише, а много више на

10 комада једногодишњих садница: 1. са прашењем; 2. без прашења и само са пилијевљењем у току љета 1928. год.

рачун оних појаса влаге, који су били створени зимским и прољетним оборинама. Ови појаси биће то већи, што су већа одстојања честица тла једне од друге — односно земља копана, рахла, прима и задржава код себе много већу количину воде, него земља збијена и некопана.

Други је услов за успјех култура — рахљење односно прашење горњег слоја земље у току вегетационог периода биљке. Како капилар-

ност дјелује само у вертикалном правцу, прашење земље пријечи њено испаривање у опсегу, који има дијаметар, једнак дијаметру површине прашења. Оближња земља, на којој прашење није било изведено, искориштаваће такођер путем озмозе и дифузије појас влаге опрашеног кома. Зато би најидеалније било, кад би цијела површина културе била прекопана или узорана у јесени или зими и прашена у току љета.

ТАБЕЛА VI.

Успјех пошумљивања, изведеног на обичан начин (сађењем у јаме) и на начин „сухих култура“ (сађењем у бразде и прашењем биљака у току љета.)

Ред. бр.	Срез	Назив мјеста	Врст посађе- них биљака	Успјех (%)				Примједба
				за 1926—1927.		за 1927—1928.		
				Јаме	Бразде	Јаме	Бразде	
1.	Цетињски	Цетиње, Бајице, Војни стан, Добрштик	Бор црни, багрем, јасен црни	2.7	12.0	1.1	19.3	За обје године најбоље су издр- жале листаче (до 60%), најгоре бор црни (до 1%)
2.	Никшички	Требјеса и Студеничка Главица	Бор црни, смрча, багрем, јасен	18.6	55.6	5.0	33.0	Исто
3.	Которски	Подрађе Камено, Рисан, Муо, Котор, Шкалајари	Бор приморски, бор алепски, бор црни, чемпрес, багрем	5.8	—	8.9	80.0	Најбоље су из- држали чемпрес и бор приморски, најгоре багрем
4.	Подгорички	Горица, Љубовић Ђемовско Поље	Бор црни, бор приморски, бор алепски, чемпрес, багрем, шипак, пајасен и др.	0.7	12.6	0.0	28.5	Најбоље су из- држали пајасен (80%), шипак (90%) и чемпрес (80%), најгоре бор црни (10%) и багрем (20%)
5.	Барски	Валујица, Пенеш, Брдела	Бор црни, бор приморски, бор алепски, багрем, пајасен, чемпрес, јасен	1.7	—	0.1	3.0	Најбоље су из- држале саднице јасена црног (Frax. ornus) и пајасен, најгоре четиначае
Средњи успјех (%)				5.8	26.7	3.6	32.8	Јаме 4.7 % Бразде 29.7 %

На овај начин ја сам много година с великим успјехом изводио пошумљавање летећих и других пијескова, степа и бујичних обала у Русији на мјестима, гдје нема крша ни камена. Под условима Црне Горе и Боке Которске, на кршу и голијетима, претходно орање или преко-
павање цјелокупне површине земљишта намјењеног садњи биљака могуће је само у расадницима. Али зато је могуће скоро свадјде, гдје

има довољно земље и није сам крш, примјењивати — тако рећи — скраћени исти начин, т. ј. обрађивати што могуће веће површине у облику леја или квадратних, округлих, па и неправилних многоуглатих фигура (како је то већ могуће према терену), садити на истим површинама саднице односно сијати шумско сјеме, па посађене саднице односно сијанице прашити и плијевити неколико пута током љета.

Овај скраћени начин »сухих култура«, начин сађења на прекосаним (обично хоризонталним) браздама на већим или мањим површинама, са његовањем посађених садница у току љета — прашењем и плијевљењем — био је предложен од потписаног 1925. године при пошумљивању »Требјесе« код Никшића и 1926. године ондје је први пут примјењен, а 1927. године по истој методи пошумљено је Ђемовско поље код Подгорице. Ради много бољег успјеха овог начина, него обичног — у јаме, почевши од 1927.—1928. године овај се начин примјењивао свагдје, гдје је то било могуће према теренским приликама, на територији Црне Горе и Боке Которске.

Резултати примјене овог начина виде се из таблице VI.

Т. ј. средњи успјех култура у веома сушним годинама 1927. и 1928. у Црној Гори и Боки Которској био је при сађењу у јаме 4.7%, а при сађењу у бразде 29.7% или шест пути већи.

Разумије се, да при бољим климатским приликама односно већим и једноличнијим оборама у току љета разлика између једног и другог начина пошумљивања може бити много мања. Али је јасно, да — јер се метеоролошки услови идуће године не могу предвидјети — за сваки случај треба употребљавати онај начин, који даје више мање сигуран резултат и под најгорим условима.

Што се тиче трошка за културе изведене по овом начину, тачан рачун трошка за садњу 1000 комада биљака — посебно у јамама и посебно у лејама (браздама) — изведен је само за Подгорички реон. Извео га је инж. Фрањо Муних. Подаци тога рачуна садржани су у табели VII.

ТАБЕЛА VII.

Редни број	Назив мјеста	Начин сађења	Број посађених биљака	Трошак			% успеха на 1. X.	Број здравих садница	Трошак за		Примједба
				за садњу	за његовање	Укупно			1 комад здраве саднице	садњу и његу 1000 комада	
				Динара					Динара		
А. 1926—1927. год.											
1.	Горица	јаме	62100	21813.20	1800	23613.20	0.1	62	380.8	380.3	получавање нова садња
2.	Љубовић	„	25300	8882.50	800	9682.50	1.3	320	29.4	382.7	
3.	Ђем. Поље	бразд.	14700	5080.—	500	5580.—	12.6	1852	3.01	379.9	
Б. 1927—1928. год.											
1.	Горица	јаме	25000	3216.50	720	3936.50	—	1	3936.50	157.4	получавање нова садња
2.	Љубовић	бразд.	70440	12118.50	5765	17883.50	26.6	18737	0.95	253.6	
3.	Ђем. Поље	„	16008	2869.—	1000	3896.—	30.5	4880	0.79	243.5	

Из ове се таблице види, да је трошак за садњу 1000 комада садница у браздама при новој садњи скоро исти као и за садњу у јамама (379.9 и 381.5 динара), али трошак за једну здраву садницу у вријеме, када је већ био јасан стварни успјех пошумљивања, неизмјерно је мањи код сађења у браздама, него код сађења у јамама (0.79 до 3.01 динара умјесто 29.4 до 3936.5 динара за 1 комад). Опажено је такођер, да је прираст биљака засађених у браздама — ради наведених физичких и физиолошких узрока — много већи него прираст биљака засађених у јамама. При мјерењу половином септембра 1926. и 1927. године једногодишњег прираста у висину код садница багрема (*Robinia Pseudoacacia*) засађених 1926. године на »Требјеси« близу Никшића на начин сухих култура (у ископаним браздама) и на обичан начин (у јамама) добивени су резултати, што их показује табела VIII.

ТАБЕЛА VIII.

Ред. бр.	Назив места	Срез	Назив биљке	Вријеме сађења	Вријеме мјерења	Начин сађења	Колико биљака измјерено	Средња висина годиш. прир. цм.	% успеха	Примједба
1.	Требјеса	Никш.	Роб. п	Прол. 1926.	15./IX. 1926.	Јаме	50	20.34	89	Саднице скоро све изгубиле лист који је пожутио и опао
2.	»	»	»	»	»	Бразде	50	31.92	98	Саднице су лијепо развијене, лист зелен и здрав
3.	»	»	»	Прол. 1927.	20./IX. 1927.	»	84	14.56	100	Исто
4.	»	»	»	»	»	Јаме	84	8.10	41	Саднице су слабе са жутиим лишћем
5.	»	»	»	Прол. 1926.	20./IX. 1927.	»	50	6.86	80	Лишће је опало
6.	»	»	»	»	»	Бразде	50	18.62	100	Један дио садница има жуто лишће

Према овим подацима средњи једногодишњи прираст багрема за прву годину у послје сађења износи: код садње у јамама: 14.22 цм; код садње у браздама: 23.24 цм.

За другу годину износи он: код садње у јамама: 6.86 цм; код садње у браздама: 18.62 цм. Од биљака посађених у јамама угинуло је у току друге године још 20%, а од биљака посађених у браздама ништа.

★

Сви ови резултати, добивени при најгорим климатским приликама вегетационих периода 1927. и 1928. — јер љетни мјесеци ових двију година били су неки изузетак по својој жеги и врућини чак и за ове крајеве, — показују јасно, да смо употребом »сухих култура« дошли до начина, чијом ћемо примјеном на радове око пошумљивања кршева и голијети Црне Горе и Боке Которске — а по мом мишљењу и свуда у Југославији, особито код пошумљивања пијеска у Делиблату и сухих

поља у Јужној Србији (Овђе поље, Косовско поље, околина Скопља и т. д.) — получити много бржи и сигурнији успјех, него обичним досадањим начином сађења у јама. А културе биће размјерно много јефтиније.

Resumé. L'auteur, qui en 1900.—1918. a beaucoup travaillé sur la plantation des bois dans les steppes, les ravins et les sables mouvants en Russie, recommande pour la sylviculture des terrains susdits en Yougoslavie, des montagnes et des endroits incultes la méthode «des cultures sèches».

Cette méthode a pour son but-conserver et utiliser le plus longtemps possible l'eau des pluies et des neiges qui tombent ici en abondance en automne et en hiver et manquent toujours en été.

Pour atteindre ce but, le terrain destiné aux cultures doit être labouré ou bêché en automne ou en hiver et pendant l'été la terre autour des plantes doit être plusieurs fois ameublie.

Le succès de cette méthode à Montenegro et à Bouche de Cattaro durant trois années 1926.—1928. a surmonté en 6 (six) fois les succès donnés par la plantation habituelle-avec les fosses.

JUGOSLOVENSKO TRŽIŠTE DRVETA

MARCHÉ AU BOIS YOUGOSLAVE

ZAGREB, 29. MAJA 1929. — ZAGREB, LE 29 MAI 1929.

TEČAJEVI ZAGREBAČKE BURZE.

	Cijene po m ³ :	Din	Din	
Hrastovi trupci:	I. vrste	1200—1800	P. St. utovara	
	II. «	600—800	«	
	III. «	250—400	«	
	za oplatu (furnire)	—	«	
Ispiljeni polovnjaci:	I. vrste (Wainscoat-Logs)	4500—5200	«	
Kladarke:	I. « (Boules)	2000—3000	«	
Neokrajčane piljenice:	blistače (Quartier) I. vrste	1800—2300	«	
Okrajčane piljenice:	I. « 2—5.90 m dulj.	3000—3800	«	
	« « II. «	2500—2800	«	
	bočnice (Sur dosse) I. «	2200—2600	«	
	« « II. «	1800—2200	«	
Listovi (Feuillets): 2 m	blistače (Quartier) I. vrste	3600—4200	«	
	« « II. «	3000—3600	«	
	bočnice (Sur dosse) I. «	3000—3600	«	
	« « II. «	2400—3200	«	
Popruge (irizi):	prema duljini i debljini	1500—2200	«	
Četvrtake (Chevrons):	od 50 cm dulj. na više	1800—2100	«	
Grede (kvadrati):	od 25/25 cm	950—1500	«	
Francuska dužica:	1000 kom. 36/I. 4—6 M	6000—7000	«	
Bačvarska roba:	I. vrste od br. ½—2½	50—90	«	
	I. « « br. 3. na više	50—90	«	
Bukovi trupci:	I. «	250—350	«	
Okrajčane piljenice:	I. « (parene)	1200—1400	«	
Neokrajčane »	I. «	1100—1350	«	
Okrajčane »	I. « (neparene)	1100—1350	«	
Neokrajčane »	I. « «	1050—1200	«	
Popruge (irizi):	I. « (parene)	600—900	«	
Javorovi trupci:	I. vrste	400—600	«	
Jasenovi »	I. «	600—1000	«	
Brijestovi »	I. «	300—500	«	
Grabrovi »	I. «	350—500	«	
Meko drvo:	Merkantilna tesana grada:	260—300	«	
Piljeno koničasto drvo	I—III. probirak	425—475	«	
» paralelno »	I—III. «	475—600	«	
	Cijene po komadu:			
Hrastovi brz. stupovi	7 m dugi	50—60	«	
	8 « «	60—80	«	
	10 « «	80—100	«	
Hrastovi željez. pragovi	290 cm 15/22 cm	66—70	«	
	270 cm 15/26 cm	54—65	«	
	250 cm 15/25 cm	50—60	«	
	220 cm 14/20 cm	20—25	«	
	180 cm 13/18 cm	14—18	«	
Bukovi željez. pragovi	250 cm 15/25 cm	35—39	«	
Gorivo drvo:	Cijene po 10.000 kg			
Bukove cjepanice:	I. vrste sa do 15% oblica	2300—1500	«	
« sječenice:	« sa do 15% oblica	1500—1800	«	
Hrast. cjepanice:	« sa do 15% oblica	1800—1900	«	
« sječenice:	«	1300—1500	«	
Drveni ugalj:	bukov	7500—8200	«	
	hrastov	6000—7000	rinfuza	

MANJA STRUČNA SAOPĆENJA

ОТКУДА ЈЕ РАЗЛИКА?

Поводом предавања уваженог колеге г. инж. Рора и исправке на то такође уваженог г. професора др. Мариновића, по спорном питању: Откуда је тако велика разлика преко 2.000.000 ха фактичне површине шума, која се показује према службеној Статистици, молим Уредништво „Шумарског Листа“, да изводи и мени допустити коју о томе рећи.

Статистика, која се овим критикује, издање је Министарства Шума и Рудника од 1926. год. под насловом: Шуме у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Прилог шумарској статистици, књ. 2. Пре свега сама оваква књига била је потребна и свакако је добит у нашем шумарству. Она нам износи на очи преглед шума у целој нашој Краљевини по њиховој величини и односу према целокупној површини земље, по врсти и одраслости дрвећа и по својини.

Господин професор Др. Мариновић, који је ову Статистику сређивао, правдајући показани мањак по њој вели, да ту нису обухваћене „Велике површине крша и голети, које се по катастрофи воде као неплодно тло или као пашњаци“. Остављајући ово на оцену предавача госп. инж. Рора, који је питање о овоме и покренуо, мени је стало до тога, да неке своје приметбе на статистичке податке учиним само за шуме у Северној или предатној Србији, које су ми више познате. Тако:

По овој Статистици, рачунајући по срезовима предатне Србије (којих је 81), целокупна површина фактично под шумом износи: високих шума 447.446 ха, средњих 77.372 ха, ниских 194.332 ха и шикара 28.053 ха = свега **747.203 ха** или 10.55% од целокупних **7.039.583 ха** фактичне површине за целу Краљевину, или 7.49% од показаних 807.706 ха целокупне површине под шумом само у Србији.

Међутим, пописом од 1884./5. године било је нађено да има у Србији **1.653.637 ха** шума целокупне површине с планинским пашњацима, голетима и камењарима. Према томе разлика између овог пописа и службене Статистике од 1926. год. износи 845.931 ха или 51.15 %.

Пошто се ни прва ни Статистика као нова, ни ова друга по попису као стара, површина не оснивају на стручном премеру, то се не могу узети да одговарају фактичном стању ма која од њих. Шта више, да се ова нова службена Статистика, по мојој личној оцени, још више удаљује од стварности, без обзира на то шта она обухвата, или саму шумовитост или и голети с камењарима? Унапред признајем, да с овим мојим тврђењем доста и ризикујем, али се овај мој ризик умањује самим подацима изнетим у овој Статистици. Тако:

1. Ова Статистика за Тимочку област на стр. 24. износи: да Брзопаланачки срез од 38.500 ха целокупне своје површине има само 60 и словом шесет ха шума, што чини 0.2% од целокупне површине. Од ових су 45 ха високе, а 15 ха ниске шуме. Напротив је овај срез врло шумовит. Сам ограничени део под именом Мироч-Црпн Врх (Гребен) по званичним подацима о ограничавању шума велик је 8.000 ха. Верујем да ни ова површина неће бити тачна, или ни по прописном премеру неће бити мања од 4.000 ха.

2. Да Кључки срез од своје целокупне површине у 60.400 ха има само 3.640 ха или 6% што долази на шуме, а да је од овога само 2.740 ха фактично под шумом, што значи да је остало на: „енклаве укљопљење у шуму, чистине и мање површине, путеве, потоке и друго непродуктивно земљиште у шумама“ свега 900 ха. Напротив, и овај срез исте је шумовитости као и предњи. Само две шуме: Цеврим и Ковилова спрам Дунава, ограничене за државну својину износе 2.300 ха, а Мироч — Велик

и Мали Штребец — 17.000 ха све по податцима о ограничавању. Допуштам да и ове површине могу бити увеличане, али као минимално може им се рачунати извесно половина. Сем тога овај велики компрекс ограниченог Мироча простира се још и у Брзопаланачки и Поречки срез, те је могуће, да је његова површина по Статистици, подељена и на ове срезове. Али ни њихове површине према овим статистичким подацима не одскачу величином.

3. Да је Поречки срез од укупне површине 100.400 ха по Статистици престављен само са 9.400 ха или са 11.2% фактичне површине под шумом. Међутим ово је један од најшумовитијих срезова у Србији, па је као такав требао бити показан и по овој Статистици.

Не губим из вида, да је у току 40 година од пописа уопште свуда у Србији, па и у овим срезovima, особито у прва два, где је било још и дуготрајно логоровање војске за време минулих ратова — шумска површина знатно умањена, али не могу допустити ни толико исчезнуће шума у њима у упоређењу са другим срезovima са тако истим па још и много горим каламитетима. Истина, у Статистици се на стр. 6. примећује да се „према 1. дијаграму у 1. табели долази до на око парадоксног закључка, да су исказане као доста шумовите и оне области, које су познате као сиромашне на шуми“. Али се ништа не објашњава, зашто су шумовити срезovi престављени напротив као врло бешумни, као што је случај са срезом Брзопаланачким. Верујем да ће ово бити са какве нежељене омашке у прикупљању и у употреби теренских података, са чега је област Тимочка испала мање шумовита од Нишке, а требало би да је обратно, при свем том, што је источни део прве области у истини доста и бешуман.

Напред означена шумовитост овом Статистиком у процентима за истакнуте срезове, не може се узети ни за половину приближне тачности. Напротив шуме у прва два среза не треба да представљају мање од 26% а у последњем т. ј. у Поречком срезу од 32% целокупне површине. Нити се шумовитост првога среза може толико подцењивати да она долази испод шумовитости Неготинског и Зајечарског у истој области, или на пр. Јасеничког, Подунавског и др. срезова куд и камо мање шумовитих у Подунавској и др. областима. Још мање се овај срез може равнати са Велешким и др. по шумовитости ових сличним срезovima у Јужној Србији с којима је он по Статистици стављен у један исти ранг, па чак и са Обреновачким, од кога је врло незнатно једва умакао. Ово исто важи и за срез Кључки, уколико је он стављен испод далеко мање шумовитих срезова, као што су на пр. Тимочки у истој и Посавски у Ваљевској области. Нити се шумовитост овога среза, т. ј. Кључког, може равнати са шумовитишћу срезова Заглавског и Моравско па још и Лесковачког. Зар је Поречки срез у Тимочној толико обешумљен, да је дошао чак и испод Крагујевачког у Шумадијској и срезова Моравског и Пожаревачког о Пожаревачкој области?

Пада у очи да у читавој области Тимочној ни најмање површине шума нису престављене као шикара. Исти је случај и са неколико других области односно појединих срезова. Ако ових шикара збиља и нема, била би то једна утјеха. Још би већа утјеха била, ако се ни у Нишкој ни у Тимочној области ништа није имало показати на име крша? као што је тако по овој Статистици. У осталом то је ствар оцене и личног схватања дотичних стручњака, те ако нешто није обухваћено у шикаре, за толико је извесно више обухваћено у ниске шуме. Исто тако и проценат високих, средњих и ниских шума узиман је произвољно, а другаче и није могло бити са истих разлога и што се са тим послом морало журити. Само што народ у Србији за овакве шуме има обично ове термине: гора, шума, шумарица, чечвар или гуштак.

Господин др. Мариновић вели да су „комисије и шумски референти, који су скупљали податке за шуме имали наређење, да узимају у обзир само оне податке,

koji su u katastru upisani kao шумско земљиште, а где није било катастра, ту су пописивали и процњивали само шумом обрадлу површину". Према оваком задатку, где нема катастра, као што је случај у Србији, предпоставља се да су надлежни стручњаци за то требали извршити попис и процену на терену. Али, нека ми је допуштено рећи, они тако нису радили, бар не у оним срезовима о којима је напред реч. Но ако су по томе били на терену, па су ипак оволико нетачне податке поднели, утолико је по њих горе.

Извесно је, да се, без стручног премега, а још у брзини и са Ђенералштабним картама, и није могла постићи ни приближна тачност каква се овом Статистиком желела. Али је ипак добро што је и оволико учињено, те да се може наставити даљи рад и бар веће омашке у скоријем времену коригирати. У том циљу и износим ове своје примедбе.

Јов. М. Јекић.

RAD U SAMOUPRAVI.

Neki naši finansijski krugovi u najnovije vrijeme rade na tomu, da se državna preduzeća komercijalizuju u cilju, da se ona unaprijede i da nose državi veći dobitak. Komercijalizovati znači zavesti posve trgovački način rada, t. j. proizvoditi izvjestan produkt i što bolje ga prodati. Naprotiv drugi neki finansijski krugovi sumnjaju u uspjeh komercijalizacije. Na osnovu dosadanjega 10-godišnjeg iskustva, a i ranijega iz prijašnje države, kao i prema iskustvu u drugim zemljama zaista nema dovoljno garancije, da ćemo uskoro moći da potpuno razvijemo rentabilan rad u samoupravi, već će taj rad imati sekundarno značenje, jer je država u opće slab privrednik, kako druge tako i naša.

Dotični finansijski odnosno kapitalistički krugovi traže, da država svoj rad u samoupravi ograniči na uži krug, a privatnom kapitalu da se ostavi što veći uticaj na produkciju i prodaju, jer da je u rješavanju pitanja komercijalizacije odlučna lična zainteresovanost kapitaliste, koji ulaže svoj rođeni novac, dok državni činovnik, radeći u samoupravi, ulaže državni novac i nema potrebnoga interesa na uspjehu ili neuspjehu preduzeća. Ovo posve ne stoji, jer kao što u jednom velikom privatnom preduzeću, gdje je vlasnik nevidljiv, ima činovnik potrebnoga interesa na uspjehu ili neuspjehu, isto takav interes može imati i državni činovnik, u koliko je njegov lični i materijalni односај reguliran barem tako, kako je kod privatnika. Ali danas se najbolje stručne sile nalaze u privatnim preduzećima, a slabije kod države — upravo za to, jer se држ. намјештеник налази у нимало завидном положају. Kod nas dakle još nema preduslova za puni rad u samoupravi, jer u državnoj službi treba da je najbolji personal. Potreban je u tu svrhu posve normalan i zdrav politički, ekonomski i društveni život; potrebno je naročito zakonodavstvo za rad u samoupravi (dakle mimo zakona o држ. računovodstvu, bez birokratske administracije) i posebna činovnička pragmatika za намјештенике zaposlene u režiji, koji će imati uredniji i stalniji lični i materijalni odnos prema državi, nego što ga danas prosječno imaju privatni намјештеници; potrebna je što jača decentralizacija rada, ali i što stroži nadzor, a da i ne spominjemo korupciju, partizanstvo i ostalo.

Dok ti preduslovi nisu potpuno ispunjeni, ne može se uopće govoriti o rentabilnom radu u samoupravi. Režija do sad iz navedenih razloga nije mogla posve zadovoljavati. Ne sumnjamo, da će se s vremenom veće smetnje moći ukloniti. Potrebna je međutim i školska priprema za taj rad. Umjesto dva posve nepotrebna fakulteta potrebno je kompletirati stolicu za iskorišćavanje i upotrebu šuma i praktički erudirati kandidate u tom pravcu. Isto tako treba upotpuniti stolicu za procjenu šuma s izvrsnim seminarom. Procjena je isključivo i strogo stručni šumarski posao.

Preduslov za podizanje vrijednosti šuma u brdskim krajevima лежи u izgradnji šumskih cesta. Na tomu se istom započelo. Danas graditi ceste, a bez istovremene

eksploatacije, dosta je teško iz financijskih razloga. Ministra Financija treba ipak uvjeriti, da se u šume mora i investirati, ako se hoće, da one nose stalnu korist. Nadležne je moguće uvjeriti, da će se danas uloženi kapital u solidno izgrađene objekte amortizirati u vrlo kratkom vremenu i da izgrađena prometala služe čitavoj okolici, pojeftinjuju život, negdje služe i obrani zemlje, pridonose rješavanju ekonomskih i socijalnih poteškoća etc.

Ako za sad još i u vrlo skromnim granicama, rad se u režiji mora postepeno i sistematski sve više razvijati, čim se sadanje veće smetnje uklone, a tad će i naše šumarstvo moći naprijed, jer će se ispuniti jedna velika praznina. Naša će se struka dići na potrebnu visinu, biti uvažena i cijenjena, što joj kao predstavnici tako važne grane narodnoga gospodarstva i pripada.

Ogulin, 11. II. 1929.

Ing. A. Perušić.

DIOBA IMOVNIH OPĆINA ZNAČI PROPAST ŠUMA.

Mnogi neupućeni krugovi hoće da naprečac riješe pitanje krajiških imovnih općina tvrdeći, da su imovne općine nesavremene ustanove, te da ih treba razdijeliti na zemljišne zajednice. Protiv toga je danas većina šum. stručnjaka kod imovnih općina kao i svi ozbiljniji pravoužitnici. Protivnici diobe vide u tom propast svih šuma tih budućih zemljišnih zajednica. Nije ispravno pokazivati kao primjer nekoliko zem. zajednica, čiji je rad rezultat ne samih zem. zajednica kao takovih, već je tu tradicija, kultura, red, rad, mentalitet onih krajeva. Kod takovih zem. zajednica nema šumskih šteta, nema požareva, nema rasipavanja drvetom, uništavanja nasada blagom, kozama, već je tu odavna ustaljen pravilan odnos prema šumi, svijest o potrebi i sačuvanju zajednice i briga za buduće generacije.

Kod imovnih općina, koje kao mnogo veće privredne ustanove od zemljišnih zajednica postoje već preko pola stoljeća, stvarni su odnosi velikih šumskih područja prema pojedinim selima i općinama znatno drugačiji nego kod zemljišnih zajednica. Svako selo ima jednak interes na šumu kao i svaki pojedini član. Pojedina su sela različito razmještena prema šumi, a glavni se prihod šume crpe na određenim mjestima, ne širom šume. Često pojedino selo uživa šume i izvan svoje interesne sfere — napr. u pogledu žirovine i grade, jer njegova šuma ne može mu pružiti potrebne koristi. Šumska površina, koja obuhvaća više realnih općina, kud i kamo bolje osigurava pojedinom selu razne šumske užitke, nego li malena seoska šuma. Šumsko je gospodarstvo rentabilnije, kad se vodi na većim površinama.

Šumsko gospodarstvo imovnih općina uređeno je kao gospodarstvo velikoga šumskoga posjeda, bez obzira na onakove interese sela, koji bi ugrožavali održavanje šuma uopće. Posljedica ovoga jest, da se u interesnoj sferi jednoga sela nalaze samo ili branjevine ili mlade ili stare šume, da u njima ima ili nema paše i žirovine. Faktično šumsko-gospodarsko stanje, naročito u suvislim velikim šumama, pogoduje bolje skupnom uživanju pojedinih sela i ne bi se moglo bez znatnih gospodarskih žrtava naglo preobraziti u male uredajne jedinice, kako bi stvarno i prostorno odgovaralo potrebama pojedinog sela. Ovo su u glavnom prednosti, koje imaju pojedina sela od sadanjega oblika i sastava šuma imovne općine.

Gdje se moglo gospodarstvo urediti tako, da pojedino selo može trajno crpiti užitke iz svoje uže interesne sfere, tamo dakako nema zapreke za diobu šume. Slično bi bilo kod parcijalnih i partikularnih dioba. Teškoća leži u mogućnosti, da se pravilno podijele šume. Diobe su dugotrajan i skup posao, a za vrijeme, dok bi se provadala dioba, propale bi mnoge šume, jer bi glavnu korist izvukli advokati, mjernici i razni mešetari.

Umanjene šumske upravne jedinice ne mogu se intenzivno upravljati. Stvaranje malih uredajnih jedinica uslovljavalo bi često i smanjivanje proizvodne snage tla,

slabiju proizvodnju u količini i kakvoći (snizivanje ophodnje, pretvorba vrsti uzgoja, otpuštanje branjevina). Selo ili općina ne bi htjeli ili mogli plaćati upravno i čuvarsko osoblje, pa ni dio troškova za državne stručnjake, koji bi vodili upravu i nadzor nad šumama. Način shvatanja i života graničara, njegov sadanji odnos prema šumi ne daje potrebno jamstvo za punu samoupravu. Konačno u tako nastalim zem. zajednicama, koje bi postale od imovnih općina i sjedinile se sa postojećim zajednicama, imao bi pravo uživanja i trgovac i obrtnik i činovnik, uopće tkogod ima ovlaštenoga posjeda. I imao bi to više prava i koristi, što je jači posjednik, a tu su imovne općine pred zem. zajednicama i više odgovaraju intencijama Ustava i demokracije.

Ne možemo dakle danas zagovarati diobu šuma imovnih općina na zemljišne zajednice, dok nije narod sazreo za samoupravu, dok se imovne općine u pravcu diobe ne budu počele pripremati i dok ne budemo imali odgovarajuće zakonodavstvo i sredenije prilike u zemlji. Tada će se ići i dalje i zagovarati individualnu diobu novonastalih zemljišnih zajednica na pojedinu zadrugu ili obitelj, gdje god to bude zahtijevao i interes zajedničara i interes javnosti, naročito veća narodna proizvodnja. Ovo vrijeme dolazi, ako i polagano, te ćemo moći mnoge šume na relativnom šumskom tlu prepustiti višoj, poljskoj kulturi.

Dakle dijeljenje šuma imovnih općina danas u zemljišne zajednice, a kasnije u individualno vlasništvo značilo bi — konačno upropastiti gotovo sve današnje šume imovnih općina, jer bi narod, ako i ne odmah u početku, ali za koju godinu (osobito za slučaj nerodice) prodavao šume, a čim počme nelegalna prodaja, ne može ju nitko spriječiti ni u rodnoj godini. Dokaza za to ima i suviše. Čim se iscrpe šume imovnih općina, dolazi red na državne šume, koje su do sad ipak bile zaštićene šumama imovnih općina. Dijeliti šume imovnih općina znači direktno ugrožavati i državni šumski posjed.

Ing. A. Perušić.

JEDAN OD OSNOVNIH UZROKA SLABOM RAZVOJU NAŠEGA ŠUMARSTVA.

Nismo bili ni u prijašnjoj, a pogotovo ne možemo biti u sadanjoj našoj državi zasad zadovoljni sa stanjem našega šumskog gospodarstva. Tome ima više uzroka. Jedan od osnovnih uzroka leži u našoj ekonomskoj zaostalosti u opće. U Hrvatskoj se može govoriti o racionalnom radu samo kod velikoga poljskog i šumskog posjeda, dok stepen, na kojem se nalazi privreda maloga šumskog i poljskog posjeda, u pravilu ne može nikako zadovoljiti. Stanje naše male agrarne privrede daleko je zaostalo za takovom privredom kod kulturnijih naroda. Zaista stoji poznata rečenica, da »naš mali čovjek ne može postupati razumno sa šumom, kad ne zna raspolagati ni sa svojom slaninom«. To znači, da treba uvesti kulturnije stanje u domove ogromne većine našega seljačkoga naroda (preko 85%), jer više od 50% naših seljaka ne leži u krevetima. Poslije kuće dolazi na red potkućnica, voćnjak, oranica, livada.

Zato je poznavao narodnoga života razumljivo, zašto ovlaštenik ili pravo-užitnik ili servitutni ovlaštenik ili kakov drugačiji mali uživatelj šume nema osjećaja ni ljubavi za šumu, zašto ju smatra nekim svojim zlom, nekom zaprekom, smetnjom za svoj ekonomski razvitak i napredak, naročito u pogledu držanja blaga. Ali se mora teško požaliti, što i znatan dio narodne inteligencije, dapače i iz šumsko-trgovačkih i šumsko-industrijskih krugova, ili ne shvata ili neće da shvati, kako je u našem narodnom i državnom interesu, da se barem sačuva jedna dobro organizovana i vodena grana naše nacionalne privrede, koja je po svojoj konservativnoj prirodi jedan jaki i trajni ekonomski oslon našega radnika, seljaka, obrtnika, trgovca i industrijalca.

Kako započinje kulturno i ekonomsko pridizanje seljaka, ovo se teško stanje ipak popravlja sve kraj jakoga slavenskoga konservatizma. Kad se naši domovi i naša polja pomaknu u kulturnom pravcu, tad će biti i shvatanja, razumijevanja, priznanja i podupiranja našega rada u šumi.

Ing. A. Perušić.

ČLAN 133. ZAKONA O ŠUMAMA OD 30. MARTA 1891. G.*

Zakonom od 26. XI. 1927. proširen je čl. 133. srbijanskog zakona o šumama od 31. marta 1891. na teritorij čitave države S. H. S. Svrha novog zakona jest u tome, da se posve obeskrjepi ili barem znatno umanjí vjerodostojnost iskaza lugarskoga i šumarskoga osoblja, što je na teritoriju van Srbije bilo ranije zajamčeno nekim zakonskim propisima, jer uređivanje toga osoblja dolazi od sad pod kontrolu javnosti — općinskoga poglavarstva.

Za pravilno vršenje toga zakona nema potrebne sankcije. Općinski sud (poglavarstvo) vrlo često ne će da besplatno obavi tim zakonskim članom propisani izvid na licu mjesta, jer ljudi ne će da ostave svoju zaradu ili druge poslove. Zato često nema kazne za štetočinca. Na jednu prijavu ogulinske imovne općine podnesenu Ministarstvu Šuma, da komisija općinskog poglavarstva u Gomirju neće da obavi izvid, kaznio je Ministar šuma svojim rešenjem od 20. IV. 1928. broj 32695. na osnovu čl. 125. srb. zakona o šumama dotične stranke novčanom globom. Kazna je povučena, jer taj član koji određuje kaznu, nije proširen na cijelu državu. Tako se u toj općini ne vrše izvidi, već se u pisarni potpiše protokol, što ga propisuje napomenuti član.

Svaki zakon ima da čini za sebe jednu organsku i sistematsku cjelinu. Pojedine su njegove odredbe u međusobnoj logičnoj, kauzalnoj vezi. Zato iz srbijanskog zakona o šumama izdvojiti samo jedan član (koji regulira tek jedan dio kaznenoga poslovanja), pa proširiti ga na ostale krajeve i time bitno mijenjati tamošnje zakonske propise u pogledu uprave i gospodarenja sa šumama, znači ugroziti ozbiljno egzistenciju šuma u tim krajevima. Sam za sebe čl. 133. ne dostaje, da se s njim postigne svrha, za kojom se išlo, jer je manjkav bez ostalih članova, s kojima je u vezi. Manja bi pometnja i štetnost nastala, da je recipiran čitav odsjek D. »O suđenju, nadležnosti i postupku« (čl. 126—146). Napose treba istaći, da odnosni propisi srpskog krivičnog sudskog postupnika kao ni čl. 38. zakona o opštinama nemaju važnosti za teritorij Hrvatske i Slavonije.

Član 133. kao i sva nadležna tumačenja ovoga člana predpostavljaju krađu. Krađu u smislu kaznenoga zakona u nekoj šumi može počiniti samo ono lice, koje na tu šumu nema nikakvih stvarnih ili suvlasničkih ili suposjedničkih prava. Prema tomu ne može se svaki slučaj šumske štete smatrati krađom (kad počiní štetu u općinskoj šumi njezin općinar, u šumi zem. zajednice njezin pravoužitnik, u zajednici posjednika dotični posjednik, u državnoj ili bilo čijoj šumi servitutni ovlaštenik i t. d.). Pa ipak je taj član proširen i na sve komunalne šume, što je pravi nesmisao. Samo što skorijim stavljanjem toga člana van snage moguće je, da sačuvamo ogroman narodni imetak, koji leži u našim šumama, budućim generacijama. Ing. A. Perušić.

NEŠTO O KUPOPRODAJI DRVA ŠUMI.

Prodavanje i kupovanje stabala ne smatra se kupoprodajom nekretnina, ma da se po pandektarnom pravu i po § 295. o. g. z. stablo, dok nije rastavljeno od zemlje, smatra nekretninom, (dakle sastavnim dijelom zemlje) i tek kada se stabla posijeku, t. j. rastave od zemlje, postanu pokretna stvar. Iz toga razloga smatraju se ovakovi pravni poslovi po pravnoj literaturi pogodbama o budućim stvarima i teoretski rečeno, pravni učinci nastaju časom odijeljenja.

Bez obzira na mišljenja o pravnoj naravi stabala, o vremenu i načinu sticanja posjeda i vlasništva nad kopljenim drvom, u običnom životu smatra se, da kupac izvjesnoga broja stabala postaje posjednikom tih stabala onda, kad mu se ona predadu u šumi u fizički posjed a vlasnikom da postaje onoga časa, kada stablo rastavi od

* Izvadak iz istoinenog članka autorova, objavljenog u Mjesečniku Pravničkog Društva.

zemlje i plati kupovninu, jer se pravo vlasništva nad kupljenim drvnim materijalom stiće isplatom kupovnine. Dozvola izradbe i izvoza, koja se obično uslovljava, nije privatno-pravni uslov za sticanje vlasništva, već je samo javno-pravna kautela.

Ugovori o kupoprodaji drva na više godina zovu se i periodičkim ugovorima, jer se međusobna podavanja (drvo i novac) vrše ili svake godine ili u nekim vremen-skim razmacima do iscrpljenja svega prodanoga drva. U koliko se radi o izmjeni, uvećanju ili smanjenju predmeta kupoprodaje (povećanju ili smanjenju drvnih masa, zatim o izmjeni, uvećanju ili smanjenju kupovnine devalvacijom valute), ima se činiti novi ugovor, jer stari s tim prestaje.

Ing. A. Perušić.

STARA TISA — POSEKANA.

Na str. 6. in 8. Šumarskega lista, l. 1923., sem opisal tiso na Zgornji Lipnici, tri-četrt ure od Radovljice. Na str. 7. je bil objavljen fotografski posnimek te tise, ki je l. 1923. bila 17.7 m visoka in 1.3 m od tal merjena 80 cm debela. Prisodil sem jej tedaj 500 let starosti.

Posestnik hiše, ob katerej je stala, je opazil, da tisa gnije in se je bal, da mu poruši hišo. Odločil se je meseca marca t. l., da jo poseka.

Gozdarski organi so izvedeli o tem šele tedaj, ko je bila tisa že posekana. Bila je od tal gori do 3 m visoko istinito gnila in votla, zato starosti ni bilo mogoče ugo-toviti. Na panju je imela 90 cm premera.

Tiso je kupil g. Franc Županc, lesni industrijalec na Lancovem pri Radovljici. Razrezal jo bo v deščice, ki jih bo prodal za okrasne svrhe strugarjem in mizarjem. Brezplačno je dal na razpolago dva odrezka drugega zdravega ploda, enega za Na-rodni muzej v Ljubljani, drugega za gozdarsko razstavo, ki bo leta 1930. v Ljubljani.

Ing. Šivić.

LITERATURA

Ing. S. Francisković: Šume i šumarstvo Vlastelinstva Thurn-Taxis u zapad. Hrvatskoj.

U ovoj knjižici prikazuje g. autor šumski posjed i gospodarstvo pomenutog vla-stelinstva u Gorskom kotaru i Primorju.¹

Na tom posjedu, kojega znatniji dio gravitira prema željeznici Zagreb—Rijeka, sastojine su jelove i bukove. Jela je gotovo isključiva vrst drveta, dok je bukva iz financijskih razloga gotovo sasvim iščezla. Jele ima u čistim sastojinama, dok čistih bukrika gotovo nema. Sporadično dolazi u obzir još smreka i javor. Šume su ve-ćinom prebornoga karaktera s poznatim njihovim manama i prednostima. Ne mogu se složiti s g. F. u tome, da je povoljan upliv svjetla prednost za preborne šume. Istina je obratno.² Važno je opažanje g. F., da »sastojine poprimaju više jednostobni oblik sa potpunim sklopom u dolinama, gdje prevladava položito glineno tlo i zavjetrina«. Čim sam došao u ove krajeve iz »ravne« Slavonije, opazio sam to i sam i upravo na osnovu mnogih takovih opažanja naročito u bukovim šumama došao na pitanje, ne bi li se kraj izvjesnih stanišnih odnošaja slijedio ovaj prirodni razvoj sastojina i poste-peno prešlo na pravilni visoki uzgoj sa oplodnim sječama, a dužim podmladnim raz-dobljem.

¹ Vidi također Šum. List 1927., br. 9—11.

² Vidi: Wagner M.: »Pflanzenphysiologische Studien im Walde« g. 1907. Pag 20.

Govoreći o uređivanju šuma na tom posjedu navodi g. autor, da se sa uređivanjem posjeda počelo krajem prošloga stoljeća. Svrha uređivanju bila je postignuće najveće zemljišne rente (Pressler), što se među inim manifestiralo u radikalnom vadenju bukovine (i preko granice preporučene naukom), pa u forsiranju uzgoja smreke. Ovo potonje nije uspjelo.

Po mišljenju g. prof. Nenadića, ove su šume najuređenije, zato i najvrjednije u državi. Ja sam ovaj navod u »Drvotržcu« g. 1927. broj 15. upotpunio tim, da može biti i neuređenih šuma, koje su vrijednije.

I ovdje moram podsjetiti, kako je potrebna stabilnost u vršenju gospodarske osnove. Kakova je ona na pr. kod mnogih imovnih općina? Što sve ne upliva na njezino često mijenjanje ili odstupanje od nje! Što nam sve ne čini ovlaštenik sjekirom i pašom! Od kakvih je sve to štetnih posljedica po gospodarstvo!

Glavni je cilj gospodarenju T. T. uzgoj četinjavih sastojina, što se obrazlaže većom vrijednosti četinjača. I ako bukva daje tamo maksimalno 45%, a jela 85% tvorivoga drva, ipak bih preporučio, da se bukvi posveti nešto više pažnje, jer joj cijena raste i rasti će zbog njezine sve veće upotrebe.

Pomladivanje vrši se prirodnim putem kroz 20—40 god. tako, da se »vadenjem posljednje partije sječivih stabala otegne dotle, dok tlo posvema ne obraste podmlatkom«. Umjetnim se pomladivanjem, sadnjom smrekovine, prestalo. Najvažniji rad u uzgoju čini njegovanje (proredivanje). Pri tom se izbjegava svako šabloniziranje kao štetno i sa svakom sastojinom gospodari individualno. Cilj je ovim preredama regulisanje i uvećanje prirasta odnosno izgradnja normalne krošnje, bez štete za kvalitet, uzgoj lijepoga habitusa i maksimalne debljine. Pri tom se postupa individualno, a to je zaista jedino pravilno postupanje. Prorede se vrše često već decenijama. Postignuti su odlični rezultati, koji se odražavaju u prvom redu na kvaliteti, kakve nema u susjednim državnim i općinskim šumama.

Ove interesantne uzgojne radnje kazuju nam vrlo mnogo. Mnogi će se zapitati, kakove prorede, kakovo individualno postupanje u preboru, najekstenzivnijoj vrsti gospodarenja! Znači, da život i razvoj sastojina često diktira odstupanje od teških okova gospodarskih osnova, da su nam one tek okvir, unutar kojega imamo da se krećemo; smjernica, koja nam kaže put i daje direktivu, da taksator mora biti što liberalniji i slobodniji imajući pred očima naš glavni zadatak: što lakši, brži, jeftiniji i bolji uzgoj — jer je produkcija izvjesnoga maksimalnoga kvantuma i kvalitete drvne mase alfa i omega našega poziva!

Ima dakle i proreda i sastojinskoga (dakako umjerenoga) gospodarenja u prebornim šumama i to sa odličnim rezultatima.

Rezultati gospodarstva vide se u iskorišćavanju šuma. Objekat je u blizini željeznice i mora, isprepleten šumskim prometlima, siromašna radna snaga upućena na šumu, drvo preraduje vrlo mnogo siromašnih malih ljudi, a način prodaje vrlo praktičan. Ovo su bitne i odlučne činjenice u iskorišćavanju. Prikazan je detaljno način iskorišćavanja glavnog, međutimnih i sporednih užitaka, donešen pregledni iskaz drvne industrije u području vlastelinstva. Prikazan je i diagram kretanja cijena građevnoga drveta. Vjernija bi slika bila, da su cijene prikazane u zlatnoj valuti.

Pisac se pobliže osvrnuo na trgovačke usance u tamošnjem području, koje je isključivo šumsko-trgovačko, na bazi maloprodaja. Pisac drži, da ta trgovina ima osebujan karakter prema ostalim krajevima države, a to stoji. Ima mnogo, gotovo previše preradivača ujedno i šum. trgovaca, a prema tom je i pretjerana konkurencija. Tu je ogroman broj izvrsnog šum. radništva, preciznost preradbe šum. proizvoda (što je u Drvotržcu g. F. osporavao), idealna šumsko-prometna i javna saobraćajna sredstva, blizina mora i neposredna prodaja u inozemstvo.

Tako je g. pisac ovim potvrdio opravdanost moga mišljenja, kad sam u Drvo-tržcu³ interesovanoj javnosti saopćio i druge prave uzroke i razloge, zbog kojih je ovaj šumovlasnik dobio u travnju 1927. za jelovinu 168 Din. na panju. Nije to isključiva posljedica »valjane organizacije šumske uprave i dobre volje izvršujućih šumskih upravnih organa«, već je valjana organizacija rada (i sve, što iz toga izlazi) počela tek po izgradnji državne željeznice, dakle je samo posljedica osebnog položaja posjeda, što se nalazi u rukama imućnika, koji ne zavisi od prihoda svojih hrv. šuma.

Prema različitim trgovačkim običajima, jer jedinstvenih uzanca nema, izrađuju se razni sortimenti, koji su detaljno označeni u dimenzijama i cijenama. S pravom zamjera pisac, što se samo polufabrikati izbacuju na tržište. Zaista šteta, što se nije razvio drveni obrt i industrija gotovih drvnih fabrikata. S tim bi se pogotovo pomoglo narodu, a vrijednost sirovine možda i porasla. Kraj tako jeftine radne i vozne snage, kraj tolike jagme za sirovinom raditi u režiji nije potrebno, jer bi se gore prošlo.

Graditeljstvu je posvetio pisac znatnu pažnju. Radi se o zgradarstvu i prometlima.

U zaključku spominje kratki istorijat toga posjeda, zatim »glavni supstrat temata, ulogu toga posjeda u ekonomiji domaćeg žiteljstva«. Kao svaki tako i taj posjed, makar bio i privatna svojina, mora imati opći nacionalno ekonomski karakter, kaže pisac. S ovim se slažemo. Ponavljam i ovom prilikom, da šuma, pogotovo na apsolutnom šumskom tlu, ima i neki izvjesni javni karakter, koji stoji nad privatnim interesima. Zato privatnik ne može posve slobodno raspolagati sa svojom šumom, već ga u toj raspoložbi državna vlast ograničava. Ovo rezultira iz činjenice, što još nema strogo utvrđenih principa za ustanovljenje međa između privatnoga i javnoga prava, u koliko se radi o šumskom vlasništvu. Ne samo znanost, već i novija judikatura priznala je izuzetan položaj šum. vlasništva i potrebu, da ga država ograniči.

Bilo bi još potrebno znati, koliko iznašaju po jednom jutru investicije za podignuće rentabiliteta gospodarstva, a koliki su upravni troškovi.

S ovim završavam. Poželjno je, da i ostali uzorni šum. privatni posjedi donesu o sebi ovako poučne prikaze, koji nam mogu dati mnogo pobude.

Ing. A. Perušić.

Ing. J. Klimesch: Forstliche Bibliographie. (Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen 1929. H. 1.).

Internacionalni kongres zavodâ za šumske pokuse, koji ima da se održi u Stockholmu od 22.—27. jula o. g., imade na svom dnevnom redu pod tačkom 2 i »Raspravljanje o internacionalnoj šum. bibliografiji«. Ima dakle da se započne sa rešavanjem ovog komplikovanog i teškog pitanja.

Kao neki predlog za rešavanje toga pitanja, izdao je ing. J. Klimesch, ministrijalni savjetnik u Beču, publikaciju »Šum. bibliografija«. U njoj izrađuje na principu Melvil-Dewey-evih dekada bibliografski sistem za šumarstvo.

Samu raspravu autor započinje citatom: »Apart from the activity of a genius, three things are chiefly necessary for realizing profitable scientific work: First, clear, precise formulation of the problems; second, sharp observations in field, laboratory or museum, and third, the knowledge of what others have already done on a subject. This last is the special domain of bibliography« (Da se uzmogne stvoriti nešto potrebno, korisno, naučno, potrebno je osim djelovanja genija još troje. Prvo jeste: jasno i precizno formulovanje problema. Drugo: oštra opažanja u prirodi, laboratoriju ili muzeju. Treće: poznavanja svega onoga što su na tome polju stvorili drugi.)

³ A. Perušić: »Licitacija šume kneza Thurn Taksisa«, Drvotržac Zagreb 1927. broj 15.

I baš to, što su ne samo unutar pojedinog naroda, već internacionalno, stvorili i stvaraju drugi, baš to potiče na internacionalne bibliografske publikacije i internacionalnu jedinstvenost. Kako bi se uzmoglo na stvorenome stvarati dalje, na već sazdanome zidati.

N. N.

Revue des Eaux et Forêts. No 3. — Voyage d'études en Tchécoslovaquie (Nastavak). — Gêneau: Les ventes de coupes de bois en 1928 (Prodaja drveta u god. 1928.). — Dumas: Étude comparative de deux coupes (Komparacija dviju sječa).

No. 4. — Voyage d'études en Tchécoslovaquie (Nastavak). — Duplaquet: Les cordons boisés dans la pratique (Zašumljene pruge duž cesta u praksi). — C. Huffel: Le mouvement forestier à l'étranger (Šumarstvo u inozemstvu).

Lesníká Práce Čs. 4 — Dr. ing. Sigmond: Lesní humus (Šumski humus). — Dr. E. Bandyš: Vliv jednosměrných větrů na stromy (Upliv jednosmjernih vjetrova na stabla). — J. Šimr: Fenologická pozorování na stepi, v doubrave a v bučině v oblasti Březiny (Fenološka ispitivanja na čistini, u hrastiku i jednom bukviku oblasti Březina). — J. Frič: Lesní družstevnictví (Šum. zadrugarstvo).

Revista Padurilor Nr 2. — Const. Georgescu: Contribuțiuni la studiul padurei »Letea« (Prilozi poznavanju šume Letea). — C. Dragu: Obstii, compozesorate (Šum. zajednice i imovne općine). — I. Dumitrescu: Comertul de cherestea în Orient (Trgovina građevnim drvom na orijentu).

Sylwan Nr. 2. — Inż. W. Płoński: Sposób kształtowania się średniej wysokości drzewostanu w świetle oddziaływań mikroreliefu i różnych typów gleb (O uplivu terenskog mikroreljefa i raznih tipova tla na srednju sastojinsku visinu). — J. Goetz: Galasówka i Omacnica żywiczanka w Goluchowie (Cynips calycis i Phycis splendiddella u Goluhovu). — E. Czerwiński: Doświadczenia nad truciem gasienic Paprocha cetyniaka zwiazkam i arsenowemi (Djelovanje arzenovih preparata na gusjenice štetnika Bupalus piniarius).

A'Alpe. No 5 — A. I. M.: Inchiesta sulle condizioni del Comune di Africo (Problemi talijanske Afrike). — G. Antonelli: La scura e la capra (Sjekira i koza kao neprijatelji šume). — G. Panattoni: Un esempio da imitare nel miglioramento della montagna appenninica (Uzoran primjer melioracije u apeninskom gorju). — G. Friedmann: Impianti idroelettrici ed alpicoltura (Hidroelektrične naprave i alpska kultura). — Le monstre ed i concorsi della combustione alla X. fiera di Milano (Uzorci i natjecanja sa drv. ugljenom na X. velesajmu u Milanu).

Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen. Hft. 3. — Schroetter: Gedanken aus der Praxis zur Preussischen Betriebsregelung (Misli iz prakse pruskom uređivanju šuma). — J. Jacobsen: Untersuchungen von Gehölzsamen an der dänischen Staatssamenkontrolle 1907—1924 (Ispitivanja šum. sjemenja na danskoj državnoj kontrolnoj stanici). — Ing. Hönlinger: Bestimmung der Hiebsreife (Određivanje sječive zrelosti). — Dr. Martin: Anwendung der geschichtlichen Methode auf die Forstwirtschaft (Nastavak, vidi Hft. 2).

Zeitschrift für Forst und Jagdwesen Hft. 4. — Dr. Wiedemann: Formzahl und Formquotient (Oblični broj i oblični kvocijent). — A. Kamlach: Kalkungsversuche in der Oberförsterei Altenbeken (Pokusi gnojenja sa vapnom). — Müller: Gedanken zu Krüdeners Waldtypen (Misli Krüdenerovim šum. tipovima). — B. Schneider: Die Derbholzformzahlen der Kiefer in gelichteten und unterbauten Beständen (Oblični brojevi kod bora u progallenim, podsadenim sastojinama). — Japing: Ein bestandsgeschichtliches Lagerbuch (Knjiga povijesti sastojinâ).

Zeitschrift für Forst und Jagdwesen Hft. 5. — Harke: Waldbauliche Eriinnerungen und Folgerungen (Iz uzgoja). — Dr. Martin: Anwendung der geschichtlichen Methode auf die Forstwirtschaft (Nastavak).

Allgemeine Forst- und Jagdzeitung. Hft. 3. — F. Kötz: Untersuchungen über Waldtyp . . . (Nastavak). — C. Wagner: Zur Reform des Betriebs der sächsischen Fichtenwirtschaft (K reformi gospodarenja u saskim smrekovim šumama).

Allgemeine Forst und Jagdzeitung Hft. 5. — Wagner: Betribesumwandlungen in der Forstwirtschaft (Pretvorbe u šum. gospodarstvu). — D. Müller: Die Entwicklung der Forstorganisation in Württemberg (Razvoj organizacije šumarstva u Württembergu). — Früchtenicht: Die Buchenwirtschaft auf Kalkböden (Gospodarenje s bukvom na vapnenim tlima).

Forstwissenschaftliches Zentralblatt. Hft. 5. — G. Endres: Die Eichen des Spessarts (Hrastovi Spesarta). — F. Sinner: Zur Holzhandelspolitik in Bayern (Trgovачка politika drvetom u Bavarskoj). — M. Tkatschenko: Die Abräumung der Holzschläge . . . (Nastavak). — A. Nemec: Beiträge zur Kenntnis der . . . (Nastavak).

Hft. 6. — Dr. Reinhold: Die forstwirtschaftliche Bodenbenutzung Bayerns im Jahre 1927 (Površine pod šumom u Bavarskoj). — G. Endres: Die Eichen Spessarts (Hrastovi Spesarta). — Dr. Ernst: Arbeitsgeräte bei der Holzhauerei und ihre Instandhaltung (Orude za obaranje i njegovo uzdržavanje).

Forstwissenschaftliches Centralblatt. Hft. 8. — L. Fabricius: Die Einwirkung von Waldbrandasche auf Samenkeimung und erste Pflanzenentwicklung (Upliv pepela iza požara na klijavost sjemenja i prvi razvitak biljaka). — G. Endres: Die Eichen des Spessarts (Nastavak).

Tharandter Forstliches Jahrbuch Hft. 3. 1929. — Dr. Vater: Verhalten des Fichtenaufagehumus bei der Erwärmung in bezug auf die Erhaltung der Keimkraft (Odnos klijavosti prema zagrijavanju smrekovog humusa). — Dr. Wappes: Die Ausbildung und Fortbildung in Sonderfächern in der forstlichen Wissenschaft und Praxis (Izobrazba i specijalan studij u granama šumarske nauke i prakse). — Müller: Der Waldbauliche Wert natürlicher Fichtenverjüngungen (Uzgojna vrijednost prirodnih smrekovih pomladivanja).

Tharandter Forstliches Jahrbuch Hft. 4. — Bernhard: Nebennutzungen in den türkischen Wäldern (Nuzužici u šumama Turske). — Heinze: Die sächsische forstliche Studienreise nach Bayern (Naučno putovanje u Bavarsku).

Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen. No 3. — B. Bavier: Die Rationalisierung unserer Forstwirtschaft als Mittel zur Verbilligung und Verbesserung der Produktion (Racionalizovanje našeg šum. gazdinstva kao sredstvo jeftinije i bolje produkcije). — Wanger-Gautschi: Zur Besteuerung von Gemeindewaldungen (Oporezovanje općinskih šuma). — H. Knuchel: Zur Verdrängung des Holzes als Heizstoff (Istiskavanje drveta kao goriva).

Горски Прегледъ Кн. 1—2. 1929. Иванчевъ: Владание и собственост на гората (Posjed i vlasništvo šumâ) — Т. Димитровъ: Нашитъ горскокултурни работи, разгледани презъ свѣтлината на цифритъ (Naši uzgojni radovi u svjetlu brojaka). —

Кн. 3. — Конференцията въ Пловдивъ за нуждата отъ дървенъ строителенъ материалъ (Konferenca u Plovdivu o potrebi Bugarske u građevnom drvetu) — Г. Димитровъ: Нашитъ културни работи . . . (Nastavak) — Ц. Дончев: При какви условия стопанската експлоатация у нас би дала най-добри резултати. (Uz kakove bi uslove dala vlastita režija kod nas ponajbolje rezultate). —

ГОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ КН. 4. — Първи випускъ на нашата Alma mater viridis Prve diplome na našoj Alma mater viridis). — Г. Кюркчиевъ: залеславане и затрев -

лаване на поройнитѣ земи у насѣ (Zašumljivanje i zatravljivanje bujičnih područja). — Т. Иванчевъ : Оче нѣщо мо по залеславане и затревлаване на поройнитѣ земи у насѣ (Još nešto o zašumljivanju i zatravljivanju bujičnih područja).

Dragutin D. Veseli: Katekizam o uporabi šuma. Naklada piščeva, Sarajevo 1927.

Kratko, jezgrovito i veoma jasno obrađuje pisac u toj knjižici čitavo područje uporabe šuma. Materija je podijeljena u 3 skupine: A) Dobivanje, izrada, prevoz i unovčivanje glavnog užitka šume (drveta), B) Sporedni užici šumâ, C) Šum. tehnologija.

U nizu od 340 pitanja i odgovora razrađena je sva materija: raspoznavanje raznih vrsti drveta, njihova tehnička svojstva, opis drvnih sortimenata, upotreba drveta u pojedinim zanatima, sječa i izrada šume, šum. oruđe, primanje i prodaja drveta, transport, transportna sredstva; dobivanje i upotreba nuzužitaka, kore, smole, lišća, treseta itd. Obradena je nadalje mehanička i kemijska tehnologija: izrađivanje trgovačke robe ručnim oruđem (pragovi, duga, obodi itd.), izrađivanje robe na pilanama; konzerviranje drveta, kadenje čumura itd. itd.

Knjiga je štampana u džepnom formatu i broji preko 230 štampanih stranica. Sva su važnija pitanja štampana jačim slogom, dok su manje važna obrađivana u sitnom slogu. Način obrađivanja materije pomoću pitanja i odgovora, kao i velik broj slika čini knjigu veoma lako pristupačnom svakome. Ona veoma dobro može da posluži kao potsjetnik akademski obrazovanom šumaru i studentu šumarstva, kao priručnik onima, koji se praktički bave uporabom šumâ, a kao udžbenik đacima srednjih i lgarskih škola. Stoga se preporuča svima, koji imaju posla sa šumom.

Dr. N. N.

PISMO UREDNIŠTVU

Uredništvu

Šumarskoga Lista,

Zagreb.

Vrlo poštovani gospodine uredniče!

U broju 5. Šumarskog lista od o. g. pod naslovom »Pismo uredništvu« odštampan je dopis poštovanog kolege g. Dr. Milana Marinovića, upućen našoj javnosti odnosno i meni, budući da sam ja jedan od apostrofiranih predavača na jubilarnoj proslavi Udruženja naših studenata, kojim dopisom treba da se dađe razjašnjenje za one diferencije, koje sam ja istakao tom prigodom uporediv podatke naše službene statistike sa onim ciframa, s kojima pod imenom krša operiraju poštovane kolege gg. Dri Balen i Jovanović u raznim svojim prikazima i člancima po istome predmetu.

Mislim, da me je kolega g. Dr. Marinović neispravno shvatio. Jer ako sam i tražio »razjašnjenje« te diferencije, fakat je ipak, da sam to pitanje postavio sebi, kao i to, da sam si sam dao i odgovor na to pitanje. O tome svjedoče zadnje rečenice onoga prvoga odlomka mogâ predavanja, koji je u Šumarskom Listu otiskan na strani 185.

Postavio sam ga dakle sebi — dajući sâm sebi i odgovor, samo zato, da onim slušaocima, jubilarcima, kojima je predavanje bilo namijenjeno, što plastičnije uzmognem predočiti »važnost jedne valjane statistike« (strana 185. drugi odlomak) i to u tvrdoj vjeri, da će i za njihovu generaciju preostati još mnogo posla i na tom polju. A da se ne ogriješim o bilo čiju osjetljivost, istakao sam naročito i »hvalevrijedni rad onih, kojima smo dužni iskazati svako naše priznanje za uloženi trud oko sabiranja podataka«. »Jer da nemamo toga, ne bismo imali ništa«.

Ja eto nisam osudio niti kritikovao ničiji rad. Nasuprot, istakao sam zasluge svih onih, koji su saradivali kod toga posla. Ograničio sam se u glavnom samo na konstataciju, koja nije sadržavala u sebi ništa, što bi dalo naslućivati, da mi je kao predavaču »ostala neopažena strana 5. u knjizi »Šume Kraljevine S. H. S.«

Mi svi — neko više, neko manje — poznajemo sredstva i način, kao i osnovicu, s koje se polazilo pri sakupljanju tih prvih naših sredenih statističkih brojaka. Pa makar nam te brojke, koje bezuvjetno reprezentiraju ogroman trud, nisu dale ništa više, nego »prvu bazu« za cio budući posao našega statističkog upotpunjavanja i ispravljanja, ipak im se ne može poreći pozitivnost u uspjehu — pa ni onda ne, ako cifre iz poznatih nam razloga u (recimo) nekim stavkama i ne bi odgovarale apsolutnom stanju stvari. Zar i sama u mom predavanju istaknuta konstatacija o diferenciji između jednih i drugih podataka nije jedan od takovih konkretnih dokaza te pozitivnosti?!

Što je g. Dr. Marinović unatoč svega toga ipak smatrao potrebnim i shodnim, da baš i on kao jedan od najistaknutijih naših javnih radenika po predmetu sabiranja statističkih podataka dade »razjašnjenje« na moje konstatacije, mogu čak i da razumijem. Što više, ja sam mu i zahvalan za to, jer ono, čim on tu razliku opravdava, potpuno se slaže s onim, što sam ja — nabaciv si sam pitanje i odgovoriv si sam na njega — rekao u mom predavanju. To jasno ističem, i to po nekoliko puta, u onim odlomcima moga predavanja, koji govore o »nesigurnosti u prosuđivanju« i o »teškom diferenciranju«, kao i iz duha cijeloga onoga teksta, koji je tome baš i namijenjen.

Što g. Dr. Marinović misli, da »g. predavač griješi« »nadalje time, što onih 823.619 ha smatra golim kršem«, neka mi je slobodno istaći, da sam svoju konstataciju o velikoj razlici između službenih podataka i onih gg. Dra Balena i Jovanovića gledom na krš zaista utvrdio i »iz naslova 3. i analize pojedinih podataka«.

Meni — sve kad bih to i htio — kao ni mnogim drugima nije moguće poslužiti se onakovim podatcima o kršu, koje bih sam sabrao. Upućen sam (razumije se) i ja na podatke, koje nam daje u prvom redu službena statistika. Ali prolazeći samo našim Primorjem, Dalmacijom, Hercegovinom i Crnom Gorom osjećam ono, što sam onako samo »od oka« mogao da prosudim, t. j. kako je ogromna površina, koju zauzima krš u našoj državi. Puno je ona veća, nego je to u našoj službenoj statistici brojkama izraženo. Zato — a bez zamjerke — osjećam neku instinktivnu sklonost, da se pozabavim i sa onim podacima, koji bolje odgovaraju onim teškim utiscima, što sam ih ponio u duši gledajući vlastitim očima one ogromne žalosne površine pravog pravcatog krša (i to bez obzira na to, »da li je isti šumom obrasao ili ne«), na kojima na žalost neće promijeniti ništa ni onaj po mom skromnom mišljenju posve nezgodan, a i suvišan zaključak gospodina Dra. Marinovića, kojemu je dao izražaja na strani 239. Šumarskog Lista, u predzadnjem odlomku svoga »razjašnjenja«, a koji glasi doslovno:

»Da je g. predavač uzeo u obzir sve činjenice studirajući temeljito podatke službene statistike, bili bi nepotrebni u predavanju izneti zaključci, pa i ovaj ispravak, koji donosim u punom uvjerenju, da je g. predavač u žurbi previdio gornje konstatacije«.

A ja u kratko odgovaram: Nije bilo žurbe, nije potom ništa ni prevideno. Podaci službene statistike studirani su temeljito, jer inače ne bi došlo do te i takove konstatacije. Zaključci u predavanju, nakon te konstatacije, bili su i te kako potrebiti.

Razjašnjavanje gospodina Dra Marinovića dobro je u prvom svom dijelu. U drugom dijelu (ispravak) ono je suvišno i čudno — i tu eto gospodina Dr. Marinovića ne mogu da razumijem. Zaista, »lakše je korigirati, nego prvi puta nešto sastavljati«, ali statistika sastoji se u ciframa. One se čitaju i one se ispravljaju (ako je potrebno). To onda znači upotpunjavanje statistike. A ja eto ne bih drugo ni želio.

Stoga sam konstatirao nešto, što se faktično jako razlikuje od pravog stanja i što treba da se »korigira«, bilo to u korist podataka službene statistike ili u korist podataka gg. Dra Balena i Jovanovića. Ne sumnjam eto u to, da bi i gosp. Dr. Marinović — kao i gg. Dri Balen i Jovanović, pa i svi ostali drugovi kao i ja sam — volio, kada bi toga kraša u našoj državi bilo što manje, pa makar i svi naši statistički podaci kojegagod izvora doživjeli time i svoj — totalni dementi.

I razumije se, ne odričem se ni sada onoga, što sam u predavanju rekao, t. j. da je »opreznost, s kojom treba da promatramo i sudimo, kada stvaramo temeljnu podlogu našim dalekosežnim, a često i vrlo sudbonosnim odlukama« (i to bez obzira na sve i svakoga) zaista »vrlo važan« uvjet. Da ona, po Dr. Marinoviću naviještena »zasebna statistika«, koja se sastavlja za krš i goleti »medutim ni do danas nije objavljena«, ne mijenja ništa na toj važnosti, kao ni na važnosti te konstatacije, koja konačno nije nikakav moj »izum«, nego samo posljedica jedne obične uporedbe.

Odgovorio sam, ukoliko se »ispravak« ili »razjašnjenje« gosp. Dra Marinovića tiče mene i moga predavanja, makar sam u načelu protiv ovakovom polemiziranja, te bih i opet želio, da taj moj odgovor ne naiđe ponovno na krivu primjenu.

Štiteći sebe i svoje javno izrečeno mišljenje, a u želji, da se ne ogriješim o osjećaje dužnog poštovanja spram uglednog kolege, molim Vas vrlo poštovani gospodine uredniče, da izvolite ovo par riječi uvrstiti u slijedeći Šumarski List, te da primite ovom zgodom ponovno izraz moga odličnog poštovanja.

Našice, 27. maja 1929.

Ing. P. Rohr.

IZLOŽBE

ŠUMARSKO-LOVAČKA IZLOŽBA U LJUBLJANI, U JESEN 1930. GOD.

Ljubljanska podružnica Jugoslovenskoga šumarskog udruženja kani zajedno sa Slovenskim lovačkim društvom održati u mjesecu septembru 1930. god. u prostorijama Ljubljanskog velesajma šumarsko-lovačku izložbu. Bit će to prvo priređivanje ove vrsti u našoj državi nakon deset godina našeg ujedinjenja.

Ovakovim izložbama treba pripisati veliku važnost, jer se njima budj u širi u slojevima naroda interes za šumu i racionalno šumsko gospodarstvo. Po njima upoznaju oni veliku korist, što je ima od šume narod i država, upoznaju važnost lova i njegova ispravna izvršivanja i iskorišćavanja. Ovog poznavanja i ovog interesa nema nažalost još kod našeg seljaka, a djelomično i naše inteligencije, pa treba da se primjernom poukom pobudi. Ta pouka ima da bude, osim propagande za našu drvnu industriju i zanat, glavni cilj izložbe.

U susjednoj Austriji, sa razvijenim i uzornim šumskim gospodarstvom pripisuje se ovakovim priredbama velika važnost, što se vidi iz toga, da su imali tamo u godini dana tri šumarsko-lovačke izložbe — u Hornu, Beču i Grazu — i da su one, naročito ona u Grazu, krasno uspjele.

Bit će nam teško, da stignemo ove susjede u krasoti njihovih priredbi. Ipak ćemo i mi nešto — možda ne posve malo — prikazati svijetu, ako se složimo u radu mi šumari, naše stručne i naučne ustanove i različiti krugovi, koji su u uskim vezama sa iskorišćavanjem šumskih produkata.

Podružina J. Š. U. namjeravala je prirediti izložbu u užem opsegu, koji bi se ticao ponajviše Slovenije. Glavna uprava J. Š. U., koju je podružina o svojoj namjeri obavijestila i zamolila, da podupre molbu naslovljenu na Ministarstvo šuma i rudnika za novčanu i materijalnu pomoć, stavila je tu akciju na širu bazu.

Na sjednici od 17. februara ove godine u Beogradu Glavna je uprava raspravljala naime o molbi podružine, priznala je velik smisao i potrebu ovakovih priredbi, te jednoglasno odlučila, da toplo preporuča molbu podružini Ministarstvu i zamoli, da bi ono angažovalo sve direkcije i inspektorate šuma, kako bi već sada započeli sabiranjem materijala, koji je za tu izložbu od interesa. Nije još poznato, koje će stanovište zauzeti Ministarstvo na predstavku J. Š. U.

Svakako bi bilo poželjno, da ono uvaži molbu. Time bi bila akcija postavljena na sasvim drugu bazu. Mjesto najprije zamišljene lokalne, bila bi ovo izložba, koja bi se odnosila na cijelu državu. Opseg izložbe mogao bi lako da bude ogroman i ona bi naravski bila onda od eminentne važnosti za šumarstvo i s njime povezane privredne grane, kao i za naše lovstvo.

Pojedine direkcije i inspektorati, koji već sada raspolažu sa raznim bogatim izložbenim materijalom ili će ga za vrijeme od godinu dana lako sabrati, mogli bi izložiti svoje predmete u posebnim odjeljenjima, tako da bi na taj način posjetioci izložbe imali prilike, pored ostaloga, diviti se glasovitim proizvodima slavonskih i silnoj produkciji bosanskih šuma kao i opće korisnom djelovanju komisija za pošumljivanje krša, sve to prikazano u posebnim skupinama.

Pregledne tabele i karte, preparirane životinje i lovačke trofeje imale bi prikazivati opsežna lovišta naše države, raznoličnost i specijalitete naše divljači, s kojima se naši susjedi ne mogu da diče. Imale bi one također da pobude opći interes kod kuće i na strani, te da pokažu veliku važnost lovstva za narodnu privredu.

Za organizaciju izložbenog rada sastavili su se uži i širi odbori, koji imaju svoja sjedišta: prvi u Ljubljani i Mariboru, a drugi u različitim krajevima Slovenije. Sastavljen je također prilično opsežan program za priređivanje izložbe, koji je naveden nešto niže u slovenskom jeziku, ali će se na zahtjev poslati interesentima i u srpsko-hrvatskom prevodu.

Zainteresovali su se za ovu akciju i mjerodavni faktori, te su obećala svoju pomoć oba velika župana, oba oblasna komesara (Ljubljanske i Mariborske oblasti) i uprava Ljubljanskog velesajma. Primjerene prostorije za sakupljanje izložbenog materijala već su sada na raspoloženju, a nakon velesajma 1930. god. prepustit će pomenuta uprava pripremnom odboru sve za pohranu izložbenog materijala potrebne paviljone.

Društvo »ZOO« u Ljubljani, koje se nalazi tek u razvoju i koje je sa svojom izložbom na prošlom velesajmu u Ljubljani pobudilo opšti interes, priključit će se našoj akciji i rastavit će sav svoj živi inventar.

Podružina Ljubljana J. Š. U. goji vruću nadu, da će poziv na saradnju naići na svestran odjek, te da će biti moguće preduzetu opsežnu zadaću časno riješiti na korist i dizanje ugleda šumarstva i uopće naše zelene struke.

Ljubljana, svršetkom aprila 1929. god.

Rustia

PROGRAM

**za prireditev gozdarsko-lovske razstave jeseni l. 1930. v prostorih velesajma
v Ljubljani.**

Gozdarska razstava naj bi ne imela samo namena pokazati obiskovalcem v preglednih tabelah, slikah, modelih in produktih gozd in gozdne razmere posebno v Sloveniji ter racionalno gospodarstvo v gozdu v pogledu vzgoje, izkoriščanja in zaščite gozdov ter delovanja drugih važnih panog, ki so z gozdarstvom v ozki zvezi, temveč nudila naj bi širšim slojem naroda tudi pouk in spoznanje velike važnosti in potrebe gozda za posameznika in za državo. Vzbudila naj bi zanimanje ljudstva za vzgojo,

nego in zaščito gozda, kot eminentnega dela narodnega bogastva ter mu pokazala smotreno uporabo različnih gozdnih produktov.

Lovska razstava naj bi nazorno prikazala velik pomen lovstva v narodnem gospodarstvu, vse vrste naše koristne in škodljive divjadi, gojitev koristne divjačine, varstvo lova, kinologijo, industr. panoge, ki so v zvezi z lovom.

Določitev glavnih smernic, časa, prostora, eventualna vstopnina, pridobitev ugodnosti na železnicah, reprezentanca se uredi sporazumno z upravo velesejma.

A. GOZDARSTVO.

I. VAŽNOST, VLOGA IN POTREBA GOZDOV.

Slike, ki naj po eni strani pokažejo kraške, opustošene kraje z znaki siromaštva, po drugi strani pa lepo uspele kulture, rodovitne, z lepimi gozdi okrašene doline, letovišča in zdravilišča; vpliv gozdov na vodne, klimatične razmere.

II. VRSTE GOZDNIH DREVES IN GRMOVJA.

- a) semena vseh vrst gozdnih dreves in grmovja; pri igličastem drevju tudi storži;
- b) vejice tega drevja v zimskem in poletnem stanju (s cvetjem); zadnje s herbarijem;
- c) kratki hlodi vseh, pri nas rastočih gozdnih dreves — 80 cm višine, dveh debelin, s poševnim prerezom — v lubju;
(Razvrstitev bodi taka, da se vidi vejica, cvet, sad in hlod iste vrste, zaporedoma.)
- d) povečane slike slavonskega hrasta, eksotičnih velikanov;
- e) igre narave (abnormitete).

III. VZGOJA GOZDA.

- a) slike visokega, srednjega, nizkega gozda; čistih, mešanih sestojev;
- b) slike prebiralne, oplodne, čiste sečnje v kulisah, v krogih;
- c) slike uspelega naravnega pomlajevanja;
- d) obsekavanje listovcev (1 eksemplar ali pa slike);
- e) umetno pomlajevanje na golem, podsaditev; zavarovanje (zakoličenje) sadik;
- f) sadišče in drevesnice:
 - 1. priprave za ugotovitev kaljivosti semena;
 - 2. priprave semena za setev;
 - 3. množina semena za ar.
 - 4. ograjen gozdni vrt, ca 0.5 a, s sadikami različnih vrst dreves in starosti; presajene, razredčene sadike; zasenčenje; gozdno-vrtno orodje; pasti in dr. za ugonobitev škodljivcev (bramor, miši i. dr.);
- g) oskrbovanje mladih sestojev; slike pregostih in slike pretrebljenih, prereditvenih sestojev.

IV. GOZDNI PRIDELKI.

- a) glavni pridelki:
 - 1. model drvarske kočice; kolibe oglarjev;
 - 2. različno orodje za sekanje; stroj z bencinskim motorjem;
 - 3. prikaz napačnega sekanja; komad debla, ki se ga je le s sekiro sekalo; prikaz izgube materiala;
 - 4. krčenje; vinte, verige, »Waldteufel«, dynamon;
 - 5. prikaz različnih sortimentov:
 - a) drva: 1 prostorni meter, paralelno in 1 navzkriž zložen; podatki o razmerju prostornine v ravnini in pošev zloženih krad; cepanice, krepelci, vejevje;

b) različni sortimenti lesa za tehnično porabo; žagovci, hmelovke, kratko blago, celulozni les, jamski les; dimenzije po trg. uzancih; les za različne obrti;

c) kolje, dračje v butarah.

b) postranski gozdni pridelki:

1. lubje smrek, mlade hrastovine, orodje za pridobivanje, sušenje; mlin za drobitev;
2. smola, način pridobivanja; model, slike; podatki o množini, ki jo daje drevo;
3. listje drevja za steljo, za krmo (za zimo);
4. gozdno sadje; želod, žir (tudi za olje), slika paše prašičev v gozdu; jagode, maline, gljive, gobe;
5. gozdne zdravilne rastline;
6. šota; slika šotišča.

V. OGLARENJE.

- a) model oglarske kolibe;
- b) orodje oglarja;
- c) kope; napol zložene, cele;
- d) oglje trdega, mehkega lesa; briketi iz prahu;
- e) merjenje kopa, izračunavanje prostornine; podatki o množini pridobljenega oglja;
- f) destilacija v retorlah; — pridobljeni produkti.

VI. MERJENJE LESA ZA TEHNIČKO PORABO IN DRV.

1. različne priprave za numeriranje, za merjenje lesa in drv;
2. številnične knjižice;
3. pregledne tablice za kubiranje;
4. inštrumenti za merjenje višin drevja.

VII. SPRAVLJANJE LESA.

a) spravljanje lesa na suhem:

1. sredstva vsake vrste: sani, smuke, rtiči, samotež — modeli in slike;
2. gozdne poti — projekti;
3. riže — talne, lesene suhe in vodne riže —; modeli in slike;
4. žičnice; model in slike; podatki o kapaciteti;
5. gozdne železnice; projekti;
6. traktorji.

b) spravljanje lesa po vodi:

1. plavljenje lesa — slike;
2. splav — model;
3. naprave za splavljanje lesa in drv;
4. modeli grabelj — ležarinskega prostora — event. slike.

VIII. GOZDNO VARSTVO.

1. Omejičenje gozdov, slike, event. model mejnikov;
2. prirodne poškodbe;
 - a) slike po viharju vrženih in polomljenih sestojev;
 - b) poškodbe po zmrzali, solncu; v več eksemplarjih;
3. slike po požarih uničenih sestojev;
4. škodljive rastline (omela i. dr.);
5. različne bolezni, glive na drevju, prikáz v različnih eksemplarjih in slikah;
6. živalski škodljivci;

- a) po kozah objedene mlade smreke; poškodbe na kulturah po konjih, goveji živini;
 - b) različne poškodbe, ki jih povzroča divjačina: Jelenjad; srnjad, podlesek, veverica; oguljeni komadi smrek in drugega drevja; pregrizene sadike; polh in miš pri delu;
 - c) mrčes — zbirka živali in poškodb; preprečevalna in ugonobilna sredstva raznih vrst; slike po žužkih poškodovanih sestojev; koristni žužki — zbirka.
7. Prikaz poškodb na drevju in kulturah pri nepravilni sečnji, pri neracijonelnem spravljanju.

VIII. a) VARSTVO PRIRODE.

Zaščitene rastline, ki jih je prepovedano trgati, rvati, prodajati.

Rastline — v herbariju — razobešene na stenah, odnosno slike, fotografije po naravi.

IX. UREDITEV GOZDNEGA GOSPODARSTVA.

- 1. Osnovni načrti s preglednimi in gospodarskimi kartami nekaterih gozdnih uprav;
- 2. različni inštrumenti za izvršitev merjenja in taksacije.
- 3. Razne metode, po katerih se določa etat.

B. GOZDNA INDUSTRIJA.

- 1. Raznovrstni stroji za izdelovanje lesnih pol — in finalnih produktov;
 - a) model — slike primitivnih žag, samic;
 - b) polni jarmeniki različnih konstrukcij (razstavijo naše in inozemske tvrdke);
 - c) različni stroji za rezanje, oblikovanje lesa;
 - d) razstavijo se vse vrste desk in drugih sortimentov mehkega in trdega lesa; razvrščene po borznih uzancah; dalje trami, železn. pragovi (naravni, impregnirani);
 - e) končni izdelki kakor — zaboji, sodčki, deščice za parkete, ladijska tla, lesna volna, celulozni papir;
 - f) pohištvo;
 - g) raznovrstni pridelki domače lesne obrti; »suha roba« in dr.;
 - h) sredstva in produkti impregniranja, parjenja lesa;
 - i) statistika o produkciji, izvozu; v preglednih tabelah.

C. ZAGRADBA HUDOURNIKOV.

- 1. Projekti izvršenih in nameravanih zagradb;
- 2. modeli in slike izvršenih naprav.

D. AGRARNE OPERACIJE.

Načrti o razdelitvi, komasaciji gozdov, o izvršbi meljoracij.

E. LITERATURA.

Knjige in časopisi, letaki — kolikor jih baš imamo — pritegnitev hrvatskih knjig in listov, v katerih so slovenski prispevki.

F. LOVSTVO.

Po programu Slovenskega lovskega društva:

I. Lovstvo v narodnem gospodarstvu.

- a) Zemljevid o razdelitvi občinskih in zasebnih lovišč;
- b) statistika zakupnin;

- c) statistika odstrela divjačine;
- d) statistika Lovske zadruge »Divja koža« o sejmi in izkupičku za kožo-hovino;

II. Vrste koristne divjadi.

- a) Po ena nagačena ali vsaj naslikana žival;
- b) statistika o naselitvi iste v posameznih delih Slovenije s pregledno karto o nahajališčih posameznih vrst divjadi;
- c) škode povzročene po divjadi; odškodnine;
- d) bolezni koristne divjadi (nosni obad, preparati ranjene, pohabljen divjadi);
- e) albinistični pojavi na divjadi.

III. Vrste škodljivih živali.

- a) Statistika o naselitvi v posameznih loviščih;
- b) njih vpliv na koristno divjačino.

IV. Gojitev koristne divjačine.

- a) Stanje leta 1914;
- b) stanje leta 1928;
- c) stanje leta 1929;
- d) statistika L. Z. o nabavkah žive divjačine v svrhu osvežitve krvi (zemljevid glede oddaje);
- e) modeli solnic, krmišč;
- f) naredbe SLD in njega podružnic v svrhu zaščite koristne divjačine;
- g) lovski čuvaji; socialno-pravna statistika, zaposleno lovsko varstv. osebje.

V. Zaščitene redke živali; nagačene ali s slikami vpriporjene.

VI. Kinologija.

- a) Razstava lovskih psov vseh vrst;
- b) lovski psi po pasmah za uporabo v različnem terenu in za različne vrste lova;
- c) potrebščine za dresuro psov;
- d) bolezni psov; zdravljenje.

VII. Lovska organizacija.

- a) Strokovna; Slovensko lovsko društvo, število članov in zneski članarine po letnicah;
- b) lovska literatura, knjige in brošure, izdane po SLD odnosno njega članih.

VIII. Pripomočki pri izvršenju lova.

- a) Lovska industrija, lovska oprema, puške in drugi izdelki puškarstva — nekda in sedaj;
- b) pasti industrijskega proizvoda;
- c) pasti, ki jih delajo lovci (modeli);
- d) lovsko pohištvo, soba — modeli.

IX. Lovske trofeje.

- a) Rogovje po krajih, legah in starosti;
razvoj rogovja po letih v slikah in objektih;
razmerje med gorenjskimi, dolenskim in kraškimi srnjaki, odnosno rogovjem;
razni okrnjenci, razdeljeni po vzrokih pohabljenosti;
- b) razne druge trofeje (okli itd.)

X. Ocenitev in premovanje trofej.

XI. Izreki, ki se nanašajo na lov, posebno na pospeševanje lova.

IZ UDRUŽENJA

UPOZORENJE.

Kako je predviđeno, da će se ovogodišnji zbor Udruženja održavati početkom mjeseca septembra u Mariboru, mole se gg. članovi, koji žele šta referisati na tome zboru, da to na vrijeme jave Upravi. Po Pravilima naime mora Uprava da bar 6 nedjelja pred skupštinu oglasi njen dnevni red.

UPRAVA.

Z A P I S N I K

III. redovite sjednice Upravnog Odbora Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, održane dne 12. maja 1929. u Zagrebu.

Prisutni: Potpredsjednici: Dr. Petračić i ing. Lenarčić; tajnik: ing. B. Manojlović; blagajnik: M. Drnić; odbornici: Dojković, Sacher, Prpić, Lang, Grünwald, S. Bojić, Dr. Škorić, Dujić, Sevnik, N. Popović, Francišković.

Sjednici predsjedja potpredsjednik Dr. Petračić.

Zapisnik vodi poslovni tajnik N. Neidhardt.

Ispričali su se: predsjednik ing. V. Čmelik; potpredsjednik Čirković; odbornici: Markić, Baranac, Miodragović, Detela, Ljuština.

Prije prelaza na dnevni red predsjednik Dr. Petračić javlja prisutnima žalosnu vijest, da je 23. IV. umro bivši potpredsjednik društva g. Risto Stojanović. Odbor odaje posljednju počast svome vrlo me drugu ustajanjem i jednodušnim »Slavu mu!«

Prelazi se na dnevni red:

I. Poslovni tajnik čita zapisnik prošle sjednice, koji se prihvća i ovjerovljuje.

II. Poslovni tajnik čita tajnički izvještaj. Sjednica prima taj izvještaj bez izmjena.

Blagajnik Drnić čita blagajnički izvještaj, koji se u cijelosti prima.

III. Rasprava o predstavci vlastelinstva Ilok glede nepravilnosti kod snabdjevanja dobrovoljaca i agrarnih interesenata drvetom.

Zaključuje se:

a) Da se dostavi Ministarstvu Šuma i Rudnika molba, da naredi podređenim organima neka se do konačnog rešenja toga pitanja striktno drže u predmetu snabdjevanja dobrovoljaca i agrarnih interesenata drvetom postojećih naredaba. (Naredbe broj 20.100 od 12. IX. 1921. i Naredbe broj 23.378 od 23. VI. 1926.) Da se izbjegnju štete, što ih zbog raznih nepravilnosti trpe šume veleposjeda.

b) Da se zamoli vlastelinstvo Ilok, da sazove sva zainteresovana vlastelinstva na konferencu, da se na toj konferenci donesu i dostave Upravnom Odboru predlozi za konačno regulisanje toga pitanja u budućnosti.

IV. Rasprava o projektu g. direktora Ing. L. Petrovića glede sačinjenja »Statistike šum. produkcije i konzuma«.

Zaključuje se:

a) Da se zahvali g. Dir. L. Petroviću na trudu oko sačinjenja toga projekta.

b) Da se taj projekat dostavi Ministarstvu Š. i R., da ga ono razradi, kako bi bio u saglasnosti sa općom državnom a i internacionalnom statistikom, uz zamolbu, pošto ga je razradilo, da ga dostavi i J. Š. U-u na mišljenje.

V. Rasprava o prihvatu mišljenja g. dir. Ing. Perušića »O Krajiškim Imovnim Općinama«. (štampano u Š. L. broj 2. 1929.)

Zaključuje se: da se J. Š. U. ne smatra nadležnim za donošenje radikalnih predloga po ovom pitanju. Naprečac se ne može dirati u sva teška pravna i socijalna

pitanja, koja su kod svake imovne općine drugačija. U prvom redu treba da inicijativu za rešavanje tih pitanja daju sami ovlaštenici.

VI. Odgovori Ministarstva Š. i R. na rezolucije otposlane sa 52-gog zbora.

Poslovni tajnik čita odgovor G. Ministra na rezoluciju:

a) O zadiranju Mesnih Kontrola u stručan rad šum. ustanova (vidi Š. L. br. 5. 1929. str. 237).

b) O zabrani izvoza hrastovih pragova (vidi Š. L. 1929. str. 238).

c) O § 133. Srbijanskog Zakona o šumama (da će se to pitanje regulisati donošenjem novoga Zakona o šumama).

Svi se ti odgovori primaju na znanje.

VII. Predlog g. Ing. S. Baranca o osnivanju »Društva prijatelja drveća«.

Zaključuje se zahvaliti g. Ing. Barancu na plemenitom trudu oko sastava društvenih pravila »Prijatelja drveća«.

Uprava se nažalost mora razmatrajući ta pravila pitati: tko bi sudjelovao u zamišljenom novom društvu. Ista gg., koja sudjeluju i u J. Š. U., a potonje imade i onako u svojim ciljevima i sve ciljeve zamišljenog društva. Uprava smatra, da naša javnost nije bar još prethodno toliko zrela, da bi prihvatila u većoj mjeri upis u novo društvo.

Mole se gg. članovi Udruženja, da individualno porade putem novina, predavanja, popularnim prikazima u raznim časopisima itd., kako bi kod nas javnost više zavoljela šumu, pa bi eventualno u budućnosti nastala potreba, da se i izvan J. Š. U. osnuje zasebno društvo »Prijatelja drveća«.

VIII. Promjene u članstvu.

Primaju se novi članovi. Redoviti: Djorić Dušan, trgovac drvom, Beograd; Ing. Balkovsky, Srem. Karlovci; Ing. Kosonogov, Srem. Karlovci; Ing. Zaljesov, Srem. Karlovci; Radović Mihajlo, šum. činovnik Deliblato.

Utemeljači: Čorović Danilo, Srednje.

Pomagači: Štetić Vladimir, stud. for. Zagreb; Žarković Pantelija, stud. for. Zagreb; Šterić Dragomir, stud. for. Beograd.

Istupaju: Hafner Jože, Škofja Loka; Srebotnjak Ivan, Sv. Petar; Robnik Joško, Lobjnica-Ruše; Stanojević Pavle, Kupinovo; Mihevc Josip, Teslić; Ferjančić Ferdo, Kranj; Stare Feliks, Kolovec; Podlesnik Anton, Ribnica; Schadinger Rudolf, Kočevje; Gürth Dragutin, Zagreb.

Umrli: Karoly Arpad, Zagreb; Ing. Valentin Šacki, Skoplje; Barle Alojz, Ptuj; Ing. Stojanović Risto, Zavidovič.

IX. Eventualija.

1. Rasprava o gozdarsko-lovskoj izložbi 1930. g. u Ljubljani.

Zaključuje se: ovlastiti i zamoliti gg. prof. Dr. Ugrenovića i Dr. Petračića, da prema svome nahodjenju izruče Podružini u Ljubljani iz Šum. Muzeja predmete, koji su potrebni za tu izložbu.

2. Rasprava o projektu »Zakona o ovlaštenim civilnim inženjerima«.

Nakon odulje debate, u kojoj su sudjelovali svi prisutni odbornici, zaključeno je, da se dostavi Ministarstvu Šuma i Rudnika molba, da se u novi Zakon o šumama uvrsti i slijedeći §:

»Sva šumska (drvarska) poduzeća, koja eksploatišu godišnje preko 15.000 m³ tvrdog odnosno preko 30.000 m³ mekanog drveta šume na panju, obavezana su da za vođenje te eksploata-

cije namještaju bar po jednog potpuno kvalifikovanog šum. inženjera.»

U debati »Zakona o ovl. civ. inženjerima« povjerena je konačna redakcija promjena, koje da se provedu u projektu inž. komore Zagreb (zapravo projektu Českoslovačke vlade), g. dir. Sacheru i poslovnom tajniku.

Konačna redakcija tih promjena (izrađena na temelju pismenog predloga g. ing. Šurića):

§ 6. tačka 8. alineja prva mijenja se i ima da glasi:

»Ovlašteni civilni šumarski inženjeri ovlaštteni su: vršiti djelovanje navedeno u točki 1. a) do d) za radove šumarsko tehničke struke i to: uređivanje šumskog gospodarstva, sastav gospodarskih osnova, taksacione radove i bonitiranje šumskog zemljišta, šum. premeravanja, šum. arondacijone, komasacijone i zadružne nacрте, šumske melioracije, izuzev radova, koji su vezani sa uređenjem vlasništva tla. Dalje upravljanje eksploatacijom šumâ i vršenje svih radova koji su s time u vezi, nadalje osnivati i podizati građevine i prometala, koja su u vezi sa šum. gospodarstvom i šum. preduzećima, i to: jednostavne zgrade, ceste, vodograđevine, mostove, te šumske gradnje za promet t. j. šum. željeznice, žicare i riže (puzaljke), te jednostavna mašinska i elektro-tehnička postrojenja, koja su u potpuno organskoj vezi sa građevinama i radovima ove (šum.) struke.«

U § 7., gdje se nabrajaju poslovi, koji su isključivo pridržani ovlaštenim civ. inženjerima (s ograničenjima §§ 8. i 9.), da se nadoda i »vođenje eksploatacije šuma godišnje sa preko 15.000 m³ tvrdog, odnosno preko 30.000 m³ mekog drveta u oblome«.

U § 8., gdje se govori o tome, koji radovi ne potpadaju pod isključiva prava ovl. civ. inženjera, tačka 8. ima da se promjeni i ima da glasi: (ne odnosi se isključivo pravo ovl. civ. inženjera) »Na vođenje šumskog gospodarstva i eksploatacije šuma, te na sve radove, koji su s time u vezi, na šumskim dobrima, za čiju su upravu prema Zakonu o Šumama postavljeni osposobljeni (po Zakonu o Šumama) šumarski stručnjaci«.

U § 9., gdje se govori o firmama, koje mogu dobiti dozvolu za izvajanje raznih tehničkih radova, treba da se pod te radove subsumuju i »radovi šum. tehnički i eksploatacija šuma godišnje preko 15.000 m³ tvrdog, odnosno preko 30.000 m³ mekog drveta u oblome«. Takove firme naime moraju za vodećeg člana tih poslova namještati ovl. civ. šum. inženjera.

§ 30. tačka b) ima da se izmjeni utoliko, da se kao dokaz o svršenoj visokoj školi, potreban za postignuće ovlaštenja, priznaje studij na šum. fakultetima univerziteta u Zagrebu i Beogradu.

§ 31., gdje se govori o pet godišnjem praktičnom radu, koji je potreban za ovlaštenje, tačka 2. druga alineja zadnja rečenica ima da glasi: »od prakse mora biti bar jedna godina, izuzev kod šum. inženjera, izvršivana kod ovlaštenog civ. inženjera.« Ujedno da se potreba prakse od 5 godina smanji na 3 godine.

§ 31. tačka 3. ima uopće da ispadne.

(§ 33. tačka 5. b) govori o tome, tko je oslobođen od polaganja ispita za ovl. civ. inž. Oprošteni su i šum. inženjeri, ako su položili drž. ispit za samostalno vođenje šum. gospodarstva).

U §§ 30. (3.), 35. i 51. ima da se svuda nadoda i Ministarstvo Šuma i Rudnika. 3. Poziv Českoslovačkog Šum. Udruženja na zbor u Ušhorođ (u Podkarpatskoj Rusiji). Taj se zbor održaje od 10. do 13. augusta 1929.

Zaključuje se zamoliti članove putem Šum. Lista, da se oni koji eventualno idu na taj zbor na vrijeme prijave Upravi, kako bi zastupali usput i J. Š. U. Osim toga, da na taj zbor ide poslovni tajnik.

4. G. Ing. Duduković želi ustupiti na prodaju za knjižnicu Udruženja knjige »Der Mensch und die Pflanzen«.

Ne može se nažalost prihvatiti, jer je za knjige u budžetu za ovu godinu određena svota od 2.000 Din., koja je već raspoređena a u glavnom i utrošena.

5. Molba gđice Jozić za potporu. Zaključuje se, dodijeliti 1000 Din.

6. Poziv studenata šumarstva Zagreb, na proslavu 25-godišnjice svoga kluba. Udruženje je zastupao na toj proslavi potpredsjednik i tajnik.

Poziv se prima na znanje.

7. G. Dir. u. m. Ing. Šebetić i ponovni prijem u članstvo.

Zaključuje se, da se pozove g. Šebetić, dir. u. m., da ponajprije opozove pred svima vlastima, pred kojima je dopisima uvrijedio J. Š. U. Da doprinese dokazala o tome opozivanju, nadalje da isplati neobredenu sumu od 8.884 Din. Poslije toga Upravni će Odbor podnijeti taj predmet skupštini da ona konačno odluči o prijemu g. Ing. Šebetića u članstvo.

8. Odobrenje kredita za popravak unutrašnjosti društvenih prostorija.

Odobrava se kredit od 2.000 Dinara za najnužnije opravke.

9. Kada da se održi iduća sjednica Upravnog Odbora i kada da se održi ovogodišnja skupština u Mariboru.

Zaključuje se, da se skupština održi u mjesecu septembru (8. i 9.), a sjednica u mjesecu augustu u Beogradu.

10. Snabdjevanje malopilanara drvetom iz državnih šuma **mimo licitacija.**

Ing. Josip Grünwald, direktor kr. direkcije šuma na Sušaku:

U zadnje vrijeme od par mjeseci mnogo se u javnosti, a naročito putem štampe raspravlja o pitanju opskrbe malih pilanara drvetom u svrhu preradivanja iz državnih šuma.

Koliko mi je poznato iz štampe, izrađen je o tome i zakonski projekat po Ministarstvu Šuma i Rudnika. Kako je mala šumska industrija u rukama domaćih malokapitalista, to se i mi šumari možemo samo radovati plemenitome nastojanju Ministarstva Šuma i Rudnika, da pridigne ovu domaću industriju, koja je dosada bila u podređenom položaju naprama velikoj šumskoj industriji, koja se pretežno nalazi u rukama inostranog kapitala.

Iz štampe sam razabrao, da po spomenutom zakonskom projektu o snabdjevanju malih pilana sirovinom iz državnih šuma ima to snabdjevanje uslijediti mimo javne licitacije. Prodaja stabala iz državnih šuma mimo licitacije dovela bi državne šumarske činovnike u vrlo neugodan položaj naprama malim šumskim industrijalcima, jer bi po šumarskim stručnjacima ustanovljena vrijednost odnosno cijena stabala bila uvijek pobijana od strane malih industrijalaca, a uz to bi se dala prilika neprijateljima male šumske industrije, da sumnjiče i najispravniji rad šumarskih stručnjaka, prigodom procjene stabala i kalkulacije cijena pojedinih drvnih sortimenata.

Iz ovih razloga slobodan sam predložiti na pretres i prihvrat rezoluciju, sa molbom, da se ista predloži gospodinu Ministru Šuma i Rudnika i Predsjedništvu Ministarskog Savjeta.

REZOLUCIJA.

Jugoslavensko Šumarsko Udruženje saznalo je iz javne štampe, da se kod Ministarstva Šuma i Rudnika izrađuje »Zakon o opskrbi malih pilanara sirovinom iz državnih šuma« te da bi se prodaja stabala malim pilanarima imala vršiti mimo javne licitacije.

Ovakav način unovčivanja stabala iz državnih šuma, protivi se zakonu o državnom računovodstvu, a osim toga dao bi mogućnost sumnje i u najispravniji rad šumar-

skih stručnjaka. — Jugoslovensko Šumarsko Udruženje raduje se plemenitom nastojanju Ministarstva Šuma i Rudnika oko podizanja i unapređivanja naše male šumske industrije, koja se nalazi u rukama naših domaćih malokapitalista, pak će nastojati, da svojim radom to nastojanje podupre. No Jugoslovensko Šumarsko Udruženje dužno je, da nastoji kako bi se onemogućilo bilo komu, da može napadati i sumnjičiti radi neispravnog rada šumarske stručnjake kao njegove članove, što bi bez sumnje bilo i za najispravniji rad šumarskih stručnjaka, kada bi se stabla iz državnih šuma prodavala bilo kome mimo licitacije. Stoga se umoljava Vaše Gospodstvo, da izvoli osujetiti mogućnost prodavanja stabala iz državnih šuma mimo javne licitacije bilo kome, pa i malim pilanarima. Vašem Gospodstvu kao Ministru Šuma i Rudnika stoji u moći, da zavede šumsko gospodarstvo u državnim šumama, a naročito rasporedaj sječina i količina drvene mase tako, da će one odgovarati potrebama male šumske industrije, ali neka se i takove sječine prodaju putem javne licitacije, jer je jedini ovaj način ispravan regulativ za svakidanje cijene drva na panju.

OBRAZLOŽENJE.

Vodenjem ispravne šumsko-gospodarske politike na bazi potrajnog šumskog gospodarstva lako je pogodovati maloj šumskoj industriji, a osim toga može joj se pogodovati i dražbenim uvjetima. (Da se od dražbe stabala namijenjenih za podmirenje malih pilana isključe strani državljani). Ograničenjem drvene mase za malopilanare onemogućiti će se istima napredak i proširenje djelovanja i osuditi malopilanare, da uvijek ostanu takovi. Javna licitacija i slobodna konkurencija jedini su ispravni regulativ u cijelome svijetu u svakom poslovanju, a naročito industrijskom, pa tako i u šumskoj industriji, za njen napredak i razvitak. Stoga nije u nikojem slučaju opravdano bilo kakovo ograničavanje toga razvitka. Da se može trajno pogodovati malim pilanarima morati će državna vlast preuzeti brigu oko izgradnje komunikacionih sredstava, a naročito željeznica i puteva šumskih, jer mala industrija ne može snažiti te investicije.

Jugoslovensko Šumarsko Udruženje uzelo je prvo odlučan stav na svojoj izvanrednoj skupštini održanoj u Beogradu dana 4. i 5. marta 1928. proti svim neispravnostima u državnom šumarskom gospodarstvu i industriji, žigajući javno te neispravnosti i poučeno tim iskustvima smatra si za dužnost, da upozori Vaše Gospodstvo, da se ubuduće ne pruži bilo ikome i sama mogućnost, da napada šumarske stručnjake s neispravnosti. Ta mogućnost bila bi dana prodajom stabala iz državnih šuma mimo javne licitacije, a to kako je napred istaknuto nije u nikojem slučaju niti potrebno.

Nakon odulje debate, prihvata se većinom glasova gornje obrazloženje i rezolucija.

ОДГОВОР Г. МИНИСТРА ШУМА И РУДНИКА

на резолуцију Удружења, отпослану са збора 8. и 9. децембра 1928. у Загребу.

Предејединству

ЈУГОСЛАВЕНСКОГ ШУМАРСКОГ УДРУЖЕЊА

ЗАГРЕБ.

На представку од 11. I. 1929. број 539. о примјени правилника о децутатима намјештеницима држ. шумарских надлештава, част ми је саопћити угледном удружењу, да сам својим ријешењем од 14. маја 1929. број 12.848 одобрио, да се из режијског фонда Дирекције Шума у Загребу и Винковцима исплати свота од 409.708 динара у име одштете за децутатна дрва шумарским службеницима код Великог Жупана у

Загребу, Карловцу, Осијеку и Вуковару, те да се односна компетенција од 3.151.6 пр. мт. горивих дрва изради у режији и уновчи у корист режијског фонда.

Ово ријешење доставио сам на сагласност Главној Контроли.

Према овом ријешењу припада шумарским службеницима код Великих Жупана:

чиновницима	37.8	пр. мт. дрва за огрев годишње
званичницима	16.8	„ „ „
служитељима	8.4	„ „ „

поставио складиште жељезничке станице, гдје је службено сједиште шумарског службеника.

Умјесто подавања дрва у природи, исплатит ће се споменутим службеницима накнада у новцу и то 130 динара по једном пр. метру.

Да ова накнада у новцу не би сувише теретила једну режију ријешено сам, да Режијски фонд Дирекције Шума у Загребу терети износ отштете за депутатна дрва шумарских службеника код Великог Жупана у Загребу и Карловцу, а износ отштете оних код Великог Жупана у Осијеку и Вуковару, да терети Режијски фонд Дирекције Шума у Винковцима.

Одговарајућа накнада исплаћиват ће се појединим службеницима на основу чл. 2. Правилника о искоришћавању држ. шума у сопственој режији из Режијског фонда споменутих Дирекција.

Обавјештујући уважено Удружење о предњем ријешењу, користим и ову прилику, да се захвалим на стручној сарадњи у корист нашег шумарства.

Београд, 22. маја 1929. год.

Министар Шума и Рудника:

Лаз. Радивојевић

УПЛАТА ЧЛАНАРИНЕ У МЈЕСЕЦУ АПРИЛУ ЗА ГОД. 1929.

Од редовитих чланова уплатише по Дин. 100.—: Брљас Драгутин, Винковци; Будиселић Мијо, Св. Иван Жаблино; Ћивша Душан, Фоча; Добрић Анте Требиње; Дмитришиновић Раде, Дрвар; Филиповић Мато, Подравска Слатина; Фрушић Андрија, Нова Градишка; Хенирихер Ф., Шкофја Лока; Јуванчић Иван, Напље; Јанша Хинко, Бох. Бистрица; Кангрга Ђуро, Оточац; Ленарчић Милан, Јосипдол; Маховлић Јосип, Илок; Манојловић Петар, Загреб; Др. Милетић Жарко, Београд; Матолић Иван, Загреб; Марушић Мијо, Ваково; Мец Алберт, Бос. Крупа; Недељковић Петар, Моровић; Опкратић Мирко, Подстеница; Пол Едо, Брод на Купи; Половић Павле, Св. Рок-Ловинец; Пајић Мишо, Илок; Приић Петар, Сењ; Рус Алојзије, Бох. Бистрица; Рукавина Бранко, Пакрац; Скоупил Карол, Кочевје; Скоупил Јарослав, Топлице; Шверцер Фердинанд, Кочевје; Тешановић Владимир, Рогатица; Трчек Фрањо, Коњиц (Дин 50.— за I. полг.); Тоцауер Адолф, Лекеник; Вербић Аугуст, Черна; Жагар Богослав, Цриквеница; Вуковић Лазар, Оштрељ; Стерапачки Вјекослав, Рајевосело; Бурлаков Јакоб, Цетиње; Бросиг Л., Загреб; Др. А. Лангхофер, Загреб; Дудуковић Милан, Загреб; Шрајбер Леополд, Бихаћ; Вучетић Шпиро, Дубровник; Ротер Иван, Новиград-Подравски; Дерета М., Бјеловар (Дин 100.— и за год 1930.); Тропер Иван, Винковци (Дин 50.— за I. полг.).

За год. 1928. уплатише по Дин 100.—: Добрић Анте, Требиње; Хафнер Јосип, Шкофја Лока; Јанша Хинко, Бох. Бистрица; Јелинек Богомир, Куршумлија; Косјек Р. Јакоб, Костајевица; Кангрга Ђуро, Оточац; Кербер Рудолф, Звечево; Ленарчић Милан, Јосипдол; Минаоритски Конвент, Птуј; Маргези Рудолф, Санкт-Петер; Марушић Мијо, Ваково; Неферовић Фрањо, Н. Градишка; Рукавина Бранко, Пакрац; Росманић Алфред, Лог-Рибница; Ресман Винко, Радованица; Старе Феликс, Рупече-Врх; Содник Антон, Љубљана; Стивићевић Никола, Винковци; Снежник управа Грашћине; Тешановић Владимир, Рогатица; Вербић Аугуст, Черна-Преваљах; Брљас Драгутин, Вин-

ковци (Дин 40.—); Фрупић Андрија, Н. Градишка (Дин 80.—); Матолник Иван, Загреб (Дин 50.—); Тропер Иван, Винковци (Дин 50.— за II. полуг.).

За год. 1927. по Дин 50.—: Хајрихар Ф., Шкофја Лока; Ленарчић М., Јосип-дол; Миноритски конвент, Птуј; Маргези Рудолф, Сант-Петер; Росманић Алфред, Лог-Рибница; Ресман Винко, Радовљице; Старе Феликс, Рупече-Врх; Содник Антон, Љубљана; Стивичевић Никола, Винковци; Снежник управа Грашћине; Микић Адам, Винковци (Дин 50.— за год. 1925. и Дин 50.— за год. 1926.).

Чланови помагачи: Милошевић Душан, Београд, Дин 50.— за год. 1929.; Штерић Драгомир, Београд, Дин 50.— за г. 1929.; Шавор Иван, Копривница, Дин 35.— за год. 1927.; Франковић Иван, Загреб, Дин 50.— за г. 1929.; Штетић Владимир, Загреб, Дин 40.— за год. 1929.; Жарковић Пантелија, Загреб, Дин 60.— за год. 1929. и упис; Дерета Борислав, Загреб, Дин 35.— за II. полг. 1929. и упис; И. Исајев Петровић, Загреб, Дин 34.— а контоза год. 1929.

Претплата за год. 1929. по Дин 100.—: Уна д. д., Загреб; Загребачка бурза, Загреб; Огулин-Лика д. д., Загреб; А. Гринвалд, Бечко Ново Место; Сувобор д. д., Обреновац; Управа Добра грофа Бомбелеса, Опека-Виница; Среско поглаварство, Јастребарско; Славекс д. д., Загреб; Градска благајна, Вараждин; Штефиновић Јосип, Загреб; Др. Метикош Милан, Глина; Савез зем. индустријалаца, Загреб; Вирбо д. д., Вировитица; Д. д. за производњу хрст. екстрата, Жунања; Босанско д. д., Бања-Лука; Шум. инд. предузеће А. д., Добруин; Југарска школа, Параћин; Грајска управа, Грмоче (за г. 1927. Дин 100.—; за г. 1928. Дин 100.— и за I. полг. 1929. Дин 50.—); Прага, инзератни и новинарски завод, Прага, Дин 100.— за год. 1927.; Творница танина д. д., Сисак за г. 1926. и 1927. Дин 200.—.

† **Ing. Rista Stojanović.** Javlјamo ђlanovima našeg Udruženja, da je umro ovaj naš drug, koji je bio i potpredsjednikom našeg Udruženja. Vјečna mu pamјat!

ПРОМЈЕНЕ У СЛУЖБИ

ПОСТАВЉЕНИ СУ:

Соларић Теодор, директор у пензији, за директора I. кат. 4. групе Дирекције Шума Крижевачке И. Опћине у Бјеловару.

Др. Чворишчец Иван, пензионисани владин тајник, за шефа Кривичног одсека I. кат. 5. групе Дирекције шума у Сарајеву.

Белајлија Димитрије, ек. рачуновођа II. кат. 4. групе за баштована Управе парка у Топчидеру.

Долги Пантелејмон, шум. инж., за контрактуалног чин. Генер. дирекције шума.

Хорват Леонид, шум. инж., за контрактуалног чиновника Генер. дир. шума.

Павловски Владислав, геометар, за контрактуалног чиновника-геометра Генералне Дирекције Шума.

УНАПРЕЂЕНИ СУ:

Ђукић Душан, за шум. саветника I. кат. 6. групе и таксатора Дирекције Шума Ђурђевачке Имовне Опћине у Бјеловару.

Хофман Јосип, за окружног шумара II. кат. 1. групе код Дирекције Шума у Алексинцу.

Вукомановић Андрија, за подшумара III. кат. 1. групе Шумске управе Илиђа.

Донадини Фаника, за официјала III. кат. 3. групе код Дирекције Шума у Загребу.

Томичић Божидар, за шум. надинж. I. кат. 7. групе код Шумске управе у Ориовцу.

Николић Радивој, за подшум. III. кат. 3. групе код Шумске управе у Теслићу.
 Жагар Богослав, за шум. инж. I. кат. 8. групе код Дирекције Шума у Љубљани.
 Мушић Вјекослав, за подшум. III. кат. 3. групе код Срез. погл. у Мурекој Суботи.
 Рентер Фрањо, за шум. инж. I. кат. 8. групе код Вел. жупана у Марибору.
 Жагар Богдан, за шум. инж. I. кат. 8. групе код Срез. погл. у Цриквеници.
 Бечиразић Расим, за шум. инж. I. кат. 8. групе код Дирекције Шума у Загребу.
 Новковић Душан за шум. инж. I. кат. 8. групе Дирекције Шума у Сарајеву.
 Бивша Душан за шум. инж. I. кат. 8. групе код Среског Поглаварства у Фочи.

ПРЕМЕШТЕНИ СУ:

Смиљанић Константин, секретар I. кат. 6. групе из Скопља за шефа Шумске управе у Бајиној Башти.
 Марковић Стјепан, шум. инж. асистент I. кат. 9. групе из Плетернице Дирекције Шума Бродске Имовне Општине у Винковцима.
 Шербетић Адолф, шум. инж. I. кат. 8. групе из Фојнице за шефа Шумске управе у Бусовачи.
 Др. Лохвасер Алфред, шум. надсавј. I. кат. 5. групе из Бусоваче Дирекције Шума у Сарајеву.
 Смилај Иван, шум. савј. I. кат. 6. групе из Винковаца за шефа Шумске управе у Плетерници.
 Штевовић Јосип, шум. савј. I. кат. 6. групе из Бјеловара Дирекције шума. ђурђев. имовне општине у Бјеловару.
 Ванчетовић Живојин, шум. инж. I. кат. 8. групе из Београда за шефа Шумске управе у Приштини.
 Љубисављевић Сима, подшумар III. кат. 1. групе из Ваљева Шум. управи у Варварину.
 Љубисављевић Сима, подшумар III. кат. 1. групе из Варварина Шум. упр. у Јагодину.
 Миљковић Станојло, окр. шумар II. кат. 3. групе из Бајине Баште за шефа Шумске управе у Пироту.
 Жикић Момчило, адм. чин. III. кат. 4. групе из Варварина Шум. упр. у Јагодину.
 Бјеговић Тома, шум. надсавј. I. кат. 5. групе из Моровића Дирекције Шума у Сушаку.
 Шкрљац Петар, шум. надсавј. I. кат. 5. групе из Клоштар Иванића Дирекције Шума у Загреб.
 Конф Стјепан, шум. савј. I. кат. 6. групе из Сушака Среском Поглаварству у Огулину.
 Бојић Стојко, шум. надсавј. I. кат. 5. групе из Сарајева за шефа Шум. Управе у Кључ.
 Берлековић Стјепан, шум. инж. I. кат. 8. групе из Каља за шефа Шум. Управе у Слатину.
 Била Јово, шум. инж. I. кат. 8. групе из Кључа за шефа Шум. Управе у Завидовић.
 Крекић Михајло, шум. надинж. I. кат. 7. групе из Загреба за шефа Шум. Управе у Клоштар Иванић.
 Михаличек Никола, шум. инж. I. кат. 8. групе од Шум. Управе у Београду, Генералној Дирекцији Шума.
 Росандић Милан, шум. инж. I. кат. 8. групе из Винковаца Срез. Поглаварству у Градишку.
 Вајлер Адолф, шум. инж. I. кат. 8. групе из Загреба за шефа Шум. Управи Красно Дир. Шум. Имов. Опш. Оточац.
 Бекиразић Расим, шум. инж. I. кат. 8. групе из Загреба за шум. референта код Срез. Поглав. у Власеници.
 Марковић Миодраг, шум. инж. I. кат. 8. групе из Винковаца Шум. Управи у Оштреж.
 Спасић Живан, подшумар III. кат. 2. групе из Косовске Митровице Шум. Управи у Куманово.
 Бунић Петар, подшумар III. кат. 2. групе из Чачка Шум. Управи у Ивањицу.

Вучинић Хризанта, админ. чин. III. кат. 2. групе из Београда Дирекцији Шума у Чачак.

Ђирић Данило, админ. чин. III. кат. 2. групе из Параћина Шум. Управи у Бело Поље.

Поповић Зорка, админ. чин. III. кат. 2. групе из Београда Шум. Управи у Прокупље.

Матеић Вукосава, админ. чин. III. кат. 3. групе из Београда Шум. Управи у Аранђеловац.

Букумировић Милета, админ. чин. III. кат. 3. групе из Прокупља Шум. Управи у Ниш.

Ресановић Петар, админ. чин. III. кат. 4. групе од Генерал. Дир. Шума Шум. Управи у Београд.

СТАВЉЕН ЈЕ ВАН СНАГЕ УКАЗ, којим је

Манојловић Петар, директор Дирекције Шума у Загребу I. кат. 3. групе постављен за обласног шум. референта при Загр. Области.

При закључку штампе овога броја „Шумарског Листа“, примили смо вијест још о слиједећим унапређењима:

На предлог Министра Шума и Рудника Њ. В. Краљ указом од 18. маја 1929. год. унапредио је:

за директора I. категорије 3. групе Дирекције шума у Апатину, **Радоњића Васу**, директора I. кат. 4. групе исте дирекције.

За шумарске надсаветнике I. кат. 4. групе: **Јелмана Белу**, код Дирекције шума у Винковцима; **Левичника Јосипа**, код Дирекције шума у Љубљани; **Пиршића Вилима**, код Дирекције шума у Загребу; **Црнадка Милана**, код Дирекције шума Имовне општине Нова Градишка; **Јасића Душана**, код Дирекције шума Друге банске имовне општине; **Грбца Ивана**, код Дирекције шума у Сарајеву; **Бојића Стојка**, шефа Шумске управе у Кључу; **Миљуша Николу**, код Дирекције шума у Сарајеву; **Муждеку Дамјана**, код Дирекције шума у Винковцима; **Ллијепчевића Илију**, код Дирекције шума у Загребу; **Белановића Саву**, код Дирекције шума Петроварадинске имовне општине Сремска Митровица; **Мургића Ивана**, код Дирекције шума Крижевачке имовне општине у Беловару; **Форкапића Алфреда**, код Дирекције шума у Сарајеву; **Ловасера Алфреда др.**, код Дирекције шума у Сарајеву; **Премужића Андрију**, код Дирекције шума у Сарајеву, шумарске надсаветнике I. кат. 5. групе.

За шумарске надсаветнике I. кат. 5. групе: **Неферовића Фрању**, код Дирекције шума Имовне општине Нова Градишка; **Мајсторовића Ивана**, код Дирекције шума Оточке имовне општине; **Шуберта Николу**, код великог жупана Приморско-крајишке Области у Карловцу; **Јенчића Франца**, код среског поглавара у Кочевју; **Гаковића Душана**, код Шумске управе у Хан-Пијеску; **Косјена Радослава**, шефа Шумске управе у Костањевци; **Шулгаја Фрању**, код среског поглавара у Новом Месту; **Бевелакву Стјепана**, код среског поглавара у Госпићу; **Абрамовића Анту**, код среског поглавара у Врбовском; **Краута Игу**, код поглавара среза у Крању; **Лампеа Франа**, код великог жупана у Марибору; **Ружића Анту**, код среског поглавара у Марибору; **Хржића Густава**, код среског поглавара у Мурској Суботи; **Шкрљца Петра**, код Шумске управе у Клоштар Иванићу; **Бема Виктора**, шефа Шумске управе у Фужнима; **Грозданића Милана**, шефа Шумске управе у Красну; **Медаковића Мирка**, код Дирекције шума у Загребу; **Лончара Илију**, код Дирекције шума у Загребу; **Копрића Андрију**, шефа Шумске управе на Бледу; **Пихлера Милана**, код великог жупана у Осиеку; **Карловцу**; **Цигановића Владимира**, код Дирекције шума у Апатину; **Божића Цветка**, шефа Шумске управе на Бледу; **Пихлера Милана**, код великог жупана у Осиеку; **Заставниковића Славка**, код великог жупана у Карловцу; **Јошовеца Адолфа**, код Дирекције шума у Загребу; **Коларевића Стевана**, код Дирекције шума у Петроварадинске имовне општине у Сремској Митровици; **Вучковића Милана**, шефа Шумске управе у

Жунањи: **Зубовића Јована др.**, код Дирекције шума у Сарајеву и **Фаја Јосипа**, код средског поглавара у Вировитици, досадање чиновнике I. кат. 6. групе.

За шумарске саветнике I. кат. 6. групе: **Балонека Фрању**, код Дирекције шума у Сарајеву; **Новака Виктора**, код средског поглавара у Љубљани; **Михалџића Видоја**, шефа Шумске управе у Гарешници; **Манојловића Бранка**, шефа Шумске управе у Јасенку; **Полака Велимира**, шефа Шумске управе у Јасеновцу; **Дујића Банка**, код Дирекције шума на Сушаку; **Никшића Стјепана**, шефа Шумске управе у Карлобагу; **Амбринца Јосипа**, шефа Шумске управе у Соколовцу; **Бекера Мартина**, код Дирекције шума у Апатину; **Асаја Фрању**, код Дирекције шума у Апатину; **Савића Јована**, шефа Шумске управе у Дорославу; **Гогичевића Александра**, шефа шумске управе у Панчеву; **Ђурића Стипана**, шефа Шумске управе у Суботици; **Руса Алојза**, шефа Шумске управе у Бохињској Бистрици; **Миклавића Фрању**, шефа Шумске управе у Крањској Гори; **Петрака Јураја**, код средског поглавара у Кутини; **Сердара Стјепана**, код Дирекције шума на Сушаку; **Јежића Мирослава**, шефа Шумске управе у Новом Винодолу; **Мајнарића Марјана**, шефа Шумске управе у Равној Гори; **Шпановића Теодора**, шефа Шумске управе у Апатину; **Валентина Ернеста**, шефа Шумске управе у Белој Цркви; **Милића Ђуру**, шефа Шумске управе у Бачој Паланци; **Колудровића Чедомира**, код великог жупана у Сплиту; **Остојића Петра**, шефа Шумске управе у Славонском Броду; **Делача Славка**, шефа Шумске управе у Рујевцу; **Илића Николу**, шефа Шумске управе у Војном Крижу и **Шурића Стјепана** код Дирекције шума у Загребу, досадање чиновнике I. кат. 7. групе.

За инспектора Генералне дирекције шума I. кат. 6. групе **Чрнагоја Болеслава**, и за окруж. шумара I. кат. 6. групе и шефа Шумске управе у Доњем Милановцу **Росића Сретена**, досадање чиновнике I. кат. 7. групе.

Решењем г. Министра Шума и Рудника од 18. маја 1929. год. унапређени су: из I. кат. 8. групе у 7. групу I. категорије: шумарски инжењери: **Ружичић Антон**, код средског поглавара у Бакову; **Шош Ђуро**, код средског поглавара у Крижевцима; **Каноти Стјепан**, код средског поглавара у Иванцу; **Церјак Доминик**, код средског поглавара у Кришком; **Сланина Фрањо**, код средског поглавара у Бјеловару; **Лончар Милутин**, шеф Шумске управе у Куманову; **Ковачић Борислав**, шеф Шумске управе у Мркопљу; **Сендић Јосим**, шеф Шумске управе у Варешу; **Балић Мехмед**, код средског поглавара у Приједору; **Шверко Иво**, код Дирекције шума на Сушаку; **Радишевић Милан**, шеф Шумске управе у Госпићу; **Деспот Никола**, шеф Шумске управе на Удбини; **Мајсторовић Владимир**, шеф Шумске управе у Окучанима; **Врјенцел Едуард**, шеф Шумске управе у Рачи; **Мец Алберт**, код средског поглавара у Босанској Крупи; **Билу Јована**, шефа Шумске управе у Завидовићу; **Ханса Ема**, код Дирекције шума у Скопљу; **Шинковец Богимира**, шефа Шумске управе у Скопљу.

Истим решењем унапређени су у 8. групу I. категорије шумарско-инжињерски асистенти 9. групе I. категорије: **Добрић Анте**, код средског поглавара у Требињу; **Опаш Иго**, код средског поглавара у Макаrescoј; **Арамија Виктор**, шеф Шумске управе у Брињу; **Заставниковић Богдан**, шеф Шумске управе у Перушићу; **Коњар Станислав**, код средског поглавара у Зворнику; **Димник Цирил**, код Дирекције шума у Љубљани; **Јовичић Димитрије**, код средског поглавара у Бугојну; **Подхорск Иван**, шеф Шумске управе у Врановини; **Вајда Златко**, шеф Шумске управе у Огулину; **Марковић Миодраг**, код Дирекције шума у Винковцима и **Вајлер Адолф**, код Дирекције шума у Загребу.

ZAKONI I RJEŠIDBE

PRAVILNIK O ISKORIŠĆAVANJU DRŽAVNIH ŠUMA U SOPSTVENOJ REŽIJI.

propisan na osnovu čl. 272. Finansijskog Zakona g. 1928./29.

Član 1.

Za finansiranje izrade i izvoza šumskih produkata u sopstvenoj režiji u državnim šumama Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca osniva se specijalni režijski fond pri Generalnoj Direkciji Šuma.

Član 2.

Svrha je toga fonda, da se u državnim šumama izrađuje: ogrevno drvo za što jeftinije snabdevanje vojske, drž. nadležstava i stanovništva gradova i većih mesta u cilju regulisanja i pojeftinjavanja opštih tržišnih cena. Zatim željeznički pragovi za državne željeznice i izvoz, telegrafski stubovi za državne pošte i telegrafe, jamsko drvo za državne i privatne rudnike. Nadalje četinjasti i lisnati trupci za strugare, tesana građa za građevine, bačvarska duga, ugalj i ostali sortimenti za snabdevanje domaće industrije; nadalje prinadležnosti osoblja u resoru Ministarstva Šuma i Rudnika u smislu Pravilnika o naročitim dodacima u naturi Dr. Br.: 87.000 od 3. jula 1926. god., saobrazno čl. 40 Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda.

Iz toga fonda finansiraće se i troškovi pripremni terenskih taksacionih radova i izgradnje šumskih saobraćajnih sredstava i zgrada potrebnih za režijsku eksploataciju državnih šuma.

Sem toga u sopstvenoj režiji izrađivaće se drvo svuda tamo, gde je to potrebno iz specijalnih šumsko-uzgojnih razloga.

Član 3.

U ovaj režijski Fond izdvojiće se iz prihoda državnih šuma suma od najviše 15.000.000 (petnaest miliona) dinara, koja ima poslužiti kao obrtni kapital za režijsko poslovanje u državnim šumama u smislu čl. 2. i 6. ov. Pravilnika.

Ministar Šuma i Rudnika izvršiće podelu ovog obrtnog kapitala prema potrebama pojedinih Direkcija Šuma.

Član 4.

Sa ovim režijskim fondom raspolaže Ministar Šuma i Rudnika.

Shodno čl. 273. Finansijskog Zakona za 1928./29. god. svi izdaci iz ovog Fonda podleže pregledu organa Glavne Kontrole u smislu odredaba Zakona o Glavnoj Kontroli.

Član 5.

Izdaci iz režijskog Fonda vrše se u pravilu na osnovu i okviru proračuna, koje pojedine Direkcije Šuma izrade i koje odobri Ministar Šuma i Rudnika.

Potrebu i opravdanost izdataka u granicama odobrenog godišnjeg proračuna cene nadležna stručna šumarska lica, koja vode tehničku stranu režijskog poslovanja.

Režijski proračun za narednu ekonomsku godinu predlaže se Generalnoj Direkciji Šuma najdalje do 1. avgusta svake prethodne ekonomske godine.

U slučaju potrebe mogu se tečajem jedne ekonomske godine predložiti i naknadni proračuni, za koje važe sve odredbe redovnih godišnjih proračuna.

Tim proračunima treba obuhvatiti sve radnje, izdatke i prihode koji će se verovatno ostvariti tečajem odnosne ekonomske godine, kao i potrebne putne troškove,

paušale, troškove za nabavku i izdržavanje prevoznih sredstava, dodatke za osoblje zaposleno režijskim radom, te dodatke na stanarinu u smislu čl. 39. Zakona o činovnicima i ostalim službenicima građanskog reda. Visinu ovih izdataka propisao je Ministar Šuma i Rudnika.

U slučaju promene radnih, tržišnih i eksploatacionih prilika za vreme trajanja rada, može Direkcija Šuma u okviru odobrenog proračuna vršiti potrebna virmanisanja.

Član 6.

Režijski Fond sme se trošiti na radnje predviđene odobrenim godišnjim proračunima i u svrhe koje su označene u tački 2. i 5. ov. Pravilnika.

Izuzetno, može se prihod ovoga Fonda trošiti i u druge svrhe, koje stoje u uskoj vezi sa intenzivnim iskorišćavanjem šuma, racionalnim šumskim gazdovanjem, specijalnim obrazovanjem stručnog osoblja, izdavanjem stručnih knjiga i publikacija, samo sveukupna suma tih izdataka ne sme premašiti 10% (deset posto) predviđene čiste dobiti za odnosnu ekonomsku godinu.

Potrebu izdataka ove vrste ocenjuje Ministar Šuma i Rudnika.

Član 7.

Rukovaoci režijskog rada vodiče od nadležne vlasti potvrđene uredne materijalne knjige i strogu evidenciju o izrađenom, izvezenom i prodanom režijskom materijalu.

Član 8.

Prodaja izrađenog režijskog materijala vrši se načelno putem javne ofertalne licitacije u smislu propisa Zakona o Državnom Računovodstvu.

Prodaje putem javne licitacije vrše se na temelju kalkulisane cene. U slučaju, da je zbog promenjenih tržišnih prilika kalkulisana cena niža od proračunske, treba pre raspisa licitacije zatražiti prethodno odobrenje Ministra Šuma i Rudnika.

Neposredno bez javnog nadmetanja može se analogno odredbama tačke 16. čl. 86. Zakona o Državnom Računovodstvu, režijski materijal prodavati iz slobodne ruke u onim slučajevima, ako se radi o prodaji režijskih produkata državnim nadležstvima, javno-komunalnim telima, domaćim obrtnicima za pokriće sopstvene potrebe u cilju unapređivanja njihovog obrta kao i onda kada se pruži naročito povoljna prilika za prodaju režijskih produkata.

Prodaje režijskog materijala iz slobodne ruke vrše se na osnovu naročitog režijskog cenovnika, koji će Direkcija Šuma 1. oktobra i 1. aprila svake godine predlagati Ministarstvu Šuma i Rudnika na odobrenje.

Te prodaje iz slobodne ruke do iznosa od 25.000.— dinara odobrava nadležna Direkcija Šuma; do iznosa od 50.000.— dinara Generalni Direktor, a do 250.000.— dinara Ministar Šuma i Rudnika.

Član 9.

Režijska godina počinje 1. oktobra jedne, a svršava se 30. septembra sledeće godine.

Koncem svake režijske godine zaključuje se sve materijalne i blagajničke knjige, a odnosni zaključni računi, pregledani po Računovodstvu Direkcije Šuma, predlažu se Ministarstvu Šuma i Rudnika na konačno ispitivanje i odobrenje najkasnije do 30. novembra iste godine.

Na osnovu toga obračuna, a po odbitku svih režijskih troškova ustanovljena šumska taksa i povrh nje postignuta čista dobit, uplaćuje se kao čisti prihod u državnu kasu.

Prilikom toga obračuna eventualno konstatovati viškovi priključuju se čistoj dobiti, a pokazani i dokumentovani manjci materijala imaju se u opravdanim slučajevima otpisati.

Član 10.

Ministar Šuma i Rudnika može na predlog Direkcije Šuma izvestan deo postignute čiste dobiti odrediti za isplatu nagrada onim službenicima, koji su se pri režij-skom radu pokazali osobito vrednim i koji su svojim inicijativnim radom doprineli, da čista dobit režijskog poslovanja bude što veća.

Visina ove nagrade ne može međutim ni u kom slučaju premašiti 5% (pet posto) postignute čiste dobiti, koja preostaje po odbitku svih troškova i šumske takse.

Član 11.

Ovaj Pravilnik stupa u život i dobija obaveznú snagu kad se odobri u smislu čl. 2. Zakona o izmeni zakonskih odredaba, kojima se propisuje saslušanje ili odlučivanje Ministarskog Saveta odnosno saglasnog Finansijskog Odbora Narodne Skupštine (Zakon od 27. januara 1929. god.).

★

Na osnovu stava drugog čl. 1. Zak. o izmeni zakonskih odredaba kojima se propisuje saslušanje ili odlučivanje Ministarskog Saveta odnosno saglasnost Finansijskog Odbora Narodne Skupštine čast mi je moliti Gospodina Predsednika Ministarskog Saveta da se izvoli saglasiti sa prednjim Pravilnikom.

20. februara 1929. god.

Beograd

(M. P.)

Ministar Šuma i Rudnika:

Laz. Radivojević, s. r.

Saglasan sam sa gornjim predlogom Gospodina Ministra Šuma i Rudnika i predlažem, da se isti u celosti odobri.

7. marta 1929. god.

U Beogradu.

Ministar Finansija:

Dr. St. Švrljuga, s. r.

Po saslušanju Gospodina Ministra bez Portfelja, Gospodina Ministra Saobraćaja i Gospodina Ministra Pravde, saglašavam se i odobravam ovaj predlog Gospodina Ministra Finansija i Ministra Šuma i Rudnika.

13. marta 1929. god.

Predsednik Ministarskog Saveta,

Ministar Unutrašnjih Dela,

Počasni Adutant Nj. V. Kralja,

Divizijski General,

Pet. Živković, s. r.

Ministar bez Portfelja:

Nik. Uzunović, s. r.

Ministar Saobraćaja:

Dr. An. Korošec, s. r.

Ministar Pravde:

Dr. M. Srškić, s. r.

ЗАКОН О ЗАШТИТИ ДОМАЋЕ ШУМСКЕ ИНДУСТРИЈЕ.

На предлог Министра Шума и Рудника г. Лазе Радивојевића, а по саслушању Председника Министарског Савета, Краљ је потписао 23. маја 1929. Закон о заштити домаће дрварске индустрије, који гласи:

Чл. 1. — У циљу заштите и унапређења домаће дрварске индустрије Министар Шума и Рудника може да издаје без лицитације потребно дрво из државних шума

само оним сопственицима пилања (стружница), који су поданици Краљевине С. Х. С., који раде искључиво домаћим капиталом, чије су пилање (стружнице) постојале на дан 1. јануара 1929. године, а способне су за успешан рад и чији годишњи капацитет износи око 14.000 м³ техничког дрвета у облом, без обзира на врсту погона и уређаја саме пилање (стружнице).

Чл. 2. — Снабдевање ових пилања (стружница) потребним дрветом вршиће се из слободних и за то издвојених државних шума, на принципу трајног газдовања, а у границама приходне способности тих шума и само тамо, где то дозвољавају права трећих лица (сервитути, постојећи уговори).

Чл. 3. — Издавање шуме (подручја) у циљу снабдевања дрветом провађа Министар Шума и Рудника на предлог надлежне Дирекције Шума, водећи рачуна о расположивим масама, извозним приликама, оправданим потребама пилања (стружница) и могућности добивања дрвета из недржавних шума.

При издавању шуме даваће се пилањима (стружницама) једне области првенство пред пилањима (стружницама) из других удаљенијих области, а између ових пилања које немају сировина над пилањима које имају.

Чл. 4. — У случају, да се због недостатка шуме или ког другог разлога, подручја са расположивим дрвним масама не могу праведно разделити, уновчиће се годишњи етати јавном лицитацијом, уз искључење свих великих (стругарских) пилањских предузећа или с дугорочним уговорима и трговаца дрветом, који немају сопствених пилања (стружница).

Чл. 5. — Храстове шуме не долазе у обзир по овоме закону, као ни оне шуме, које су потребне или издвојене за друге државне потребе.

Чл. 6. — Снабдевање пилања (стругара) по овом закону има се осигурати путем уговорене резервације подесног шумског комплекса.

Трајање резервације одређује Министар Шума и Рудника, према расположивим масама, потребним инвестицијама и капацитету постројења. Трајање резервације не може ни у ком случају бити дуже од десет година. Уговор о резервацији одобрава, изузетно од чл. 85. зак. о државном рачуноводству Министар Шума и Рудника.

Чл. 7. — Шумска такса одређује се на основу конкретних састојинских, теренских и тржишних прилика, а водећи рачуна о извозним потешкоћама. У случају већих промена тржних и валутних прилика, шумску таксу ће наново одређивати Министар Шума и Рудника у сагласности са Председником Владе.

О продаји годишњих етата склапа се посебни купопродајни уговор по одређеном типу. Тај уговор одобрава Министар Шума и Рудника или лице на које пренесе то своје право. Општи услови ових купопродаја — уговора, ни у ком случају не могу бити тежи од услова осталих великих предузећа с дугорочним уговорима.

Чл. 8. — Једном одређено трајање резервације не може се ни у ком случају скратити, ни одређени годишњи етат повећати. Не дозвољава се никакав предхват годишњих етата.

Накнадно проширење постројења не повлачи за собом повећање годишњих етата.

Чл. 9. — Одредбама овог закона могу се користити само власници пилања за своје властито предузеће, а који слободно располажу својом продукцијом. Уговори се имају закључивати на име лица или друштва власника пилање и сва уговорна права везана су за име сауговарача или његових правних наследника. Не дозвољава се издавање пилање (стружнице) под закуп, задужење или обезбеђење (хипотека) на права власника, која произлазе из уговора о резервисању.

Сваки уговор о ортаклуку (или преносу на друга лица) подлежи предходном одобрењу Министра Шума и Рудника.

Поступи ли сауговарач противно овим одредбама, уговор о резервацији сматра се раскинутим на штету сауговарача, власника пилање (стружнице), без икакве накнаде

од стране државе. У сваком случају, када Министар Шума и Рудника посумња, да уговарач — власник пилане (стругаре) није више њен стварни власник, има право да одреди преглед трговачких књига, кореспонденције и целокупног пословања. И ако ово утврди има право да раскине уговор о резервацији, без икаквог права потраживања накнаде штете од државе. Друга уговорна страна дужна је, да на сваки захтев надлежне државне шумарске власти пружи правне и фактичне доказе о свом пуном власништву.

Ова одредба улази у сваки уговор о резервисању подручја.

Чл. 10. — Дрво, добављено по овом закону, има се прерадити на сопственој пилани (стружници). Дозвољава се тесање у шуми мање вредних делова стабала на прагове и ситнију тесану грађу.

Свака препродаја трупаца повлачи за собом разрешење уговора о резервацији и пропадање кауције у корист државе, а за бесправно продано дрво плаћа се трострука шумска такса као казна. Лица са којима је уговор о резервацији разрешен због препродаје не могу се више користити одредбама овог закона.

Чл. 11. — Сопственици пилаана (стружница) који се користе одредбама овог закона дужни су о свом трошку у издвојеним шумама изградити потребна саобраћајна шумска средства и путеве предвиђене уговором.

Сума предвиђена калкулацијом за изградњу шумских путева, има се заиста и утрошити за њихову изградњу и одржавање.

Пројектовање и израда саобраћајних средстава врши се под упуством и надзором надлежних власти.

Чл. 12. — Молбе за резервисање шума у циљу снабдевања треба поднети надлежној шумској управи у року од 3 месеца по обнародовању овог закона, а преко удружења пилаанара. Касније стигле молбе неће се узимати у расправу.

Решење о њима доноси Министар Шума и Рудника, чије су одлуке извршне.

Чл. 13. — Шуме, које би постале слободне разрешењем уговора са ранијим сауговарачима, по овом закону, могу се издвајати за потребе оних власника пилаана (стружница) чији пун капацитет није подмирен.

Исто тако шумска подручја, накнадно додељена великим шумским предузећима у виду разних додатака и неоправданих накнада, могу се као слободна шумска подручја употребити за снабдевање власника домаћих пилаана (стружница) по одредбама овога закона.

Чл. 14. — За власнике постојећих домаћих пилаана (стружница), чија обртна способност прелази капацитет одређен чл. 1. овога закона, а на дан обнародовања овог закона нису збринуте потребном сировином, може Министар Шума и Рудника, у сагласности са Председником Владе, изузетно издвојити потребне шуме, у колико ових буде на слободном располагању и уступити их на експлоатацију без лиценцијације, а на бази дугорочних уговора с утврђеном шум. таксом.

Иначе важе и за ове случајеве остале одредбе овога Закона.

Чл. 15. — Овај закон, као привремена мера за заштиту и унапређење мале дрварске индустрије, важи само највише десет година, рачунајући од дана његовог ступања у живот.

Чл. 16. — За извршење овог Закона Министар Шума и Рудника прописује нарочити Правилник.

Чл. 17. — Закон ступа у живот и добива обавезну снагу када се обнародује у „Службеним Новинама“.

MINISTARSTVO ŠUMA I RUDNIKA KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA.
GENERALNA DIREKCIJA ŠUMA.

Broj: 10.634.

4. aprila 1929. god., Beograd.

Velikom županu

u

.....

Glavna Kontrola aktom svojim od 22. februara 1929. godine Br. 124.191/28. dostavila je sledeće svoje rešenje:

»Po predstavi g. Ministra Šuma i Rudnika Br. 39643 od 16. oktobra 1928. god. Glavna Kontrola uzela je u ocenu pitanje o pribiranju prihoda na ime takse i kazni po Uredbi zaklade za uzgoj dece činovnika državnog šumarstva u Hrvatskoj i Slavoniji Br. 10.378/19 i vršenju izdatka iz tako dobivenog novca, — pa je našla: da je pom. Uredba broj 10.378/1919. danom proglašenja Ustava 28. juna 1921. god. prestala važiti, pošto po čl. 130. Ustava nije bila podnesena Zakonodavnom Odboru Narodne Skupštine na pregled i odobrenje. Prema tome, a s pogledom na čl. 7. finan. Zakona za 1928/29. god., po toj Uredbi, koja nije ozakonjena, ne može se naplaćivati i ubirati nikakav prihod na ime kazna i taksa, niti se iz suma prikupljenih na ovaj način i kamata na iste mogu činiti ma kakvi izdaci, već se po toj Uredbi prikupljeni novac od takse, kazni i kamata na isti ima uneti u državnu kasu kao prihod.«

Dostavljajući prednje Direkciji naređuje joj se:

1. da sve sume ubrane po Uredbi br. 10.378/1919. god. od 28. juna 1921. god. pa na ovamo, odmah izdvoji od postojećih zaklada i pošalje Odeljenju za Računovodstvo i Finansije Ministarstva Šuma i Rudnika kao vanredan prihod.

2. da ubiranje ovoga prihoda za ovaj fond odmah obustavi izuzev slučajeve gde je to već ugovorom bilo predviđeno s tim, da se i taj prihod do isteka ugovora šalje Odeljenju za Računovodstvo Ministarstva Šuma i Rudnika kao vanredan prihod;

3. to isto važi i za kazne koje su ubirane za ovaj fond.

4. da sa fondovima zaklada i nadalje rukuju lica i korporacije, koja su njima i do sada rukovala, i

5. da se ubiranje prihoda za ove fondove u buduće vrši putem javnih predavanja poklona, dobrovoljnih priloga i t. d.

Dostavlja se prednje radi znanja i daljeg upravljanja, s tim, da se prijem ovoga naređenja posebnim aktom potvrdi.

Pomoćnik centralnog direktora:

Mih. Jovanović, v. r.

OGLASI

Broj: 6256.—1929.

OGLAS JEFTIMBE ZA DOBAVU OGREVNOG DRVA.

Prema nacrtu ušumljenja za god. 1929./30. i Riješenja Ministarstva Šuma i Rudnika, Generalne Direkcije Šuma od 21 februara 1929. br. 581. održavati će se kod Direkcije šuma Brodske imovne općine u Vinkovcima na dne 3. lipnja 1929. u 10 sati

prije podne javna pismena jeftimba za dobavu 6.160 prostornih metara ogrevnoga drva uz ove uslove:

1. Imovna općina Brodska kupuje za podmirenje ogrevne pripadnosti svojih pravoužitnika u selu Ivankovo 4.450 prostornih metara postavno željeznička stanica Ivankovo i za selo Novoselo 1.710 prostornih metara postavno željeznička stanica Novoselo (kraj Vinkovaca) odnosno izrađeno i složeno u šumi kod panja, odnosno na izvoznim putevima i prosjekama u takovim šumama, kojih udaljenost od pomenatih sela ne iznosi više od 15 klm.

2. Ponuditi se mogu bukove, grabove, cerove, brestove, jasenove, hrastove, klenove, topolove i ivove cjepanice, oblice i sječenice.

Ako se nudi drvo, sječeno u sječnoj kampanji 1928/29. moraju sure biti složene sa najmanje 10% nadmjere, a inače nadmjera iznosi 5%.

3. Drvo mora biti zdravo, ne odviše grbavo niti gulavo. Hrpe u kojima se pro-
nadje trulih i prešlih komada, jako grbavih i gulavih ne će se primiti.

4. Kupljeno drvo, dobavljeno i složeno na jednoj od navedenih stanica ili izra-
đeno i složeno u šumi kod panja ili na prosjekama i putovima, biti će po prodavcu ili
njegovom opunomoćeniku predano a po organu imovne općine primljeno. Ovaj primo-
predajni zapisnik biti će osnov za konačni obračun kupovnine.

5. Kupovnine će se isplatiti u roku od 14 dana po primitku zapisnika o primo-
predaji kod Direkcije šuma na propisno biljegovanu namiru na blagajni Direkcije šuma
Brodske imovne općine.

6. Sve taksene i ostale pristojbe po ovom poslu plaća kupac. Kupac plaća i 2%
u fond za pošumljenje kao i 0.2% za uzgojni doprinos.

7. Rok dobave odnosno predaje cijele količine ogreva ustanovljuje se sa dva
mjeseca od dana potpisa dobavnog ugovora.

8. Propisno taksirane, valjano zapečaćene pismene ponude imaju se predati kod
blagajne Direkcije šuma u Vinkovcima najkasnije do 2. juna 1919. do 10 sati prije podne.

Ponudi valja priložiti u ime žaobine 10 (deset) % od dobavne vrednosti ogreva
u gotovom novcu ili u vrednosnim papirima, kojima je u Kraljevini S. H. S. priznata
jamčevna sposobnost, zatim uverenje finansijske vlasti o uplaćenom porezu za rekuće
tromjesečje, te uvjerenje o nadmetačkoj sposobnosti.

9. U ponudi nadmetača valja navesti, da su mu svi jeftimbni uslovi dobro po-
znati i da na njih bezuslovno pristaje.

Nudioci, koji nude ogrev postavno stanica Ivankovo ili Novoselo imaju navesti
cijenu po 1 prostornom metru razlučenu po vrsti drva i po sortimentima.

Nudioci, koji ponude ogrev, izrađen i složen u šumi kod panja, na putevima ili
prosjekama mogu staviti i ponude, koje glase na mješani ogrev, bilo po vrsti drva, bilo
po sortimentima bilo po jednom i drugom.

U tom slučaju mora nudioc naznačiti i procenat mješavine i po vrsti drva i po
sortimentu, te cijenu po jednom prostornom metru za tako mješanu vrst ogreva.

Za ponudeni procenat mješavine nudioc odgovara, te ako postane dostalac do-
bave ogreva obvezan je za slučaj, da se prigodom primopredaje ogreva ne pronade
ponudeni procent boljih vrsti drva ili ponudeni procenat cjepanica i oblica I. klase,
pristati, da se procentualno snizi i cijena, pri čemu će služiti kao mjerilo, da se vred-
nost bukovog, grabovog i cerovog ogreva odnosi naprama vrednosti jasenovog, kle-
novog i brestovog odnosno naprama vrednosti topolovog i ivovog ogrevnog drva kao
6 : 5 : 3. — U istom ovom omjeru 6 : 5 : 3 stoji i vrednost cjepanica naprama vrednosti
oblica odnosno sječenica, te će se za slučaj, da procenat boljih sortimenata bude pri-

godom primopredaje ogreva manji od ponudjenog ovaj omjer vrednosti procentualna primjeniti prigodom obračuna kupovnine.

Svi ostali jeftimbeni uslovi mogu se saznati za vrijeme uredovnih sati kod Direkcije šuma Brodske imovne općine u Vinkovcima.

U Vinkovcima, dne 18. maja 1929.

Direkcija Šuma Brodske Imovne Općine.

Број 2576./1929.

ОГЛАС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

На основу одобрења Министарства Шума и Рудника бр. 18.844/1929. одржаће се дана 15. јула 1929. год. у канцеларији Дирекције Шума у Апатину јавна писмена (офертална) лицитација ради издања у закуп на 10 година ловишта звана Козара, Шушњар и Штрбац у величини од 3.414.72 к. ј. у подучју Шумспре Управе у Вездану.

Искљична цена закупа је 5.000.— динара за једну годину.

Дивљач: јелени, срне, зечеви, фазани, јаребице, препелице и водена дивљач.

У С Л О В И:

1. Лицитација ће се одржати у канцеларији Дирекције Шума у Апатину у 11 часова пре подне према одредбама члана 86.—98. Закона о Државном Рачуноводству.

2. Прописно запечаћене писмене понуде провиђене са таксеном марком од 100 динара примају се до 11 часова. После тога рока као и телеграфске понуде не примају се.

На завоју има се јасно исписати: „Понуда за ловишта Козару, Шушњар и Штрбац од понуђача Н. Н. из“.

У понуди треба понуђач ставити колико нуди у име годишње закупнине и да су му сви услови лицитације познати и да на њих пристаје.

3. Кауција у износу од 30.000.— динара има се положити најкашње до 10 часова пре подне на дан лицитације на каси Дирекције Шума у Апатину.

4. Понуђач дужан је на дан лицитације предати председнику комисије писмено сведочанство о надметачкој способности и о уплаћеној порези за текуће тромесече као и реверс о положеној кауцији.

5. Годишња закупнина плаћа се у једном obroку и то од 1. августа сваке године унапред.

6. Осим закупнине плаћа купац и штете које су јелени починили на усевима у 1927. и 1928. години, а која штета износи укупно 1.153.5 метричких центи кукуруза у клипу. Ову штету може купац намирити у нарави или у новцу према курсу који буде нотираи на новосадској берзи на дан склапања уговора.

Надаље купац је дужан намирити све штете које висока дивљач почини на усевима (пољским и шумским) за цело време трајања закупа.

Дужан је надаље платити иза понуђене закупнине 6% за пошумљавање, 25% обласне таксе и 1% таксених марака од целокупне вредности уговора.

7. Ловишта издају се на 10 година (10) и то од 1. августа 1929. год. до 31. јула 1939. год.

8. У име кауције прима се готов новац или вредносни папири који се примају код склапања уговора са државом.

Ближи услови могу се видети за време званичних часова у канцеларији Дирекције Шума у Апатину и код Шумске Управе Бездан.

У Апатину, дне 6. јула 1929. год.

Дирекција Шума.

Број 2491/1929.

ПРОДАЈА ОГРЕВНОГ ДРВА.

Дана **3. јула 1929. год.** одржаће се у канцеларији Дирекције Шума у Апатину јавна писмена (офертална) лицитација ради продаје око 6.500 пр. м. готовог врбовог и тополовог огревног дрва сложеног код пања у сечи зв. Камаришће насупрот Даљу.

Од ове количине су 70% целанице а 30% облице.

Висина хрпе је 1.10 м. Дрво лежи 500 метара од дунавске обале. Исклучна цена је 40 динара за 1 пр. м.

Кауција износи 26.000 динара.

У С Л О В И:

1. Личитација ће се одржати у канцеларији Дирекције Шума у Апатину у 11 сати пре подне, према одредбама чл. 86.—98. Закона о Државном Рачуноводству.

2. Прописно запечаћене писмене понуде провиђене са таксеном марком од 100 динара имају се предати најкасније до 11 сати на дан лицитације. После тога рока понуде се не примају. Кауција се има положити најкасније до 10 сати пре подне дана лицитације.

3. Понуду треба ставити на 1 пр. м. у динарима, бројкама и словима.

4. Лицитанти имају допринети уверење о плаћеној порези, о надметачкој способности и уверење о положеној кауцији.

5. Куповина плаћа се пре извоза према количини која се кани извести по најкашње до 1. септембра 1929. год. без обзира да ли је дрво извезено.

6. Кунац осим куповнине има да плати: 6% у фонд за шумљевање и 2% обласне таксе.

7. У име кауције прима се готов новац или вредносни папири, који се примају код склапања уговора са државом.

Ближи услови могу се видети за време званичних часова у канцеларији Дирекције Шума у Апатину, те код Шумске Управе у Дорослову.

У Апатину, 25. маја 1929. год.

Дирекција Шума.

POGLAVARSTVO SLOB. I KR. POV. TRGOVIŠTA SAMOBORA.

Br. 2.717.

U Samoboru 11. lipnja 1.929.

ŠUMARI!

Trgovišna upravna općina Samobor ima da izradi šumsko-gospodarstvenu osnovu za svoje šume u površini 572 rala.

Za taj rad raspolaže općina sa 10.000 Dinara, te elaborat mora da se sastavi i predloži do konca mjeseca rujna 1.929.

Pozivaju se šumari, da svoje propisno sastavljene pismene jeftimbene ponude predlože ovom poglavarstvu do 30. lipnja 1.929.

Načelnik:

Cesar v. r.

Bilježnik:

Čop. v. r.

KRNDIJA

gospodarska i šumarska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarstva i šumarstva:
NAŠICE, SLAVONIJA.

Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

Kr. prodaja baruta - Industrija oružja
BOROVNIK I VRBANIĆ
Zagreb, Jurišićeva ulica 9

Prodaja svakovrsnog oružja, municije i lovačkih potrepština

Obavlja svakovrsne popravke, koji spadaju u puškarsku struku,
kao i montiranje dalekozora

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach)

Prodaja na veliko i na malo.

NAŠIČKA TVORNICA TANINA I PAROPILA

D. D.

Centrala Zagreb
Mažuranićev trg br. 23.

Parne pilane :

Gjurgjenovac, Ljeskovica, Andrijevc, Podgradci,
Karlovac, Zavidovići i Begovhan.

Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućstva u
Gjurgjenovcu, tvornica škatulja i ljuštene robe
u Podgradcima, Impregnacija drva u Karlovcu.

Drvare : Zagreb, Osijek, Brod n/S.

Књижница Југ. Шум. Удружења

Досада изашла издања:

Br. 1. Ugrenović: „Iz istorije našeg šumarstva“	Din 10—
Br. 2. Perušić: „Krajiške Imovne Općine“	„ 10—
Br. 3. Петровић: „Шуме и шумска привреда у Македонији“	Дин 13—
Br. 4. Hufnagl-Veseli-Milelić: „Praktično uređivanje šuma“	Din 20—
Br. 5. Манојловић Милан: „Методe уређења“	Дин 10—

У наклади Југосл. Шумарског Удружења штампано:

Ružić: „Zakon o Sumama“	Din 50—
Šivic: „Gozdarstvo v Sloveniji“, za članove	„ 30—
Levaković: „Dendrometrija“ za članove	„ 70—
Nenadić: „Računanje vrijednosti šuma“ za članove	„ 70—
Угреновић: „Пола Столећа Шумарства“	Din 200—

Цијене се разумијевају без поштарине

Књиге се наручују код „Југословен-
ског Шумарског Удружења“
Загреб, Вукотиновићева улица бр. 2.

Posjednici, poljoprivrednici povećajte Vaše prihode

Bavite se uzgajanjem krznaša

Srebrene lisice, Minx, Nutria, Skung, Opossum i t. d.

Poučit ćemo Vas, pomoći ćemo Vam i osigurati Vam uspjeh. Mi ćemo
Vam liferovati životinje vanrednog kvaliteta i rasplodjivanja.

Obavještenja daje: Mr. L. TIMMERHANS, Administrateur, Delegué de la Ste Amé pour l'Elevage
et le Commerce des Animaux a Fourrure (S. E. C. A. F.) 71 Boulevard d'Avroy, LIEGE (Belgija)

Slijedeća (IV.) sjednica Upravnog Odbora J. Š. U.

održavati će se drugom polovicom
mjeseca jula u Beogradu.

Pozivi razaslati će se gg. odbor-
nicima pravovremeno.

Uprava.

UPOZORENJE!

Uprava J. Š. U. šalje opomene svoj gg. članovima, pomagačima i pretplatnicima, koji duguju članarinu ili pretplatu.

Opomeni priložena je čekovna uputnica. Dužnici, koji duguju više od Din 100.—, mogu dugovanje otplatiti u obrocima od najmanje 50 Dinara tako, da u tekućoj godini izravnađu dugovanje.

Svaku **promjenu adrese** valja odmah javiti Upravi, da se ispravi za otpremu lista.

UPRAVA.